Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

R635x2,1
3568

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

R635x2,1 8112
35G8

Shrimadakhila Bhupal
Chudamani
Bhojmaharaju.

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

भोज चरित्र चम्पूः

श्री जगद्गुरु विश्वाराध्य सिंहासन
ज्ञानमंदिरम्
B. 80
जंगमवाड़ी मठ काशी

C. m. V. Sharma
Nalegonda

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

శ్రీరస్తు.

శ్రీమదఖిలభూపాలచూడామణియగు

శ్రీ భోజమహారాజు

నిజవితరణకీర్తిపరిహసితకల్పద్రుముండౌటవలన

సకలకవిజనచిత్తకేకిఘనఘనాయమానుండై

నిఖిలరాజ్యములను బాలింపుచుండెను-

అట్టిమహారాజు పవిత్రము నొకానొకకవివరునిచే-

ఈగ్రంథరూపముగా రచియింపఁబడెను

సర్వజనశ్లాఘ్యంబగు - నీభోజచరిత్రమను చంపువు

సరసకవితాధురీణ - శ్రీకాళిదాసభవభూత్యాది-

మహాకవిప్రోక్తశృంగారాదిరసప్రధానశ్లోక

మనోజ్ఞంబౌటవలన,

సకలవిద్వజ్జనానందకరంబనితలంచి

వై॥ కుప్పుస్వామిశాస్త్రిలవారిచేతఁ

బరిష్కరింపఁబడి,

మ॥ హా॥ రాజశ్రీ. కేశవముదల్యారిగారి - స్వకీయ

ప్రభాకరముద్రాక్షరశాలయందచ్చువేయించి-

ప్రకటింపఁబడియె.

[illegible]

౧౮౭౦ సం॥ మార్చినెల - ౭ - తేది.

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

R635x2,1
35G8

SRI JAGADGURU VISHWARADHYA
JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY
Jangamawadi Math, Varanasi
Acc. No. 8112

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

శ్రీ రామాయపరబ్రహ్మణేనమః

భోజచరిత్రప్రారంభః

శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం। *
ప్రసన్నవదనంధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాన్తయే *

స్వస్తిశ్రీమన్మహారాజాధిరాజస్య భోజరాజస్యప్రబంధఃకథ్యతే-
ఆదౌధారారాజ్యేసింధులసంజ్ఞోరాజాచిరంప్రజాఃపర్యపాలయత్ - తస్య
వృద్ధత్వేభోజఇతిపుత్రస్సమజని - సయదాపఞ్చవార్షికస్తదాపితాహ్యా
త్మనోజరాంజ్ఞాత్వాముఖ్యామాత్యానాహూయఅనుజంముంజం మహాబ
లమాలోక్యపుత్రంచబాలంవీక్ష్యవిచారయామాస యదాహంరాజ్యలక్ష్మీ
భారధారణసమర్థంసోదరమపహాయ రాజ్యంపుత్రాయప్రయచ్ఛామితదా
లోకాపవాదః- అథవాబాలంమేపుత్రంముఞ్జోరాజ్యలోభాద్విషాదినామా
రయిష్యతి - తదాదత్తమపిరాజ్యంవృధాపుత్రహానిర్వంశోచ్ఛేదశ్చ॥శ్లోకః॥
లోభఃప్రతిష్ఠాపాపస్యప్రసూతిర్లోభఏవచ। ద్వేష క్రోధాదిజనకో లోభః
పాపస్యకారణం॥ లోభాత్క్రోధఃప్రభవతి క్రోధాద్ద్రోహఃప్రవర్తతే
ద్రోహేణనరకంయాతిశాస్త్రజ్ఞోపివిచక్షణః॥ మాతరంపితరంపుత్రంభ్రా
తరంవాసుహృత్తమం। లోభావిష్టోనరోహన్తిస్వామినంవాసహోదరమి
తి॥౧॥విచార్యరాజ్యంముంజాయదత్వాతదుత్సంగేభోజమాత్మజంముమో
చ - తతఃక్రమాద్రాజనిదివంగతే సంప్రాప్తరాజ్యసంపత్తిర్ముంజోముఖ్యా
మాత్యంబుద్ధిసాగరనామానంవ్యాపారముద్రయాదూరీకృత్య తత్పదేఅన్యం
నివేశయామాసతతోగురుభ్యఃక్షితిపాలపుత్రంవాచయతిశృణోతిచశాస్త్రా
ణి-తతఃక్రమేణసభాయాంకోపిజ్యోతిశ్శాస్త్రపారజ్ఞతఃసకలవిద్యాచాతు
ర్యవాన్బ్రాహ్మణస్సమాగమత్ -రాజ్ఞేస్వస్తీత్యుక్త్వారాజాజ్ఞయాఉపవి
ష్టఃసచాహ॥ హేదేవ-లోకోయంమాంసర్వజ్ఞంవక్తి-తత్కిమపిపృచ్ఛ॥శ్లో॥
కంఠస్థాయాభవేద్విద్యాసాప్రకాశ్యాసదాబుధైః।యాగురౌపుస్తకేవిద్యా
తయామూఢఃప్రతార్యతే-ఇతిరాజానంప్రాహ॥౧॥తతోరాజాపివిప్రస్యా
హంభావముద్రయాచమత్కృతాంతద్వార్తాంశ్రుత్వా అస్మాకంజన్మార
భ్యైతత్క్షణసర్వంతం యద్యన్మయాచరితంయద్వృత్తంతత్సర్వంవదసియ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

దిభవాన్ సర్వజ్ఞ ఏవేత్యువాచ-తతో బ్రాహ్మణోఽపి రాజ్ఞా యద్యత్కృతం త
త్సర్వమువాచ గూఢవ్యాపారమపి తతో రాజాపి సర్వాణ్యవ్యభిజ్ఞానాని జ్ఞా
త్వా తుతోష-పునశ్చ పంచషట్పదాని గత్వా విప్రస్య పాదయోః పతిత్వా త
మింద్రనీలపుష్యరాగమరకతవైడూర్యఖచితసింహాసనే ఉపవేశయిత్వా రా
జా ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ మాతేవ రక్షతి పితేవ హితే నియుఙ్క్తే కాన్తేవ చాభి రమ
యత్యపనీయ ఖేదం। కీర్తించ దిక్షు విమలాం వితనోతి లక్ష్మీం కింకిం న సాధయతి క
ల్పలతేవ విద్యా ॥ ౧ ॥ తతోఽసౌ విప్రవరాయ దశాశ్వానాజానేయాన్ దదౌ-త
తః సభాయామాసీనో బుద్ధిసాగరః ప్రాహ రాజానం- దేవ భోజస్య జన్మపత్రి
కామేతం బ్రాహ్మణం పృచ్ఛేతి॥ తతో ముంజః ప్రాహ విద్వన్ భోజస్య జన్మప
త్రికాం విధేహీతి-తతోఽసౌ బ్రాహ్మణ ఉవాచ-అధ్యయనశాలాయాః భోజ-ఆ
నేతవ్య ఇతి ముంజోఽపి తతః కౌతుకాదధ్యయనశాలామలం కుర్వాణం భోజం ని
జైర్భృత్యైరానయామాస సభాం తతస్సాక్షాత్పితరమివ రాజానమానమ్య సవి
నయం తస్థౌ-తత స్తద్రూపలావణ్యమోహితే రాజకుమారమండలే ప్రభూత
సౌభాగ్యం మహీమండలమాగతం మహేంద్రమివ సాకారం మన్మథమివ మూ
ర్తిమత్ సౌభాగ్యమివ భోజం నిరూప్య - దైవజ్ఞశిఖామణి రాజానం ప్రాహ-
రాజన్ భోజస్య భాగ్యోదయం వక్తుం విరించోఽపి నాలం - కోఽహముదరంభరిః
బ్రాహ్మణః - తథాపి వదామి స్వమత్యనుసారేణ భోజమితోఽధ్యయనశాలా
యాః ప్రేషయ- తతో రాజాజ్ఞయా భోజేఽధ్యయనశాలాం గతే దైవజ్ఞశిఖా
మణిర్విప్రః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ పఞ్చాశత్పంచవర్షాణి సప్తమాసా దినత్రయం।
భోజరాజేన భోక్తవ్యస్సగౌడో దక్షిణాపథః ॥ ఇతి ॥ ౧ ॥ తత్తదాకర్ణ్య రా
జా చాతుర్యాదపహాసన్నివసుముఖోఽపి విచ్ఛాయవదనోఽభూత్ - తతో రా
జా బ్రాహ్మణం ప్రేషయిత్వా- నిశీథే స్వశయనప్రాసాదమాసాద్య ఏకాకీ స
న్న్యచింతయత్ - యది రాజ్యలక్ష్మీర్భోజకుమారం గమిష్యతి తదాహం జీవన్న
పి మృతః ॥ శ్లో ॥ తానీంద్రియాణ్యవికలాని తదేవ నామ సా బుద్ధిరప్రతిహతా
వచనం తదేవ। అర్థోష్మణా విరహితః పురుషః క్షణేన సోఽప్యన్య ఏవ భవతీతి విచి
త్రమేతత్ ॥ కించ ॥ శరీరనిరపేక్షస్య దక్షస్య వ్యవసాయినః। బుద్ధిప్రారబ్ధ
కార్యస్య నాస్తి కించన దుష్కరం ॥ ఆసూయయా హతేనైవ సర్వోపాయో
ద్యమైరపి। కర్త్రాణాం గృహ్యతే సంపత్సుహృద్భిర్మంత్రిభిస్తథా ॥ ౧ ॥ త
తోఽద్య మే కిం దుస్సాధ్యం ॥ శ్లో ॥ అతిదాక్షిణ్యయుక్తానాం శంకితానాం పదేప
దే। పరాపవాదభీరూణాం దూరతో యాన్తి సంపదః॥ కించ॥ ఆదానస్య ప్రదా
నస్య కర్తవ్యస్య చ కర్మణః। క్షిప్రమక్రియమాణస్య కాలః పిబతి సంపదః॥ ఆ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

వమానంపురస్కృత్యమానంకృత్వాచపృష్ఠతః।స్వార్థంసముద్ధరేత్ప్రాజ్ఞః
స్స్వార్థభ్రంశోహిమూర్ఖతా॥ నత్వల్పస్యకృతేభూరినాశయేన్మతిమా
న్నరః।ఏతదేవాత్రపాండిత్యంయత్స్వల్పాద్భూరినాశనమ్।జాతమాత్రంన
యశ్శత్రుంవ్యాధింవాప్రశమంనయేత్ । అతిపుష్టాంగయుక్తోపిసపశ్చాత్తేన
హన్యతే॥ప్రజాగుప్తశరీరస్యకింకరిష్యన్తిసంహతాః । హస్తన్యస్తాతపత్ర
స్యవారిధారాఇవారయః॥అఫలానిదురన్తానిసమవ్యయఫలానిచ।అశక్యాని
చవస్తూనినారభేతవిచక్షణః॥౫॥ తతశ్చైవంవిచిన్తయన్నభుక్తఏవదినస్యతృతీ
యేయామేఏకమేవమన్త్రయిత్వావంగదేశాధీశ్వరస్యమహాబలస్యవత్సరా
జస్యఆకారణాయఏకంస్వమంగరక్షకంప్రాహిణోత్ । సచాంగరక్షకోవ
త్సరాజముపేత్యప్రాహ-రాజాత్వామాకారయతీతి।తతస్సరథమారుహ్య
పరివారేణపరివృతస్సమాగతోరథాదవతీర్యరాజభవనమాసాద్య రాజాన
మవలోక్యప్రణిపత్యోపవిష్టః-రాజాచసౌధంనిర్జనంవిధాయవత్సరాజంప్రా
హ ॥ శ్లో ॥ రాజాతుష్టోపిభృత్యానాంమానమాత్రంప్రయచ్ఛతి । తేతుస
మ్మానితాస్తస్యప్రాణైరప్యుపకుర్వతే ॥౬॥ వత్స-తతస్త్వయాభోజోభువ
నేశ్వరీవిపినేహన్తవ్యః-ప్రథమయామేనిశాయాశ్శిరశ్చాన్తఃపురమానేత
వ్యమితి-సచోత్థాయనృపంనత్వాహ- దేవాదేశఃప్రమాణంతథాపిభవన్ము
ఖాత్కిమపివక్తుకామోస్మితత్సాపరాధమపి మేవచఃక్షన్తవ్యం॥శ్లో॥భో
జేన్ద్రవ్యంనసేనావాపరివారోబలాన్వితః।పరంపోతఇవాస్తేద్యసహన్తవ్యః
కథంప్రభో॥పారంపర్యాఇవాసక్తాస్తతా ఏదఉదరంభరిః। తద్వధేకారణం
నైవపశ్యామినృపపుంగవ ॥౭॥ తతోరాజాసర్వంప్రాతస్సభాయాంప్ర
వృత్తంవృత్తమకథయత్। సచశ్రుత్వామహాసన్నాహదేవాకర్ణయ॥శ్లో॥త్రై
లోక్యనాథోరామోస్తివసిష్ఠోబ్రహ్మపుత్రకః । తేనరాజ్యాభిషేకేతుము
హూర్తఃకథితోభవత్ ॥ తన్ముహూర్తేనరామోపివనంనీతోవనీంవినా।సీ
తాపహారోప్యభవద్వైరించివచనంవృథా ॥ జాతఃకోయంనృపశ్రేష్ఠకించిజ్జ్ఞ
ఉదరంభరిః। యముక్త్వామన్మథాకారంకుమారంహన్తుమిచ్ఛసి ॥ కించ ॥ కి
న్నమేస్యాదిదంకృత్వాకిన్నమేస్యాదకుర్వతః। ఇతిసంచిన్త్యమనసాప్రా
జ్ఞఃకుర్వీతవానవా॥ ఉచితమనుచితంవాకుర్వతాకార్యజాతంపరిణతిరవధా
ర్యాయత్నతఃపండితేన । అతిరభసకృతానాంకర్మణామావిపత్తేర్భవతి
హృదయదాహీశల్యతుల్యోవిపాకః॥కించ॥ యేనసహాసితమశితం హసితం
కథితంచరహసివిస్రబ్ధం । తంప్రతికథమసతామపినిర్వర్తతేచిత్తమాహుర

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ణాత్ - కించ ॥ గ ॥ అస్మిన్మహతేవృద్ధరాజ్ఞస్సింధులస్యపరమప్రీతిపాత్రా ణిమహావీరాస్తవైవాసుమతేస్థితాః తైత్వన్నగరముల్లోలకల్లోలాః పయోధయఇవప్లావయిష్యంతి- చిరాద్వృద్ధమూలేపిత్వయిప్రాయఃపౌరాఃభోజం భువోభర్తారంభావయన్తి ॥ కించ ॥ శ్లో ॥ సత్యపిచసుకృతకర్మణిదుర్నీతిశ్చేచ్ఛ్రియంహరత్యేవ । తైలైస్సతోపయుక్తాంగిపశిఖాం విదళయతిహి వాతాళిః ॥ గ ॥ దేవపుత్రవధఃక్వాపినహితాయ-ఇత్యుక్తంవత్సరాజవచనమాకర్ణ్యరాజాకుపితః ప్రాహ - త్వమేవరాజ్యాధిపతిర్నతు సేవకః

శ్లో॥ స్వామ్యుక్తేయోనయతతేసభృత్యోభృత్యపాశకః । తజ్జీవనమపి వ్యర్థమజాగళకుచావివేతి ॥ గ ॥ తతోవత్సరాజః కాలోచితమాలోచనీయమితిమత్వాతూష్ణీంబభూవ-అథలంబమానేదివాకరేఉత్తుంగసౌధోత్సంగాదవతరంతంకుపితమివకృతాంతంవత్సరాజంవీక్ష్యసమేతాఅపివివిధేనమిషేణస్వభవనానిప్రాపుర్భీతాస్సభాసదః తతోవత్సరాజః స్వసేవకాన్ స్వాగారపరిత్రాణార్థంప్రేషయిత్వారథంభువనేశ్వరీభవనాభిముఖం విధాయ భోజకుమారోపాధ్యాయాకారణాయప్రాహిణోదేకంవత్సరాజః॥ సచాహపండితం - తాతత్వామాకారయతివత్సరాజఇతి- సోపితదాకర్ణ్యవజ్రాహతఇవభూతావిష్ట ఇవగ్రహగ్రస్తఇవతేనసేవకేనకరేణధృత్వానీతఃపండితఃతంచబుద్ధిమాన్వత్సరాజస్సప్రణామమిత్యాహ - పండితతాతఉపవిశ రాజకుమారంజయన్తమధ్యయనశాలాయాఆనయేతి-పండితస్తథాచకార- ఆయాన్తంజయంతంకుమారంకిమప్యథితంపృష్ట్వానైషీత్ - పునఃప్రాహపండితం - విప్ర - భోజకుమారమానయేతి - తతోవిదితవృత్తాన్తోభోజఃకుపితోజ్వలన్నివశోణితేక్షణస్సమేత్యప్రాహ-ఆఃపాపరాజ్ఞో ముఖ్యకుమారంపకాకినంమాంరాజభవనాద్బహిరానేతుంతవకా నామశక్తిరితివామచరణపాదుకామాదాయభోజేనతాలుదేశేహతోవత్సరాజః తతోవత్సఃప్రాహ-భోజవయంరాజాదేశకారిణఇతి - బాలంరథేనివేశ్యాఖడ్గమపకోశంకృత్వాజగామాశుమహామాయాభవనం - తతోగృహీతేభోజేలోకాఃకోలాహలంచక్రుః ॥ హాహాంకారవశ్చప్రవృత్తఃకింకిమితిబ్రువాణాభటాఃప్రోశన్తఆగత్యసహసాభోజంవధాయనీతంజ్ఞాత్వాహస్తి శాలాముష్ట్రశాలాంవాజిశాలాంరథశాలాంప్రవిశ్యసగ్వాన్జఘ్నుః । తతఃప్రతోలీషురాజ భవనప్రాకారవేదికాసు బహిర్ద్వారవిటంకేషు పురసమీపేషు భేరీపటహమురజ ముడ్డుకడిండిమనినదాడంబరేణాంబరం విడంబితమభూత్ - ... త్తోమరేణ కేచి

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్ప్రాసేన కేచిత్క్షురేణ కేచిత్పరశునా కేచిత్ప్రాసేన కేచిద్విషేణ కేచి
ద్వహ్నినా కేచిదంభసా కేచిద్ధారాయా వ్యాఘ్రేణ మోహితో రాజపు
త్రో రాజసేవకా రాజానః పౌరాశ్చ ప్రాణపరిత్యాగం విదధుః - తత
స్సావిత్రీ సంజ్ఞా భోజస్య జననీ విశ్వజననీవస్థితా దాసీముఖాత్ స్వపు
త్రస్థితిమాకర్ణ్య కరాభ్యాం నేత్రే పిధాయ రుదతీ ప్రాహ - పుత్ర - పి
తృవ్యేన కాం దశాం గమితోఽసి - మయా యాని యమా ఉపవాసాశ్చ త్వత్కృతే
కృతాః తేద్య మే విఫలా జాతాః - దశాపి దిశాముఖాని శూన్యాని - పుత్ర దేవేన స
ర్వజ్ఞేన సర్వశక్తినా మృష్టాః శ్రియః - పుత్రి ఏనం దాసదాసీవర్గం సహసా విచ్ఛి
న్నశిరసం పశ్యేత్యుక్త్వా భూమావపతత్ - తతః ప్రదీప్తే వైశ్వానరే సముద్భూ
తధూమస్తోమే నైవ మలీమసే నభసి - పాతత్ప్రాసాదివ పశ్చిమపయోనిధౌ మ
గ్నే మార్తాండమండలే మహామాయాభవనమాసాద్య ప్రాహ భోజం వత్సరా
జః - రాజకుమారభృత్యానాం దైవతం జ్యోతిశ్శాస్త్రవిశారదేన కేనచిద్బ్రా
హ్మణేన తవ రాజ్యప్రాప్తావుదీరితాయాం రాజ్ఞా భవద్వధో వ్యాదిష్ట ఇతి - త
దాకర్ణ్య భోజః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ రామే ప్రవ్రజనం బలేర్నియమనం పాండోస్సుతా
నాం వనం వృష్ణీనాం నిధనం నళస్య నృపతే రాజ్యాత్పరిభ్రంశనం । కారాగారని
షేవణం చ మరణం సంచిత్య లంకేశ్వరే సర్వః కాలవశేన నశ్యతి నరః కో వా పరి
త్రాయతే ॥ లక్ష్మీకౌస్తుభపారిజాతసహజస్సూనుస్సుధాంభోనిధేర్దేవేన
ప్రణయప్రసాదనిధినా మూర్ధ్నా ధృతశ్శంభునా । అద్యాప్యుజ్ఝతి నైవ దైవవి
హితం క్షైణ్యం క్షపావల్లభః కేనాన్యేన విలంఘ్యతే విధిగతిః పాషాణరేఖా స
ఖే ॥ వికటోర్వ్యామప్యటనం శైలారోహణమపాంనిధేస్తరణం । నిగళం గుహా
ప్రవేశో విధిపరిపాకః కథన్ను సన్తార్యః ॥ అంభోధిస్స్థలతాం స్థలం జలధితాం
ధూళీలవశ్శైలతాం మేరుర్మృత్కణతాం తృణం కులిశతాం వజ్రం తృణప్రా
యతాం । వహ్నిశ్శీతలతాం హిమం దహనతామాయాతి యస్యేచ్ఛయా లీలా
దుర్లలితాద్భుతవ్యసనినే దైవాయ తస్మై నమః ॥ ౧ ॥ తతో వటవృక్షస్య పత్ర
ద్వయమాదాయ ఏకేన పుటీకృత్య జంఘాం ఛురికయాభిత్త్వా తత్పుటకే ర
క్తేనారోప్య తృణేన అన్యస్మిన్ పత్రే కంచన శ్లోకం లిఖిత్వా వత్సం ప్రాహ - మ
హాభాగ ఏతత్పత్రం నృపాయ దాతవ్యం - త్వమపి రాజాజ్ఞాం విధేహీతి - తతో
వత్సరాజస్యానుజో భ్రాతా భోజస్య ప్రాణపరిత్యాగసమయే దీప్యమానము
ఖశ్రియం నయనాభిరామం భోజరాజం సకరుణమవలోక్య అగ్రజం ప్రాహ ॥
శ్లో ॥ ఏక ఏవ సుహృద్ధర్మో నిధనేప్యనుయాతి యః । శరీరేణ సమం నాశం సర్వమ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

న్యచ్ఛగచ్ఛతి॥ సతతోఽపి సహాయాన్థైర్మాతా భార్యా చలిష్యతి। నమిత్రపుత్రౌ
నజ్ఞాతిర్ధర్మస్తిష్ఠతి కేవలః॥ బలవానప్యశక్తోఽసౌ ధనవానపి నిర్ధనః। శ్రుతవానపి
మూర్ఖశ్చ యో ధర్మవిముఖో జనః। ఇహైవ స్వజరావ్యాధేశ్చికిత్సాం న కరోతి
యః। గత్వా నిరౌషధస్థానం సరోగీ కిం కరిష్యతి॥ జరాం మృత్యుం భయం వ్యా
ధిం యో జానాతి స పండితః। స్వస్థస్తిష్ఠేన్నిషీదేద్వా స్వపేద్వా కేనచిద్ధసే
త్॥ తుల్యజాతివయోరూపాన్హృతాన్పశ్యతి మృత్యునా। నహి తత్రాస్తి తే
త్రాసో వజ్రవద్ధృదయం తవేతి॥ ౫॥ తతో వైరాగ్యమాపన్నో వత్సరాజః
భోజం తుముస్వేత్యుక్త్వా ప్రణమ్య తం చరణేని వేశ్యనగరాద్బహిర్ఘనేతమసి
గృహమాగమయ్య భూమిగృహాంతరే నిక్షిప్య భోజం రరక్ష-స్వయం శీఘ్రమేవ
వకృత్రిమవిద్యావిద్భిః సుకుండలం స్ఫురద్వక్త్రం నిమీలితనేత్రం భోజకుమా
రమస్తకం కారయిత్వా తచ్ఛాదాయ సకనిష్ఠో వత్సరాజో రాజభవనం గత్వా
రాజానం నత్వా ప్రాహ-శ్రీమతా యదాదిష్టం తత్సాధితమితి-తతో రాజా చ
పుత్రవధం జ్ఞాత్వా తమాహ-వత్సరాజ ఖడ్గప్రహారసమయే తేన పుత్రేణ కిము
క్తమితి-వత్స-దేవ తత్పత్రే లిఖితమస్తి తద్గృహాణ శిరశ్చ పశ్య-తతో రా
జా తథావిధం భోజశిరో విలోక్య మందం రురోద-వత్సరాజ ఇదం శిరః క్వాపి భూ
మౌ నిక్షిప-తతో వత్సో నిర్గతః రాజాపి స్వభార్యాకరేణ దీపమానయి
త్వా తాని పత్రాక్షరాణి వాచయతి॥ శ్లో॥ మాంధాతా చ మహీపతిః కృతయు
గాలంకారభూతో గతః సేతుర్యేన మహోదధౌ విరచితః క్వాసౌ దశాస్యాం
తకః। అన్యే చాపి యుధిష్ఠిరప్రభృతయో యాతా దివం భూపతే నైకేనాపి స
మం గతా వసుమతీ నూనం త్వయా యాస్యతి॥ ౫॥ రాజా చ తదర్థం జ్ఞాత్వా
శయ్యాతో భూమావపపాత-తతశ్చ దేవీకరకమలచాలితచేలాంచలానిలేన తత్
క్షణాత్ససంజ్ఞో భూత్వా ఆహ- దేవి మాం మాస్పృశ హా హా పుత్రఘాతీ చండా
లోఽహమితి కురర ఇవ విలపన్ రాజా ద్వారపాలానానాయ్య-బ్రాహ్మణాన్ శీ
ఘ్రమానయతేత్యాహ- తతః స్వాజ్ఞయా సమాగతాన్ బ్రాహ్మణాన్నత్వా
రాజా పప్రచ్ఛ మయా పుత్రో హతః తస్య ప్రాయశ్చిత్తం వదధ్వమితి వదం
తం తే తమూచుః రాజన్ సహసా వహ్నిమావిశేతి- తతస్సమేత్య బుద్ధిసాగరః
ప్రాహ- దేవ యథా త్వం రాజాధమస్తథైవామాత్యాధమో వత్సరాజః తవ
కిల రాజ్యం దత్వా సింధులనృపేణ త్వముత్సంగే భోజస్స్థాపితః తచ్చ త్వయాపి
తృవ్యేణాన్యథాకృతం॥ శ్లో॥ కతిపయదివసస్థాయిని మదకారిణి యౌవనే దురా
త్మానః విదధతి తథాపరాధం జన్మైవ యథా సర్వథా భవతి॥ సంతస్తృణోత్సా

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

రణముత్తమాంగాత్సువర్ణకోట్యర్పణమామనంతి। ప్రాణవ్యయేనాపికృతో
పకారాః ఖలాః పరే వైరమివోద్వహన్తి॥ ఉపకారశ్చాపకారో యస్య వ్రజతి వి
స్మృతిం పాషాణహృదయస్యాస్య జీవతీత్యభిధా ముధా ॥ యథా బీజాంకుర
స్సూక్ష్మః ప్రయత్నేనాభిరక్షితః। ఫలప్రదో భవేత్కాలే తథా లోకస్సు రక్షి
తః॥ హిరణ్యధాన్య రత్నాని ధనాని వివిధాని చ ॥ తథాన్యదపి యత్కించి
త్ప్రజాభ్యస్స్యాన్మహీభృతాం॥ రాజ్ఞి ధర్మిణి ధర్మిష్ఠాః పాపే పాపపరాస
దా। రాజానమనువర్తంతే యథా రాజా తథా ప్రజాః॥ ౫॥ తతో రాత్రావేవ వ
హ్నిప్రవేశనిశ్చితే రాజ్ఞి సర్వే సామంతాః పౌరాశ్చ మిళితాః పురే - పుత్రం హ
త్వా పాపభయాద్భీతో నృపతిర్వహ్నిం ప్రవిశతి కిం వదంతీ సర్వత్రాజని - తతః
బుద్ధిసాగరః ద్వారపాలమాహూయ న కేనాపి భూపాలభవనం ప్రవేష్టవ్యమి
త్యుక్త్వా నృపమంతఃపురే నివేశ్య సభాయామేకాకీ సన్ ఉపవిష్టః తతో రాజ
మరణవార్తాం శ్రుత్వా వత్సరాజో రాజగృహమాగత్య బుద్ధిసాగరం నత్వా
శనైః ప్రాహ - తాత మయా భోజరాజో రక్షిత ఇతి - బుద్ధిసాగరశ్చ కర్ణే తస్య కి
పిమప్యకథయత్ । తచ్ఛ్రుత్వా వత్సరాజశ్చ నిష్క్రాన్తః తతో ముహూర్తేన స
కోకరకలితదంతీన్ద్రదన్తదండో విరచితప్రత్యగ్రజటాకలాపః కర్పూరకరంబిత
భసితామోద్వర్తితసకలతనుర్మూర్తిమాన్మన్మథ ఇవ స్ఫటికకుండలమండితకర
యుగళః కౌశేయకౌపీనో మూర్తిమాంశ్చంద్రచూడ ఇవ సభాం కాపాలికస్సమా
గతః - తం వీక్ష్య బుద్ధిసాగరః ప్రాహ - యోగీన్ద్ర కుత ఆగమ్యతే కుత్ర తే నివేశశ్చ
కాపాలిక త్వయి యచ్చమత్కారకారి కళావిశేష ఔషధ విశేషో వ్యాస్తి -
యోగీ ప్రాహ ॥ శ్లో॥ దేశే దేశే భవనం భవనే భవనే తపరభిక్షాన్నం। సవసి చన
ద్యాం సలిలం శివశివ తత్వార్థవేదినాం పుంసామ్ ॥ గ్రామే గ్రామే కుటీరమ్యాని
ర్ఝరే నిర్ఝరే జలం। భిక్షాయాం సులభం చాన్నం విభవైః కిం ప్రయోజనం ॥ ౬
దేవ అస్మాకం నైకో దేశః సకలభూమండలం భ్రామామః - గురూపదేశే తిష్ఠామః
నిఖిలం భువనతలం కరతలామలకవత్పశ్యామః - సర్పదష్టం విషవ్యాకులం రోగ
గ్రస్తం శస్త్రభిన్నశిరసం కాలశిథిలితం - తాత తత్క్షణాదేవ విగత సకలదారు
ణవ్యాధిసంచయం కుర్మ ఇతి - రాజాపి కుడ్యాంతర్హితపవశ్రుతసకలవృత్తాన్తః
సభామాగతః కాపాలికం దండవత్ప్రణమ్య యోగీంద్ర రుద్రకల్ప పరోపకారప
రాయణ మహాపాపినా మయా హతస్య పుత్రస్య ప్రాణదానేన మాం రక్ష రక్షే
త్యాహ - అథ కాపాలికోపి రాజన్ మా భైషీః పుత్రస్తే న మరిష్యతి శివప్రసాదేన
స్వకం గృహమేష్యతి - పరం శ్మశానభూమౌ బుద్ధిసాగరేణ సహ మహాద్ర
వ్యాణి ప్రేషయ [illegible] యదుక్తం తత్సర్వం త

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

థామరిష్యతి బుద్ధిసాగరః ప్రేషితః-తతో రాత్రౌ గూఢరూపేణ భోజోపి తత్ర నదీ
పులినే స్థితః-యోగినా భోజో జీవిత ఇతి ప్రథా దసమభూత్ - తతో గజేన్ద్రారూ
ఢో వన్దిభిస్స్తూయమానో భేరీమృదఙ్గాదిఘోషైర్జగద్బధిరీకుర్వన్ పౌరామా
త్యపరివృతో భోజరాజో రాజభవనమగాత్ - రాజా చ తమాలిఙ్గ్య రోదితి భో
జోపి రుదన్తం ముఞ్జం నివార్య అస్తౌషీత్ -తతస్సన్తుష్టో రాజా నిజసింహాసనే త
స్మిన్ నివేశయిత్వా ఛత్రచామరాభ్యాం చ భూషయిత్వా తస్మై రాజ్యం దదౌ। నిజ
పుత్రేభ్యః ప్రత్యేకమేకైకం గ్రామం దత్వా పరమప్రేమాస్పదం జయన్తం భో
జం నికాశేసివేశయామాస తతః పరలోకపరిత్రాణపరో ముఞ్జశ్చోపి నిజపట్టరా
జ్ఞీభిస్సహ తపోవనభూమిం గత్వా పరం తపస్తేపే। తతో భోజభూపాలశ్చ దేవ
బ్రాహ్మణప్రసాదాద్రాజ్యం పాలయామాస-ఇతి భోజరాజస్య రాజ్యప్రాప్తిప్ర
బన్ధః॥ ౫॥ తతో ముఞ్జే తపోవనం యాతే బుద్ధిసాగరం ముఖ్యామాత్యం విధా
య స్వరాజ్యం బుభుజే భోజరాజభూపతిః- ఏవమతిక్రామతి కాలే కదాచిద్రా
జ్ఞా క్రీడతోద్యానం గచ్ఛతా కోపి ధారానగరవాసీ విప్రో లక్షితః-స చ రాజానం
వీక్ష్య నేత్రే నిమీల్య ఆగచ్ఛన్ రాజ్ఞా పృష్టః- ద్విజ త్వం మాం దృష్ట్వా స్వస్తీతి న జ
ల్పసి విశేషేణ లోచనే నిమీలయసి-తత్ర కో హేతురితి-విప్ర ఆహ- దేవ-త్వం వైష్ణ
వోసి విప్రాణాం నోపద్రవం కరిష్యసి-తతస్త్వత్తో న మే భీతిః- కిన్తు కస్మైచిత్కి
మపి న ప్రయచ్ఛసి - తేన తవ దాక్షిణ్యమపి నాస్తి అతస్తే కిమాశీర్వచసా॥ కిఞ్చ॥
ప్రాతరేవ కృపణముఖావలోకనాత్పరతోపి లాభహానిస్స్యాత్ ఇతి లోకోక్త్యా
లోచనే నిమీలితే॥ అపి చ ॥ శ్లో ॥ ప్రసాదో నిష్ఫలో యస్య కోపశ్చాపి నిరర్థ
కః-న తం రాజానమిచ్ఛన్తి ప్రజాః షణ్డమివ స్త్రియః ॥ అప్రగల్భస్య యా వి
ద్యా కృపణస్య చ యద్ధనం - యచ్చ బాహుబలం భీరోర్వ్యర్థమేతత్త్రయం
భువి ॥ దేవ మత్పితా వృద్ధః కాశీం ప్రతి గచ్ఛన్ మయా శిక్షాం పృష్టః - తాత మ
యా కిం కర్తవ్యమితి-పితా చేత్థమభ్యధాయి॥ శ్లో॥ యది తవ హృదయం విద్వ
న్సృచ్ఛే స్వప్నేపి మా స్మ సేవిష్ఠాః- సచివజితం షణ్ఢజితం యువతిజితం చైవ
రాజానం॥ పాతకానాం సమస్తానాం ద్వే పరే తాతపాతకే। ఏకమస్సచివో
రాజా ద్వితీయం చ తదాశ్రయః॥ అవివేకమతిర్నృపతిః మన్త్రీ గుణవత్సు వ
క్రితగ్రీవః। యత్ర ఖలాశ్చ ప్రబలాస్తత్ర కథం సజ్జనావసరః॥ రాజా సంపత్తి
హీనోపి సేవ్యః సేవ్యగుణాశ్రయః- భవత్యాజీవనం తస్మాత్ఫలం కాలాన్తరా
దపి॥ అదాతుర్దాక్షిణ్యం నహి భవతి- దేవ పురా కర్ణదధీచిశిబివిక్రమప్రముఖాః
క్షితిపతయో యథా పరలోకమలంకుర్వాణాః నిజదానప్రముఖ్యాతవ్యసనవగు

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

జ్ఞై ర్నివస న్తిమహీమండలే-తథాకిమపరేరాజానః॥ శ్లో॥ దేహేపాతినికారక్ష్యాయశోరక్ష్యమపాతవత్ ।నరఃపతితకాయోపియశఃకాయేనజీవతి। పండితైశ్చైవమూర్ఖైశ్చబలవత్యపిదుర్బలే। ఈశ్వరేచదరిద్రేచమృత్యోస్సర్వత్రతుల్యతా॥ నిమేషమాత్రమపి తేవయోగచ్ఛన్నతిష్ఠతి-తస్మాద్దేహేష్వనిత్యేషు కీర్తిమేకాముపార్జయేత్ । జీవిత న్తదపిజీవితమధ్యేగణ్యతేసుకృతిభిఃకిముపుంసాం-జ్ఞానవిక్రమకళాకులలజ్జాత్యాగభోగరహితంవిఫలంయత్ ॥ రాజాపి తేనవాక్యేనపియూష్యపూరస్నాతఇవపరబ్రహ్మణిలీన ఇవలోచనాభ్యాం హర్షాశ్రూణిముమోచ - ప్రాహచద్విజం। విప్రవరశ్శృణు॥శ్లో॥సులభాః పురుషాలోకేసతతంప్రియవాదినః- అప్రియస్యచపథ్యస్యవక్తాశ్రోతాచ దుర్లభః॥మనీషిణస్సన్తినతేహితైషిణోహితైషిణస్సన్తినతేమనీషిణః।సుహృచ్చవిద్వానపిదుర్లభోనృణాంయథౌషధంస్వాదుహితంచదుర్లభం ॥ ఇతివిప్రాప్రియలక్షన్దత్వాద్విజకింతేనామేత్యాహ- విప్ర॥స్వనామభూమాలిఖితిగోవిన్దఇతి - రాజావాచయిత్వావిప్రప్రత్యహం రాజభవనమాగన్తవ్యంనతేకశ్చిన్నిషేధః - విద్వాంసఃకవయశ్చకౌతుకాత్సభామానేతవ్యాః- కోపివిద్వాన్ నదుఃఖభాగస్తుఏనమధికారంపరిపాలయేత్యాహ - ఏవంగచ్ఛత్సుకతిపయదివసేషురాజావిద్వత్ప్రియఃదానవిత్తేశ్వర ఇతిప్రథామగాత్ -తతోరాజానందిదృక్షవఃకవయోనానాదిగ్భ్యఃసమాగతాః - ఏవం విత్తాదివ్యయంకుర్వాణం రాజానంప్రతికదాచిన్ముఖ్యామాత్యోనేష్ఠమభ్యధాయి - దేవరాజానఃకోశబలాఏవవిజయినోనాన్యే ॥ శ్లో ॥ సజయీవరమాతఙ్గాయస్యకస్యాస్తిమేదినీ - కోశోయస్యసమర్థస్సోదుర్గంయస్యసదుర్జయః ॥ దేవలోకంపశ్య ॥ శ్లో ॥ ప్రాయోధనవతామేవధనేతృష్ణాగరీయసీ - పశ్యకోటిద్వయాసక్తంలక్షాయప్రవణంధనుః ॥ ఇతిరాజాచతమాహ-ధానోపభోగవంధ్యాయాసుహృద్భిర్యానభుజ్యతేపుంసాంసమాహితాలక్ష్మీరలక్ష్మీఃక్రమశోభవేత్ ॥ ఇత్యుక్త్వారాజాతంమంత్రిణం - నిజపదాద్దూరీకృత్యతత్పదేన్యందిదేశ-ఆహచతం॥శ్లో॥లక్షంమహాకవేర్దేయంతదర్థంవిబుధస్యచ - దేయంగ్రామైకమర్థస్యతస్యాప్యర్థంతదర్థినః । యశ్చమెలమాత్యాదిషువితరణనిషేధమనాఃసహన్తవ్యః - ఉక్తంచ॥ శ్లో ॥ యద్దదాతియదశ్నాతితదేవధనినాంధనం। అన్యేమృతస్యక్రీడన్తిదారైరపిధనైరపి॥ ప్రియః ప్రజానాందాతైవనపునర్ద్రవిణేశ్వరః ఆగచ్ఛన్నాప్యతేలోకైర్వారిదోనతువారిధిః । సంగ్రహైకపరఃప్రాయః సముద్రోపిరసాతలే॥ దాతారంజలదం... ఏవం విత్తదాన శాలినంభోజరాజం

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ఘృత్వాకశ్చిత్కళింగదేశీయః కవిరుపేత్యమాసమాత్రంతత్థానచతుర్ణాం
ప్రవర్శనంభవతి ఆహారార్థంపాథేయమపినాస్తి - తతఃకదా చిద్రాజా
మృగయాభిలాషీబహిర్నిర్గతః సకవిర్దృష్ట్వారాజానమాహ ॥ శ్లో ॥ దృ
ష్టేశ్రీభోజరాజేంద్రేగళన్తిత్రీణితత్క్షణాత్ శత్రోశ్శస్త్రంకవేః కష్టంనీవీ
బంధోమృగీదృశాం॥ రాజాలక్షందదౌ॥ తతస్తస్మిన్మృగయారసికేరాజనిక
శ్చనపులిన్దపుత్రోగాయతి - తేనగీతమాధుర్యేణతుష్టోరాజాతస్మై పులిన్దపు
త్రాయపఞ్చలక్షందదౌ - తదాకవిఃతద్దానమత్యున్నతంకిరాత పోతంచదృ
ష్ట్వానరేన్ద్రపాణికమలస్థపంకజమిషేణరాజానంవదతి॥ ఏతేగుణాః పంకజ
సంతోపినతేప్రకాశమాయాన్తి। యల్లక్ష్మీవసతేస్తవమధుపేరుపభుజ్యతే
కోశః॥భోజస్తదభిప్రాయంజ్ఞాత్వాపునర్లక్షమేకందదౌ- తతోరాజాబ్రా
హ్మణమాహ ॥ శ్లో ॥ ప్రభుభిఃపూజ్యతేవిప్రకలైవనకులీనతా । కలావా
న్మాన్యతేమూర్ధ్నిసత్సుదేవేషుశమ్భునా॥ ఏవంవదతిభోజేకుతోపిపఞ్చషాః
కవయస్సమాగతాః - తాన్దృష్ట్వారాజావిలక్షణఇవాసీత్ అద్యైవమయా
ఏతావద్విత్తందత్తమితి - తతఃకవిస్తదభిప్రాయంజ్ఞాత్వానృపంపద్మమిషే
ణపునఃప్రాహ ॥ శ్లో ॥ కింకుప్యసికస్మైవానవసౌరభసారాయక్షీణనిజమధునే।
యస్యాశతపత్రితేద్యప్రతిపత్రిమ్మృగ్యతేభ్రమరైః॥ తతఃప్రభుంప్రసన్నవ
దనమవలోక్యప్రకాశేనప్రాహ ॥ శ్లో ॥ సదాతుంనోపభోక్తుంచశక్నోతి
కృపణశ్శ్రియం । కింతుస్పృశతిహస్తేననపుంసక ఇవస్త్రియంయాచితో
యఃప్రహృష్యేత్తదత్వాచప్రీతిమాన్భవేత్· తందృష్ట్వాప్యథవాశ్రుత్వా
నరస్స్వర్గమవాప్నుయాత్ - తతస్తుష్టోరాజాపునరపికళింగదేశవాసిక
వయేలక్షందదౌ - తతఃపూర్వకవిః పురస్థితాన్షట్కవీన్ద్రాన్దృష్ట్వాహ-
హేకవయోత్రమహాసరస్సేతుభూమావాసిరాజాయదాభవనంగమిష్యతి
తదాకిమపిబ్రూతేతియేచ సర్వేమహాకవయోపిసర్వంరాజ్ఞఃప్రథమచేష్టి
తంజ్ఞాత్వావర్తన్తతేతేష్వే కస్సరోమిషేణనృపంప్రాహ ॥ శ్లో ॥ ఆగతా
నామపూర్ణానాంపూర్ణానామప్యగచ్ఛతాం। యదవస్థాసినసంఘట్టోఘటా
నాంతత్సరోవరమితి॥ తస్యరాజాలక్షందదౌ - తతోగోవిన్దపణ్డితస్తాన్కవీ
న్ద్రాన్దృష్ట్వాచుకోప - తస్యకోపాభిప్రాయంజ్ఞాత్వాద్వితీయఃకవిరాహ॥
శ్లో ॥ కస్తృత్తృషంనాతిథిమసిచపిబతినకస్తవపయః ప్రవిశ్యాన్తః । యదిస
న్మార్గసరోవరినక్రోనక్రోశసిపరం(?) । రాజాతస్మైలక్షద్వయందదౌ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

దా - తంచగోవిందపండితంవ్యాపారపదాద్దూరీకృత్యత్వయాపిసభాయా
మాగన్తవ్యంపరంతుకేనాపిధార్ష్ట్యంనకర్తవ్యం - ఇత్యుక్త్వాతతస్తేభ్యఃప్ర
త్యేకంలక్షందత్త్వాస్వనగరమాగతః - తేచయథాయథంగతాః-తతఃకదాచి
ద్రాజ్ఞాముఖ్యామాత్యంప్రాహ- విప్రోపియోభవేన్మూర్ఖఃసపురాద్బహిర
స్తుమే-కుంభకారోపియోవిద్వాన్సతిష్ఠతుపురేమమేతి - అతఃకోపినమూర్ఖో
భూద్ధారానగరే- తతఃక్రమేణపఞ్చశతాని విమషాంవరరుచిబాణమయూర
రేఫణహరిశంకరకలింగకర్పూరవినాయకమదనవిద్యావినోదకోకిలతారేంద్ర
ముఖాః సర్వశాస్త్రవిచక్షణాః సర్వేసర్వజ్ఞాః శ్రీభోజరాజసభామలం
చక్రుః-ఏవంస్థితేకదాచిద్విద్వద్బృందవందితేసింహాసనాసీనేకవిశిరోమణౌ
కవిత్వప్రియేవిప్రప్రియబాంధవేభోజనరేశ్వరే- ద్వారపాలఃప్రణమ్య
వ్యజిజ్ఞపత్ -దేవకోపివిద్వాన్ద్వారితిష్ఠతీతి-అథరాజా ప్రవేశయతమితిఆజ్ఞ
ప్తేసోపిదక్షిణేనపాణినాసమున్నతేనవిరాజమానోవిప్రఃప్రాహ॥శ్లో॥ రాజ
న్నభ్యుదయోస్తుశంకరకవేకింపత్రికాయామిదంపద్యంకస్యతవైవభోజనృప
తేపాపఠ్యతాంపఠ్యతే। ఏతాసామరవిందసుందరదృశాంద్రాక్చామరాందో
ళనాదుద్వేల్లద్భుజవల్లికఙ్కణఝణత్కారఃక్షణంవార్యతాం ॥ యథాయ
థాభోజయశోవివర్ధతేసితాంత్రిలోకీమివకర్తుముద్యతం-తథాతథామేహృద
యంవిధూయతేప్రియాలకాళీధవళత్వశంకయా॥ తతోరాజాశంకరకవయే
ద్వాదశలక్షందదౌ-సర్వేవిద్వాంసశ్చవిచ్ఛాయవదనాబభూవుః- పరంకోపి
రాజభయాన్నావదత్ రాజాచకార్యవశాద్గృహంగతః। తతోవిభూపాలాం
సభాందృష్ట్వావిబుధగణస్తంనినింద - అహోనృపతేరజ్ఞతా- కిమస్యసేవ
యావేదశాస్త్రవిచక్షణేభ్యఃస్వాశ్రయకవిభ్యఃలక్షమదాత్ - కిమనేనవి
తుష్టేనాపి-అసౌచకేవలంగ్రామ్యఃవికట్శంకరః- కిమస్యప్రాగల్భ్యం-ఇత్యే
వంకోలాహలరవేజాతేకశ్చిదభ్యాగాత్ కనకమణికుండలశాలీదివ్యాంశుక
ప్రావరణోనృపకుమారఇవమృగమదపంకకళంకితగాత్రోనవకుసుమసమ
భ్యర్చితశిరాశ్చందనాంగరాగేణవిలోభయన్ విలాసఇవమూర్తిమాన్సవి
తేవతనుమాశ్రితః శృంగారరసస్య స్యందఇవసస్పందోమహేంద్రఇవమ
హీవలయంప్రాప్తోవిద్వాన్ తందృష్ట్వాసావిద్వత్పరిషత్ భయకౌతుకయోః
పాత్రమాసీత్ సచసర్వాన్ ప్రణిపత్యప్రాహకుత్రభోజనృపఇతి తేతమూ
చురిదానీమేవసౌధాంతరగతఇతి । తతోసౌప్రత్యేకంతేభ్యస్తాంబూలంద
త్త్వాగజేంద్రకులగతఃమృగేంద్రఇవాసీత్ తతస్సమహాపురుషః శంకరకవి
ప్రదానేనకుపితో [illegible] శంకరకవయేద్వాదశలక్షాణిప్ర

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

దత్తా సీదితి సమంతవ్యం అభిప్రాయస్తు రాజ్ఞో నైవబుద్ధః- యతః శంకరపూజనే
ప్రారబ్ధే శంకరకవిస్త్వేకే నైవ లక్షేణ పూజితః కింతు తన్నిష్ఠా౯ తన్నామ్నా వి
భ్రాజితానేకాదశరుద్రా౯ శంకరానపరాన్ స్మారయ౯ ప్రత్యర్థా౯ జ్ఞాత్వా
తేషాం ప్రత్యేకమేకైకం లక్షం తస్మై శంకరకవయే పవశంకరమూర్తయే ప్రద
త్తమితి రాజ్ఞోభిప్రాయ ఇతి సర్వేపి చమత్కృతాస్తేన తతః కోపి రాజపురుషః
స్తద్విద్వత్స్వరూపం ద్రాగ్రాజ్ఞే నివేదయామాస రాజా చ స్వమభిప్రాయం
సాక్షాద్విదితవన్తం తం మహేశమివ మహాపురుషం మన్యమానః సభామభ్య
హగాత్ - స చ స్వస్తీత్యాహ రాజానం- రాజా చ తమాలింగ్య ప్రణమ్య నిజక
రకమలేన తత్కరకమలమవలంబ్య సౌధాన్తరం గత్వా ప్రాప్తుంగ గవాక్షముప
విష్టః ప్రాహ విప్ర భవన్నామ్నా కా న్యా తు రాణీ సౌభాగ్యావలంబితా నికస్య
వాదేశః భవద్విరహస్సుజనా౯ బాధత ఇతి తతః కవిర్లిఖతి రాజ్ఞో హస్తే కాళిదా
స ఇతి రాజా వాచయిత్వా పాదయోః పతతి తతస్తత్ప్రసీన యోః కాళిదాస
భోజరాజయోరాసీత్సంధ్యా రాజా సఖేసం ద్యాంపర్ణయేత్యవాదీత్ ॥ శ్లో ॥
వ్యాసన్ననఇవ విద్యాత్షియ్యా తైపంకజశ్రీః గుణినఇవ విదేశే దైన్యమాయాన్తి
భృంగాః। కునృపతిరివ లోకం పీడయత్యన్ధకారో ధనమివ కృపణస్య వ్యర్థతామేతి
చక్షుః । పునశ్చ రాజానం స్తౌతి కవిః ॥ శ్లో ॥ ఉపచారః కర్తవ్యో యావదను
త్పన్న సౌహృదాః పురుషాః । ఉత్పన్న సౌహృదానాముపచారః కైతవం భవతి॥
దత్తా తేన కవిభ్యః పృథ్వీ సకలాపి కనక సంపూర్ణా౯ । దివ్యాం సుకావ్యరచ
నాం క్రమంక వీనాంచ యో విజానాతి ॥ సుకవేశ్శబ్దసౌభాగ్యం సత్కవిర్వే
త్తి నాపరః । వంధ్యా నహి విజానాతి పరాం దౌహృదసంపదమితి॥ తతః క్రమే
ణ భోజకాళిదాసయోః ప్రీతిరజాయత- తతః కాళిదాసం వేశ్యాలంపటం జ్ఞా
త్వా తస్మి౯ సర్వే ద్వేషం చక్రుః - న కోపి తం స్పృశతి- అథ కదాచిత్సభామధ్యే
కాళిదాసమాలోక్య భోజేన మనసా చింతితం- కథమస్య ప్రాజ్ఞస్యాపి స్మరపీ
డా ప్రమాద ఇతి- సోపి తదభిప్రాయం జ్ఞాత్వా ప్రాహ॥ శ్లో॥ చేతోభువశ్చాపల
తా ప్రసంగే కా వా కథా మానుషలోకభాజాం । యద్దాహశీలస్య పురాం వి
జేతుః తథావిధం పౌరుషమర్ధమాసీత్ ॥ తతస్తుష్టో భోజరాజః ప్రత్యక్షరల
క్షం దదౌ ॥ తతః కాళీదాసః భోజం స్తౌతి ॥ శ్లో ॥ మహారాజశ్రీమ౯ జగతి
యశసా తే ధవళితే పయః పారావారం పరమపురుషోయం మృగయతే । కప
ర్దీ కైలాసం కరివరమభౌమం కులిశభృత్ కళానాథం రాహుః కమలభవనో
హంసమధునా ॥ నీరక్షీరేగృహీత్వా నిఖిలఖగతతిర్యాతినాళీకజన్మా తక్రం

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ధృత్వాతుసర్వానటతిజలనిధింశ్చక్రపాణిర్ముకుందః - సర్వాసుత్తుంగశై
లాగ్రదహాతిపశుపతిః ఫాలనేత్రేణపశ్యన్ - వ్యాప్తాత్వత్కీర్తికాంతాత్రిజగ
తినృపతేభోజరాజక్షితీంద్ర ॥ విద్వద్రాజశిఖామణేతులయితుం ధాతాత్వది
యంయశః కైలాసంచనిరీక్ష్యతత్రలఘుతాంనిక్షిప్తవాన్పూర్తయే। ఉక్షా
ణంతదుపర్యుమాసహచరంతన్మూర్ధ్ని గంగాజలంతస్యాగ్రేఫణిపుంగవంత
దుపరిస్ఫారంసుధాదీధితిమ్ ॥ స్వర్గాద్గోపాలకుత్రవ్రజసిసురముసేభూత
లేకామధేనోర్వత్సస్యానేతుకామస్తృణచయమధునా ముగ్ధదుగ్ధం నత
స్యాః। శ్రుత్వాశ్రీభోజరాజప్రచురవితరణంవ్రీడశుష్కస్తనీ సావ్యర్థో
హిస్యాత్ప్రయాసస్తదపితదరిభిశ్చర్వితంసర్వముర్వ్యామ్॥ తుష్టోరాజాప్ర
త్యక్షరలక్షందదౌ। తతఃకదాచిత్ శ్రుతిస్మృతిపారంగతాః కేచిద్రాజానంకవి
త్వప్రియంజ్ఞాత్వాక్వచిన్నగరాద్బహిఃభువనేశ్వరీ ప్రసాదేన కవిత్వంకరి
ష్యామఇత్యుపవిష్టాః। తేష్వేకేనపండితంమన్యేనపకశ్చరణోపాఠి। భోజ
నందేహిరాజేంద్ర తిఅన్యేనాపాఠిఘృతసూపసమన్వితమితి ఉత్తరార్ధంన
స్ఫురతితతోదేవతాభవనంకాళిదాసఃప్రణామార్థమగాత్ తంవీక్ష్యద్విజా
ఊచుఃఅస్మాకంసమగ్రవేదవిదామపిభోజఃకిమపినార్పయతిభవాదృశాంహి
యథేష్టంపత్తే। తతోస్మాభిఃకవిత్వవిధానధియా త్రాగతం। చిరంవిచార్య
పూర్వార్ధమభ్యధాయి। ఉత్తరార్ధంకృత్వాదేహి తతోస్మభ్యంకిమపిప్ర
యచ్ఛతీత్యుక్త్వాతత్పురస్తాదర్ధమభాణి - సచతచ్ఛ్రుత్వా-మాహిషంచశర
చ్చంద్రచంద్రికాధవళందధీత్యాహ- తేచరాజభవనంగత్వాదౌవారికానూ
చుః - వయంకవనంకృత్వాసమాగతాః రాజానందర్శయతేతి - తేచకౌతుకా
త్ హసంతోగత్వారాజానంప్రణమ్యప్రాహుః॥ శ్లో॥ రాజమాషనిభైర్దం
తైఃకటివిన్యస్తపాణయః - ద్వారితిష్ఠతిరాజేంద్రఛాందసాఃశ్లోకశత్రవఇతి॥
రాజ్ఞాప్రవేశితాస్తైప్రవృష్టరాజ సంసదోమిళితాస్సహైవకవిత్వంపఠంతి
స్మ-రాజాతచ్ఛ్రుత్వాఉత్తరార్ధంకాళిదాసేనకృతమితిజ్ఞాత్వావిప్రాన్
హ - యేనపూర్వార్ధంకారితంతస్మాత్కవిత్వంకదాచిదపినకరణీయం-ఉ
త్తరార్ధస్యకించిద్దీయతేనపూర్వార్ధస్యేత్యుక్త్వాప్రత్యక్షరలక్షందదౌ-
తేషుచదక్షిణామాదాయగతేషుకాళిదాసంవీక్ష్యరాజాప్రాహ- కవేఉత్త
రార్ధంత్వయాపఠితమితి - కవిరాహ ॥ శ్లో ॥అధరస్యమధురిమాణంకుచకాఠి
న్యందృశోశ్చతైక్ష్ణ్యంచ-కవితాయాంపరిపాకంహ్యనుభవరసికోవిజానాతి-
రాజాచసుకవేసత్యంవదసి ॥ శ్లో ॥అపూర్వోభాతిభారత్యాఃకావ్యామృత
ఫలేరసః-చర్వణేసర్వసామాన్యస్స్వాదువిత్కేవలంకవిః॥సంచింత్యసంచిత్య

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

జగత్సను స్తంత్రియుః పదార్థాః హృదయం ప్రవిష్టాః ఇత్యోర్వీనారాపత
యః కవీనాం ముగ్ధాంగనాపాంగతరంగితాని॥ తతః కదాచిద్ద్వారపాలకః ప్రవి
శ్యభోజం ప్రాహ రాజన్ ప్రత్యక్షదేశాత్ కోపి లక్ష్మీధరనామా కవిర్ద్వారమ
ధ్యాస్తే ఇతి రాజా ప్రవేశయేత్యాహ- ప్రవిష్టమేవ సూర్యమివ భ్రాజమానం వి
రాదప్యవిదితవృత్తాంతం ప్రేక్ష్య రాజా విచారయామాస- ఆహ ॥ శ్లో ॥ ఆ
కారమాత్రవిజ్ఞానసంపాదితమనోరథాః - ధన్యాస్తే యే నశృణ్వంతి దీనాః
క్వాప్యర్థినాం గిరః॥ సచాగత్య తత్ర రాజానం స్వస్తీత్యుక్త్వా తదాజ్ఞయోప
విష్టః ప్రాహ- దేవ ఇయం తే పండితమండితా సభా - త్వం చ సాక్షాద్విష్ణురసి-
అతః కిం నామ పాండిత్యం మమ - తథాపి కించిద్వచ్మి ॥ శ్లో ॥ భోజప్రతాపం
తు విధాయ ధాత్రా శేషైర్నిరస్తైః పరమాణుభిః కిం- హరేః కరే భూత్పవిరంబ
రే చ భానుః పయోధేరుదరే కృశానుః ॥ ఇతి॥ తతస్తేన పరిషచ్చమత్కృతా-
రాజా చ తస్య ప్రత్యక్షరలక్షం దదౌ- పునః కవిరాహ- దేవ మయా సకుటుంబే
నాత్ర నివాసాశయా సమాగతం॥ శ్లో॥ క్షమీ దాతా గుణగ్రాహీ స్వామీ
పుణ్యేన లభ్యతే - అనుకూలశ్శుచిర్దక్షః కవిర్విద్వాన్సుదుర్లభః ॥ఇతి॥ త
తో రాజా ముఖ్యామాత్యం ప్రాహ అస్మై గృహం దీయతామితి - తతో నిఖిలమపి
నగరం విలోక్య క్వాపి మూర్ఖమమాత్యో నాపశ్యత్ - యం నిరస్య విదుషే గృ
హం దీయతే - తత్ర సర్వత్ర భ్రమన్ కస్యచిత్కువిందస్య గృహం వీక్ష్య కువిం
దం ప్రాహ - కువిందగృహాన్నిస్సర తవ గృహం విద్వాన్ నేష్యతీతి - తతః కువిం
దో రాజభవనమాసాద్య రాజానం ప్రణమ్య ప్రాహ - దేవ భవదమాత్యో
మాం మూర్ఖం కృత్వా గృహాన్నిస్సారయతీతి - త్వం తు పశ్య మూర్ఖః పం
డితో వేతి ॥ శ్లో ॥ కావ్యం కరోమి నహి చారుతరం కరోమి యత్నాత్కరోమి
యది చారుతరం కరోమి- భూపాలమౌళిమణిమండితపాదపీఠ హే సాహసాం
క కవయామి వయామి యామి- తతో రాజా త్వం కారవాదేన వపంతం కువిందం
ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ లలితా తే పదపంక్తిః కవితా మాధుర్యం చ శోభనం పరం తు క
విత్వం విచార్య వక్తవ్యమితి- తతః కుపితః కువిందః ప్రాహ దేవ ఆత్రాంతరం భా
తి కింతు న వదామి రాజధర్మః పృథక్ విద్వద్ధర్మాదితి- రాజా ప్రాహ - అస్తి చేదు
త్తరం బ్రూహీతి- దేవ కాళిదాసాదృతే న్యం కవిం నమస్యే కోస్తి తే సభాయాం
కాళిదాసాదృతే కవితా తత్త్వవిద్విద్వాన్ ॥ శ్లో ॥ యత్సారస్వతవైభవం
గురుకృపాపీయూషపాకోద్భవం తల్లభ్యం కవినైవ నైవ హఠతః పాఠప్రతి
ష్ఠాజుషా- కాసారే దివసం [illegible] లంకుర్వాణః కమ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

లాకరస్యలభతేకింసారభం సైరిభః। అయం మేవాగ్గుంభో విశదపదవైదగ్ధ్య
మధురః - స్ఫురద్బంధోవంధ్యఃపరహృదికృతార్థః కవిహృదికటాక్షోవామా
క్ష్యాదరదలితనేత్రాంతగలితఃకుమారేనిస్సారఃసతుకిమపీ యూనస్సుఖయతీ
తి। విప్రస్తునవందితాసీత్తాప్రాహ ॥శ్లో॥ విపులహృదయాభియోగ్యే ఖిద్య
తికావ్యేజడోనమౌర్ఖ్యేస్వే - నిందతికంచుకమేవప్రాయశ్శుష్కస్తనీనారీ॥
తతఃకవీంద్రఃప్రాహ ॥శ్లో॥ బాల్యేసుతానాంసురతేంగనానాంస్తుతౌకవీ
నాంసమరేభటానాం॥ త్వంకారయుక్తాహిగిరః ప్రశస్తాః కస్తేప్రభో మో
హభరఃస్మరత్వం ॥ తతోరాజాసాధుభోః కవీంద్రేత్యుక్త్వాతస్మాఅక్షరలక్షంద
దౌ - మాభైషీరితిపునఃకవీంద్రంప్రాహ - ఏవంక్రమేణాతిక్రాంతేకియత్యపి
కాలేబాణఃపండితవరః పరంరాజ్ఞామాన్యమానోపిప్రాక్తనకర్మతోదారి
ద్ర్యమనుభవతి-ఏవంస్థితేనృపతిఃకదాచిద్రాత్రావేకాకీప్రచ్ఛన్నవేషస్స్వపు
రేచరన్బాణగృహమేత్వాతిష్ఠత్ - తదానిశీథేబాణోదారిద్ర్యవ్యాకుల
తయాకాంతాంవక్తి - దేవిరాజాకియద్వారంమమమనోరథమపూరయత్ -
అద్యాపిపునః ప్రార్థితోయదాత్వేవపరంతునిరంతరప్రార్థనాదరసేమూ
ర్ఖస్యాపిజిహ్వాజడీభవతీత్యుక్త్వాముహూర్తార్ధంమౌనేనస్థితః పునఃపఠ
తి ॥శ్లో॥ హరహరపురహరపరుషకహాలాహలఫల్గుయావనావచసోః। ఏకై
వతవరసజ్ఞాతదుభయరససారతత్వజ్ఞా ॥దేవీ॥ దారిద్ర్యస్యాపరామూర్తి
ర్యాచ్ఞానద్రవిణాల్పతా - అపికౌపీనవాన్ శంభుస్తథాపిపరమేశ్వరః। సే
వాసుఖానాంవ్యసనంధనానాంయాచ్ఞాగుణానాంకునృపః ప్రజానాం। ప్ర
ణష్టశీలశ్చసుతః కులానాం మూలావఘాతః కఠినఃకుఠారః। తత్సత్యపిదారి
ద్ర్యాద్రాజ్ఞోవక్తుంమయాస్వయమశక్యం ॥శ్లో॥ గచ్ఛతిపుణమపిజలదో
వల్లభతామేతిసర్వలోకస్యనిత్యప్రసారితకరః కరోతిసూర్యోపిసంతాపం।
కించ-దేవి- వైశ్వదేవావసరేప్రాప్తాఃక్షుధార్తాఃపశ్చాద్యాంతీతితదేవమే
హృదయంధునోతి - దారిద్ర్యానలసంతాపః శాంతస్సంతోషవారిణా।
యాచకానాంవిఘాతాంతర్దాహఃకేనోపశామ్యతే॥రాజాచైతత్ సర్వం
శ్రుత్వానేదానీంకిమపిదాతుమశక్యం ప్రాతరేవబాణంపూర్ణమనోరథం
కరిష్యామీతినిశ్చిత్యతః రాజా ॥శ్లో॥ కృతోద్వైర్నచవాగ్మీచవ్యపనీతంన
మోహపదం।నైరాత్మ్యసదృశోనార్థీకింతైఃకావ్యైరనర్థకైః॥ ఏవంపురేపరి
భ్రమమాణేరాజనివర్త్మనిచోరద్వయంగచ్ఛతి। తయోరేకఃప్రాహశకుంత
కః సఖేస్ఫారాంధకారవితతేపి జగత్యంజనవశాత్ సర్వంపరమాణు
ప్రాయమపిపసు... నకజాతమపిన

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

మేసుఖాయేతి- ద్వితీయోమరాళనామాచోరఆహ-ఆహృతంసంభారగృహా త్కనకజాతమపినహృతమితికస్మాద్ధేతోరుచ్యతఇతితతః ॥ శకుంతఃప్రాహ- సర్వతోనగరరక్షకాఃపరిభ్రమంతి సర్వోపిజాగరిష్యత్యేషాం భేరీపటహాదీ నాంనినాదేనతస్మాదాహృతంవిభజ్యస్వ స్వభాగాగతంధన మాదాయశీ ఘ్రమేవగంతవ్యమితి॥ మరాళఃప్రాహ। సఖేత్వమనేనకోటిద్వయపరిమిత మణికనకజాతేనకింకరిష్యసీతి-శకుంతః - ఏతద్ధనంకస్మైచిద్ద్విజన్మనేదాస్యా మియథాయం వేదవేదాంగపారగోఽన్యంనప్రార్థయతి॥ మరాళఃసఖేదా రు॥శ్లో॥దదతోయుధ్యమానస్యపఠతః-పులకోధచేత్ ।ఆత్మనశ్చపరేషాంచత త్స్థానంపౌరుషంస్మృతం॥ మరాళః-అనేనదానేనతవకథంపుణ్యఫలంభవిష్యతీ తి-అస్మాకంపిత్యపైతామహోహ్యయం ధర్మఃయచ్చౌర్యేణవిత్తమానీయతే॥ మరాళః॥శిరశ్ఛేదమంగీకృత్యార్జితంద్రవ్యం నిఖిలమపికథందీయతే॥శకుంతః॥ శ్లో॥మూర్ఖోనహిదదాత్యర్థంనరోదారిద్ర్యశంకయా। ప్రాజ్ఞస్తువితరత్య ర్థంనరోదారిద్ర్యశంకయా ॥ కించిద్వేదమయంపాత్రంకించిత్పాత్రంత పోమయం । పాత్రాణాముత్తమంపాత్రంశూద్రాన్నంయస్యనోదరే ॥శ కుంతః॥ అనేనవిత్తేనకింకరిష్యతిభవాన్ ॥ మరాళః- సఖేకాశీవాసీకోపివి ప్రవటురత్రాగాత్ - తేనాస్మత్పితుఃపురాకాశీవాసఫలంవ్యావర్ణితం- త తోస్మత్తాతః బాల్యాదారభ్యచౌర్యంకుర్వాణోదైవవశాత్ స్వపాపాన్ని వృత్తోవైరాగ్యాత్సకుటుంబఃకాశీమేష్యతి - దతర్థమిదంద్రవిణజాతం - శ కుంతః- మహద్భాగ్యంతవపితుఃతథాహి ॥ శ్లో ॥ వారాణసిపురీవాసవాస నావాసితాత్మనా । కింశునాసమతాంయాతివరాకః పాకశాసనః॥ ఊష రంకర్మసస్యానాంక్షేత్రంవారాణసీపురీ।యత్రసంలభ్యతేమోక్షః సమం చండాలపండితైః॥ మరణంమఙ్గళంయత్రవిభూతిశ్చవిభూషణం । కౌపీనం యత్రకౌశేయం సాకాశీకేనమీయతే ఏవముభయోః సంవాదంశ్రు త్వారాజాతుతోష అచింతయచ్చమనసికర్మణాంగతిస్సర్వథైవవిచిత్రా- ఉభయోరపిప విత్రామతిరితితతో రాజావినివృత్యభవనాం తరేపితృపు త్రావపశ్యత్ - తత్రపితాపుత్రంప్రాహ- ఇదానీంపరిజ్ఞాతశాస్త్రత త్త్వోపినృపతిః కార్పణ్యేనకిమపినప్రయచ్ఛతి ॥ కింతు ॥ శ్లో ॥ అర్థినికవ యతి పఠతిచపఠస్తతివోస్తన్ముఖేస్తౌతి । పశ్చాద్యామిత్యుక్తేమౌనీ దృ ష్టింమూలయతి ॥ రాజాప్యేతచ్ఛ్రుత్వాతత్సమీపంప్రాప్యమై వంవ దేతి స్వగాత్రాత్సర్వాభరణాన్యుత్తార్యదత్త్వా తస్మైతతోగృహమా దస్యాకాలాంత [illegible] క్షే ॥ శ్లో ॥ కవీనాం

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

మానసంనౌమితరతిప్రతిభాంభసా ॥ తతఃకవిరాహ ॥ యత్ప్రోతేనవయాం
సీవభువనానిచతుర్దశ ॥ తతోరాజాప్రత్యక్షరంముక్తాఫలలక్షందదౌ - తతః
ప్రవిశతిద్వారపాలః దేవకోపికాపీనావశేషావిద్వాన్ ద్వారితిష్ఠతీతి॥ రాజా
ప్రవేశయ ॥ తతఃప్రవేశితః ॥ కవిరాగత్యస్వస్తీత్యుక్త్వానుక్తఏవోపవిష్టః
ప్రాహ ॥ శ్లో॥ ఇహనివసతిమేరుశ్శేఖరోభూధరాణామిహహినిహితభారా
స్సాగరాస్సప్తచైవ । ఇదమతులమనంతంభూతలంభూరిభూతోద్భవధరణ
సమర్థంస్థానమస్మద్విధానాం॥ రాజా - మహాకవేకింతేనామ॥ అభిధత్స్వ-క
విఃనామగ్రహణంనోచితంపణ్డితానాంతథాపివదామోయదిజానాసి॥ శ్లో॥
నహిస్తనంధయీబుద్ధిర్గంభీరంగాహతేవచః। తలంతోయనిధేర్ద్రష్టుంయష్టి
రస్తినవైణవీ॥ దేవాకర్ణయ॥ శ్లో ॥ చ్యుతామిందోర్లేఖాంరతికలహభగ్నంచ
వలయంసమంచక్రీకృత్యప్రహసితముఖీశైలతనయా । అవోచద్యంపశ్యే
త్యవతుగిరిశస్సాచగిరిజాసచక్రీడాచంద్రోదశనకిరణాపూరితతనుః॥ కాళి
దాసః॥ సఖేక్రీడాచంద్రవిరాడ్దృష్టోపి- కథమీద్వశీతేదశామండలేమండ
లేపిరాజత్యరాజనిబహుధనవతి-క్రీడాచంద్రః ॥ శ్లో ॥ ధనినోప్యదానవిభ
వాగణ్యన్తేధురిమహాదరిద్రాణాం। హంతినయతఃపిపాసామతస్సముద్రో
పిమరురేవ॥ కించ॥ ఉపభోగకాతరాణాంపురుషాణామర్థసంచయపరాణాం।
కన్యామణిరివసదనేతిష్ఠత్యర్థః పరస్యార్థే॥ సువర్ణమణికేయూరాడంబరైర
న్యభూభృతః। కలయైవపదంభోజస్తేషామాప్నోతిసారవిత్॥ సుధామయా
నీవసుధాంగళంతివిదగ్ధసంయోజనమంత్రేణ । కావ్యానినిర్వ్యాజమనో
హరాణివారాంగనానామివయౌవనాని ॥ జ్ఞాయతేజాతునామాపినరా
జ్ఞఃకవితాంవినా। కవేస్తద్వ్యతిరేకేణనకీర్తిస్ఫురతిక్షితౌ॥ మయూరః॥ తే
వంద్యాస్తేమహాత్మానస్తేషాంలోకేస్థిరంయశః - యైర్నిబద్ధానికావ్యానియే
చకావ్యప్రకీర్తితాః॥ వరరుచిః॥ పదవ్యక్తివ్యక్తీకృతసహృదయానందకలితేక
వీనాంమార్గేస్మిన్స్ఫురతిబుధమాత్రస్యధిషణా। నచక్రీడాలేశవ్యసనపిశు
నోయంకులవధూకటాక్షాణాంపంథాః సఖలుగణికానామవిషయః॥ రాజాక్రీ
డాచంద్రాయవింశతిగజేంద్రాన్గ్రామపంచకంచదదౌ - తతోరాజానంక
విస్తౌతి ॥ శ్లో ॥ కంకణంనయనద్వంద్వేతిలకంకరపల్లవే । అహోభూష
ణవైచిత్ర్యంభోజప్రత్యర్థియోషితాం॥ తుష్టోరాజాపునరక్షరలక్షందదౌ॥
తతఃకదాచిత్కోపిజరాజీర్ణసర్వాంగసంధిఃపండితోరామేశ్వరనామాస
భామభ్యాగాత్ - సచాహ ॥ శ్లో ॥ పంచాననస్యసుకవేర్గజమాంసైర్న
పల్వయా। పా[illegible]సః- వాహోనాంపం

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

జితానాంచపరేషామపరోజనః కవీందాణాంగజేంద్రాణాంగ్రాహకోనృప
తిఃపరః॥ఏవంహి-సువర్ణైఃపట్టచేలైశ్చశోభాస్యాద్వారమోషితాం-పరా
క్రమేణదాసేనరాజంతేరాజనందనాః - ఇత్యాకర్ణ్యరాజారామేశ్వరపం
డితాయ సర్వాభరణాన్యుత్తీర్యలక్షద్వయంప్రాయచ్ఛత్ . తతస్తాతికవిః
శ్లో॥ భోజత్వత్కీర్తికాంతాయానభఃఫాలస్థితంమహత్ । కస్తూరీతి
లకంరాజన్గుణాకరవిరాజతేతే- బుధాగ్రేనగుణాన్బ్రూయాత్ సాధువే
త్తియతస్స్వయం- మూర్ఖాగ్రేపిచనబ్రూయాత్ బుధఃప్రోక్తాన్నవేత్తిసః
తేనచమత్కృతాస్సర్వే - రామేశ్వరకవిః ॥ శ్లో ॥ ఖ్యాతింగమయతిసుజ
నస్సుకవిర్విదధాతికేవలంకావ్యం ॥ పుష్ణాతికమలమంభోలక్ష్మ్యాతురవిర్వి
మోజయతి॥ తతస్తుష్టోరాజాప్రత్యక్షరలక్షందదౌ - రాజేంద్రంకవిః ప్రా
హ ॥ శ్లో ॥ కవిత్వంనశ్రుణోత్యేవకృపణఃకీర్తివర్జితః । నపుంసకఃకింకు
రుతేపురస్థితమృగీదృశా॥ సీతాప్రాహ ॥ హతాద్యైవేనకవయోవరాకాస్తే
గజాఅపి । శోభానజాయతేయేషాంమండలేంద్రగృహంవినా॥ కాళిదాసః॥
అదాతృమానసంక్వాపినస్పృశంతికవేర్గిరః । దుఃఖాద్యైవాతివృద్ధస్యవి
లాసాస్తరుణీకృతాః॥ రాజాప్రతిపండితంలక్షందత్తవాన్ తతఃకదాచిద్రా
జాసమస్తాదపికవిమండలాదధికంకాళిదాసమవలోక్యఅయాంతం పరాంవే
శ్యాలోలత్వేన చేతసిఖేదలవంచక్రేతదాసీతావిద్వద్బృందవందితా తదభి
ప్రాయంజ్ఞాత్వాప్రాహ. దేవ ॥ శ్లో ॥ దోషమపిగుణవతిజనే దృష్ట్వాగు
ణరాగిణోనఖిద్యంతే॥ ప్రీత్యైవశశినిపతితంపశ్యతిలోకఃకళంకమపి । తుష్టో
రాజాసీతాయైలక్షందదౌ- తథాపికాళిదాసంయథాపూర్వంనమానయతి
యదా - తదాసచకాళిదాసోరాజ్ఞోభిప్రాయంవిదిత్వాతులామిషేణప్రా
హ ॥ శ్లో ॥ ప్రాప్యప్రమాణపదవీం కోనామాస్తేతులేవలేపస్తే- నయసిగ
రిష్ఠమధస్తాత్తదితిముచ్చైస్తరాంకురుషే॥ పునరాహ- యస్యాస్తిసర్వత్రగ
గతిస్సకస్మాత్స్వదేశరాగేణహియాతిఖేదం । తాతస్యకూపోయమితిబ్రు
వాణాఃక్షారన్జలంకాపురుషాఃపిబంతి॥ తతోరాజ్ఞాకృతామవజ్ఞాంమనసివిది
త్వాకాళిదాసోదుర్మనాఃనిజవేశ్మయయౌ ॥ శ్లో ॥ అవజ్ఞాస్ఫుటితంప్రేమస
మీకర్తుంకఈశ్వరః। సంధింనయాతిస్ఫుటితంలాక్షాలేపేనమౌక్తికం॥తతో
రాజాపిఖిన్నస్థితః- తతోలీలావతీఖిన్నందృష్ట్వారాజానంవిషాదకారణమ
పృచ్ఛత్ - రాజాచరహసిసర్వంతస్యైప్రాహ - సాచరాజముఖేనకాళిదా
సావజ్ఞాంజ్ఞాత్వాపునఃప్రాహ - దేవప్రాణనాథసర్వజ్ఞోసి ॥ శ్లో ॥ స్నే
హేహివరమునుజ[illegible] హ్యాతనయనోహి

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

విషాదీనవిషాదీభవతిసఖలుజాత్యంధః ॥ పరంతుకాళిదాసఃకోపిభారత్యాః
పురుషావతారః-తత్సర్వభావేనసమ్మాననీయైనంవిద్వద్భ్యః॥పశ్య॥శ్లో॥దోషాక
రోపికుటిలోపికళంకితోపిమిత్రావసాన సమయేవిహితోదయోపి। చంద్ర
స్తథాహరవల్లభతాముపైతినైవాశ్రితేషు గుణదోషవిచారణాస్యాత్ ॥ రా
జాపిప్రియేసర్వమేతత్సత్యమేవేత్యంగీకృత్యోశ్వః కాళిదాసంప్రాతరేవసం
తోషయిష్యామీత్యవోచత్ - అన్యేద్యూరాజాదంతధావనాదివిధింవిధాయ
నిర్వర్తితనిత్యకృత్యస్సభాంప్రాపపండితాః కవయశ్చగాయకాఅన్యేప్రకృ
తయశ్చసర్వేసమాజగ్ముః-కాళిదాసమేకమనాగతంవీక్ష్యరాజాస్వసేవక
మేకంతదాకారణాయవేశ్యాగృహంప్రేషయామాససచగత్వాకాళిదా
సంనత్వాప్రాహకవీంద్రత్వామాకారయతిభోజనరేంద్రఇతి-తతఃకవిర్వ్య
చింతయత్-గతేహ్నినృపేణావమానితోహమద్యప్రాతరేవాకారణేకింకా
రణమితి॥శ్లో॥యంయంనృపోనురాగేణసంమానయతిసంసది।తస్యతస్యోత్సా
రణాయయతంతేరాజవల్లభాః॥కింతువిశేషాదాశ్లిష్టాఅన్యహంమాన్యమానే
మయిమాయావినోమత్సరాత్వైరంబోధయంతి॥ శ్లో ॥ అవివేకమతిన్నృపతి
ర్మంత్రిషుగుణవత్సువక్రితగ్రీవః-యత్రఖలాశ్చప్రబలాస్తత్రకథంసజ్జనా
వసరః ॥ ఇతివిచారయన్ సభామాగచ్ఛత్ -. తతోదూరేసమాయాంతంవీ
క్ష్యసానందమాసనాదుత్థాయసుకవేమిత్రప్రియతమాద్యకథం విలంబఃక్రి
యతఇతిభాషమాణఃపంచషట్పదానిసమ్ముఖోగచ్ఛతి - తతోనిఖిలాపిసభా
స్వాసనాదుత్థితా-సర్వేసభాసదశ్చచమత్కృతాః - వైరిణశ్చాస్యవిచ్ఛా
యవదనాబభూవుఃతతోరాజానిజకరకమలేనఅస్యకరకమలమవలంబ్యస్వా
సనదేశంప్రాప్యతంసింహాసనేడుప వేశ్యస్వయంచతదాజ్ఞయాతత్రైవో
పవిష్టః- తతోరాజ్ఞఃసింహాసనారూఢేకాసిదాసెబాణకవిర్దక్షిణంబాహు
ముద్ధృత్యప్రాహ ॥ శ్లో॥భోజఃకళావిద్రుద్రోవాకాళిదాసస్యమాననాత్
విబుధేషుకృతోరాజాయేనదోషాకరోప్యసౌ ॥ తతోస్యవిశేషేణవిద్వద్భిస్స
హవైరానలః ప్రదీప్తః-తతఃకైశ్చిచ్ఛద్ధిమద్భిః మంత్రయిత్వాసర్వైరపివి
ద్వద్భిఃభోజస్యతాంబూలవాహినీదాసీధనకనకాదినాసమ్మానితా - తేచ
తాంప్రత్యూపాయమూచుః సుభగేఅస్మత్కీర్తిమసౌకాళిదాసోగళయతి
అస్మాసుకోపినైతేనకాళాసామ్యంప్రవహతే-వత్వేయద్దైనంరాజాదేశాం
తరంనిస్సారయతితథాభవత్యాకర్తవ్యమితి- దాసీప్రాహ-భవద్భ్యోహ
రంప్రాప్యమయాయుష్మత్కార్యం క్రియతేతన్మనుప్రథమం హారోదాత
వ్యఇతి - తతస్సా [illegible] తంహారమాదాయవ్యచింతయ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్ తథాహి॥ బుద్ధైరసాధ్యంకింవాస్తి - తత్సమతిక్రామత్సుకతిపయవాసరే
షునైవాదేకాకినిప్రసుప్తేరాజనిచరణసంవాహనాసేవామస్య విధాయత
ల్పేకపటేననేత్రేనిమీల్యసుప్తా - తతశ్చరణచలనేనసారాజానమిూష
జ్జాగరూకంసమ్యగ్జ్ఞాత్వాప్రాహ ॥ సఖిమదనమాలినిసమరాత్మాకాళిదా
సఃదాసీవేషేణఅంతఃపురంప్రవిశ్యలీలాదేవ్యాసహరమతఇతి - రాజాత
చ్ఛ్రుత్వాఉత్థాయప్రాహ-తరంగవతికింజాగర్షీతి- సాచనిద్రావ్యాకులేవ
నశృణోతి-రాజాచతస్యాఅపధ్వనింశ్రుత్వావ్యచింతయత్ -ఇయంతరంగవ
తీనిద్రాయాంస్వప్నవశంగతావాసనావశాద్దేవ్యాదుశ్చరితంప్రాహ-సచ
స్త్రీవేషేణాంతఃపురామాగచ్ఛతీత్యేతదపిసంభావ్యతే - కోనామస్త్రీచరి
తంవేదేతితతశ్చేత్థంవిచార్యరాజాపరేద్యుఃప్రాతరాత్మనికృత్రిమజ్వరంవి
ధాయశయానః కాళిదాసందాసీముఖేనఆనాయ్యతదాగమనానంతరంతయై
వలీలాదేవీంచానాయ్యదేవీంప్రత్యవదత్ - ప్రియెఇదానీమేవమయాపథ్యం
భోక్తవ్యమితి-ఇత్యుక్తేసాపితథైవేతిపథ్యంగృహీత్వా రాజ్ఞోరజతపాత్రేప
త్వాతత్రముద్గదాళింపర్యవేషయత్ - తతఃరాజాపితయోరభిప్రాయంజి
జ్ఞాసమానఃశ్లోకార్థంప్రాహ॥ ముద్గదాళీగత క్రీడాకవీంద్రవిత్తుషాకథమితి
తతఃకాళిదాసఃదేవ్యాంసమీపవర్తిన్యామపిఉత్తరార్థంప్రాహ॥ అర్ధోవల్ల
భసంయోగాజ్జాతావిగతకంచుకాదేవీతచ్ఛ్రుత్వా పరిజ్ఞాతార్థస్వరూపా
సరస్వతీవతదర్థంవిదిత్వాస్మేరముఖీమనాగివబభూవ-రాజాప్యేతద్దృష్ట్వా
విచారయామాసఇయం పురాకాళిదాసేస్నిహ్యతిఅనేనఏతస్యాం సమీపవ
ర్తిన్యామపిఇత్థమభ్యధాయి- ఇయంచస్మేరముఖీబభూవ-స్త్రీణాంచచిత్తం
కోవేద ॥శ్లో॥ అశ్వప్లుతంవాసవగర్జితంచస్త్రీణాంచచిత్తంపురుషస్యభా
గ్యం। అవర్షణంచాప్యతివర్షణంచదేవోనజానాతికుతోమనుష్యః ॥ కింత్వ
యంబ్రాహ్మణః - దారుణాపరాధిత్వేపినహంతవ్యఇతి - విశేషేణసరస్వ
త్యాఃపురుషావతారఇతివిచార్యకాళిదాసంప్రాహ-కవేసర్వథాఅస్మద్దేశే
నస్థాతవ్యంకింబహునోక్తేనప్రతివాక్యంకిమపినవక్తవ్యం- తతఃకాళిదాసోపి
వేగేనోత్థాయవేశ్యాగృహమేత్యతాంప్రత్యాహ-ప్రియెఅనుజ్ఞాందేహి-
మయిభోజఃకుపితః-స్వదేశేనస్థాతవ్యమిత్యువాచ- అహహ॥శ్లో॥ అఘటితఘ
టితానిఘటయతిసుఘటితఘటితానిదుర్ఘటీకురుతే । విధిరేవతానిఘటయతి
యానిపుమాన్నైవచింతయతి॥కించ॥ కిమపివిద్వద్భిఃఇదంచేష్టితమేవేతిప్రతి
భాతి-తథాహి॥ శ్లో॥ బహూనామల్పసారాణాంసమవాయోదురత్యయః॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

తృణైర్ద్వితీయతైరజ్జుఃబధ్యంతే తేనదంతినః॥ తతోవిలాసవతీనామవేశ్యాతం
ప్రాహ॥ శ్లో॥ తదేవాస్యపరంమిత్రంయత్ర సంక్రామతిద్వయం। దృష్టేసు
ఖంచదుఃఖంచ ప్రతిచ్ఛాయేవదర్పణే॥ దయితమయివిద్యమానాయాంకిన్తై
రాజ్ఞా - కింవారాజదత్తేనవిత్తేనకార్యంసుఖననిశ్శంకంతిమస్మద్గృహంతఃపు
రఇతి - తతః కాళిదాసఃతత్రైవపర్ణకతిపయదినానిగమయామాస-త
తః కాళిదాసేగ్రహన్నిర్గతే రాజానంలీలాదేవీప్రాహ- దేవకాళిదాసకవి
నాసాకంనితాంతంనిబిడతమామైత్రీ- తదిదానీమనుచితంకస్మాత్కృతం-య
స్యదేశేప్యవస్థాననిషిద్ధం॥ శ్లో॥ ఇక్షోరగాత్క్రమశః పర్వణిపర్వణియథా
రసవిశేషః।తద్వత్సజ్జనమైత్రీవిపరీతానాంతువిపరీతా॥ శోకారాతిపరిత్రాణం
ప్రీతివిశ్రంభభాజనం। కేనరత్నమిదంసృష్టంమిత్రమిత్యక్షరద్వయం॥ రాజా
ప్యేతల్లీలాదేవీవచనమాకర్ణ్యప్రాహ దేవికేనాపిమమేత్యభిధాయి । త
స్మాళిదాసోదాసీవేషేణఅంతఃపురమాసాద్యదేవ్యాసహరమతఇతి-మయా
చైతద్వ్యాపారజిజ్ఞాసయాకపటద్వారేణాయంభవతీచవీక్షితా . తతఃసమీప
వర్తిన్యామపిత్వయ్యుత్తరార్థమిత్థంప్రాహ - తచ్చాకర్ణ్యత్వయాపికృ
తోహాసః- తతశ్చసర్వమేతద్దృష్ట్వాబ్రాహ్మణహననభీరుణామయాదేశాన్ని
ష్కాసితః॥ త్వాంచనదాక్షిణ్యేనహన్మీతి-తతఃహాసపరాదేవీచమత్కృతా
ప్రాహ । నిశ్శంకందేవఅహమేవధన్యా - యస్యాస్త్వంపతిరీదృశఃయత్త్వ
యాభుక్తశీలాయాఃమమమనఃకథమన్యత్రగచ్ఛతి - యతఃసర్వకామినీభిర
పికాంతోపభోగస్మర్తవ్యోసి - అహహదేవత్వంయదిమాంసతీమసతీంవాఅ
కృత్వాగమిష్యసితర్హ్యహంసర్వథామరిష్యఇతి - తతోరాజాపిప్రియేస
త్యంవదసీతిమానయామాసతత్తంలోహగోళకంకారయామాస-ధనుశ్చస
జ్యంచక్రేతతోదేవీస్నాతానిజపాతివ్రత్యానలేనదేదీప్యమానాసుకుమార
గాత్రీసూర్యమవలోక్యప్రాహ ॥ జగచ్చక్షుస్త్వంసర్వసాక్షీసర్వంవేత్సి
॥ శ్లో ॥జాగ్రతిస్వప్నకాలేచసుషుప్తౌయదిమేపతిః।భోజఏవపరంనాన్యో
మచ్చిత్తేభావితోపినఇత్యుక్త్వాతతోదివ్యత్రయంచక్రే-తతశ్శుద్ధాయామం
తః పురేలీలావత్యాంలజ్జానతశిరాః పశ్చాత్తాపాతురోదేవిక్షమస్వపా
పిష్ఠంమాంకింవదామీతికథయామాస - రాజాచతదాప్రభృతిననిద్రాతినచ
భుంక్తేనకేనచిద్వక్తి - కేవలముద్విగ్నమనాః స్థిత్వాదివానిశంప్రవిలపతి
కింనామమమలజ్జాకిన్నామదాక్షిణ్యంక్వగాంభీర్యంహాహాకవేకవికోటిము
కుటమణేకాళిదాసహామమప్రాణసమహామూర్ఖేనకిమమత్రవ్యంశ్రావి
తోసిఅవాచ్యముక్తోసి [illegible] యావిధ్వస్తఇవప

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ప్రాతః తతః ప్రియాకరకమలసిక్తజలసంజాతసంజ్ఞః కథమపితామేవప్రి
యాంవీక్ష్యస్వాత్మనిందాపరఃపరమతిష్ఠత్ - తతోనిశానాథహీనేవనిశాదిన
కరహీనేవదినశ్రీఃప్రియోగినీవయోషిత్ శక్రరహితేవసుధర్మానభాతిభో
జభూపాలసభారహితాకాళిదాసేన- తదాప్రభృతినకస్యచిన్ముఖాత్కావ్యంన
కాపివినోదసుందరంవచోవక్తి - తతోగతేషుకేషుచిద్దినేషుకదాచిద్రాజా
పూర్ణేన్దుమండలన్దృశ్యకపురశ్చలీలాదేవిముఖేన్దుంవీక్ష్యప్రాహ ॥ తుళణ
అణుఅణుసరఇగ్గాసోముహచదంసఖ్ఖుదాయె॥కుతశ్చపూర్ణేపిచంద్రమస
నేత్రశిలాసాఃకదావాచోవిలసితంప్రతిశ్రోష్యతీతి- పార్శ్వవర్తినీన్విధాయస
భాంప్రాప్య రాజావిద్వద్వరాన్ప్రాహ - ఆహూయాకవయః ఇయంసమ
స్యాపూర్యతాంతతఃపఠతి - తుళణఅణుఅణుసరఇగ్గాసోముహచదంసఖు
ఎదాయెపునరాహఇయం చేత్సమస్యానపూర్యతేభవద్భిః మద్దేశేనస్థాతవ్య
మితి - తతోభీతాస్తేకవయఃస్వాన్గృహాణిజగ్ముః చిరంవిచారితేప్యర్థేకస్యాపి
నార్థసంగతిస్స్ఫురతి - తతస్సర్వైర్మిళిత్వాబాణఃప్రేషితః- తతస్సభాం
ప్రాప్యాహరాజానందేవసర్వైర్విద్వద్భిరహంప్రేషితః-అష్టౌవాసరా
నవధిమభిధేహినవమేహ్నిపూరయిష్యంతితే - నచేద్దేశాన్నిర్గచ్ఛంతి-రా
జాఅస్త్విత్యాహతతోబాణః తేషాంవిజ్ఞాప్యరాజసందేశంస్వగృహమగా
త్ -తతోష్టౌదివసాఃఅతీతాః- అష్టమదినరాత్రౌమిళితేషుతేషుకవిషుబాణ
ప్రాహ - అహోతారుణ్యమదేనరాజసన్మానమదేనకిం విద్యామదేన
కాళిదాసోనిస్సారితోభవత్ - సమేభవంతస్సర్వేపికవయః-పిషమేధ్యాసేతు
సపకపవకవిఃతంనిస్సార్యఇదానీంకింనామమహత్త్వమాసీత్ - స్థితేతస్మిన్
కథమియమవస్థాస్మాకం-భవేత్ తన్నిస్సారణేయాబుద్ధిఃకృతాసాభవద్భిరేవ
అనుభూయతే॥ శ్లో॥ సామాన్యవిప్రద్వేషేచకులనాశోభవేత్కిల। ఉమా
రూపస్యవిద్వేషేనాశఃకవికులస్యహి ॥ తత్సర్వేగాఢంకలహోయంతేస్మమ
యూరాదయశ్చతతస్తేసర్వాన్ కలహాన్నివార్యసద్యః ప్రాహుః- అద్యై
వావధిఃపూర్ణః- కాళిదాసమంతరేణనకస్యచిత్సామర్థ్యమస్తిసమస్యా
పూరణే ॥ శ్లో ॥ సంగ్రామేషుభటేంద్రాణాంకవీనాంకవిమండలే।
దీప్తిర్వాదీప్తిహానిర్వాముహూర్తేనైవజాయతే॥యదిరోచతేతతోద్య
వమధ్యరాత్రౌప్రముదితచంద్రమసినిగూఢమేవగచ్ఛామః । సంపత్తిసం
భారమాదాయయదినగమ్యతేశ్వోరాజసేవకాఅస్మాన్ బలాన్నిస్సారయం
తి - తదాదేహమాత్రేణైవాస్మాభిర్గంతవ్యం - తదద్యమధ్యరాత్రౌగ
మిష్యామఇతిసర్వేస్వస్వగృహమాగత్యబలీవర్దాన్ పృష్ఠేషుశకటేషుసంప

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ద్వారమారోప్యరాత్రావేవనిష్క్రాన్తాః - తతః కాళిదాసః తస్మై ప్రవరా
త్రి విలాసవతీసదనోద్యానేవసన్ పథిగచ్ఛతాం తేషాంగిరంశ్రుత్వా వే
శ్యాచేటీం ప్రేషితవాన్-ప్రియేపశ్యైక ఏతేగచ్ఛన్తిబ్రాహ్మణా ఇవ-తతస్సా
సమేత్యసర్వానపశ్యత్ -ఉపేత్యచకాళిదాసంప్రాహ ॥ శ్లో ॥ ఏకేనరాజ
హంసేనయాశోభాసరసోభవత్ । నసాబకసహస్రేణపరితస్తీరవాసినా॥
సర్వేచబాణమయూరప్రముఖాః పలాయంతేనాత్రసంశయ ఇతికాళిదా
సఃప్రియమేవేగేనవాసాంసిభవనాదానయ- యథాపలాయమానాన్ విప్రాన్
రక్షామి ॥ శ్లో ॥ కింసౌరుషంరక్షతియేననార్తాన్ కింవాధనంనార్థిజనా
యయత్స్యాత్ । సాకింక్రియాయానహితానుబద్ధా కింజీవితంసాధువి
రోధియస్మై॥తతస్సకాళిదాసశ్చారవేషంవిధాయఖడ్గముద్వహన్ - కోశా
ర్ధముత్తరంగత్వాతేషామభిముఖమాగత్య సర్వాన్నిరూప్యజయేత్యాశీ
ర్వచనముదీర్య పప్రచ్ఛచారణభాషయా - అహోవిద్యావారిధయోభో
జసభాయాంసంప్రాప్తమహత్త్వాతిశయాఃబృహస్పతయఇవసంభూయకు
త్రజిగమిషవోభవంతః కచ్చిత్కుశలం వోరాజాచకుశలీఅస్మాభిః కాశీ
దేశాదాగమ్యతే - భోజదర్శనాయవిత్తస్పృహయాతతః - పరిహాసంకు
ర్వంతతస్సర్వేనిష్క్రాన్తాః - తతస్తేషుకశ్చిత్తద్గిరమాకర్ణ్యతంచచార
ణంమన్యమానః - కుతూహలేన విశ్చిత్యప్రాహ-అహోచారణ శృణు-
త్వయాపశ్చాదపిశ్రోష్యతఏవ అతోమయాఅద్యైవోచ్యతేరాజ్ఞాకిలైభ్యో
విద్వద్భ్యః పూరణాయసమస్యోక్తా - తత్పూరణాశక్తాః కుపితారాజ్ఞా
దేశాంతరేక్వచిజ్జిగమిషవఏతేనిష్క్రముః - చారణః - రాజ్ఞాకావాసమ
ప్యోక్తాతతః పఠతిసవిపశ్చిత్ తుళణఅణుఅణుసరఇగ్వా సోముహచదం
సఖుపదాయెచారణః - ఏతత్సార్ధ్వవగూఢార్థం ఏతత్పూర్ణేంచమండలం
వీక్ష్యరాజ్ఞాప్రోక్తి- ఏతస్యోత్తరార్థమిదంభవితుమర్హతి - అణుఇదిబంణ
యదికహాఅణుకిదితంసంపడిపదిచదంసే। సర్వేశ్రుత్వాచమత్కృతాఃతతః
చారణస్సర్వాన్ ప్రణిపత్యనిర్యయౌ - తతస్సర్వేవిచారయంతిస్మఅహో
ఇయంసాక్షాత్సరస్వతీపుంరూపేణ సర్వేషాంఅస్మాకం పరిత్రాణాయాగ
తా - నాయంభవితుమర్హతిమనుష్యః - అద్యాపికిమపికేనాపినజ్ఞాయ
తే - తతశ్శీఘ్రమేవగృహమాసాద్యశకటేభ్యోభార ముత్తార్యనాత్రతస్స
ర్వైరపిరాజభవనమాగంతవ్యం నచేచ్చారణఏవనివేదయిష్యతి-తతఃఝడితి
గచ్ఛామఇతిమోజయిత్వాతథాచక్రుః - తతోరాజసభాంగత్వారాజాన
మాలోక్యస్వస్తీత్యుక్త్వా [illegible] తతశ్చారణంప్రాహ- దేవసర్వజ్ఞేనయ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్త్వయాపశ్యతేతదీశ్వరఏవ వేద కేమీవరాకాఉదరంభరయఃద్విజాః - త
థాప్యుచ్యతే॥తులణఅణుఅణుసరఇగ్లౌసోముహచదంసఖుపదాయె - అణు
ఇవిబంణయదికహ అణుకిదితంసంపడిపదిచదంస॥ తులనామన్వనుసరతిగ్లౌ
స్సఃముఖచంద్రస్యఖల్వేతస్యాః। అన్వ్యిఇవర్ణ్య్యతేకథమనుకృతిస్తస్యప్రతిపది
చంద్రస్య॥ రాజాయథావ్యవసితస్యాభిప్రాయంవిదిత్వాసర్వథాకాళిదా
సఃఅత్యర్థందివసత్రయాపృష్ఠాసేనివసతి- ఉపాయైశ్చసర్వంసాధ్యం - తతో
బాణాయరుక్మాణాం పంచదశలక్షాణిప్రాదాత్ - సంతోషమిషేణైవవి
ద్వద్బృందంస్వంస్వం సదనంప్రతిప్రేషితం - గతేచవిద్వన్మండలేశనై
ర్ద్వారపాలాయాదిష్టంరాజ్ఞాయది కేచిద్ద్విజన్మానఆయాస్యంతితదాగృహ
మధ్యమానేతవ్యాః - తతస్సర్వమపివిత్తమాదాయస్వగృహంగతేబాణే
కేచిత్పండితాఆహుః - అహోబాణేనానుచితంవ్యవధాయి - యదసా
వపిఅస్మాభిస్సహనగరాన్నిష్క్రాంతోపి సర్వమేవధనంగృహీతవాన్ - స
ర్వథాభోజస్యబాణ స్వరూపంజ్ఞాపయిష్యామః - యథాకోపినాన్యాయం
విధత్తైవిద్వత్సు - తతస్తేరాజానమాసాద్యదదృశుః - రాజాతాన్ప్రాహ
ఏతత్స్వరూపంజ్ఞాతమేవ భవద్భిర్యథార్థతయావాచ్యం - తతస్తైస్సర్వ
మేవనివేదితంతతః - రాజావిచారితవాన్ - సర్వథాకాళిదాసశ్చారణవే
షేణసుభ్రయాన్మదీయనగర మధ్యాస్తే- తతశ్చాంగరక్షకానాదిదేశ - అ
హో పల్యాణ్యంతాంతురంగాః - తతఃక్రీడోద్యాన ప్రయాణేపటహ
ధ్వనిరభవత్ - అహోఇదానీంరాజాదేవ పూజావ్యగ్రఇతిశుశ్రుమః-
పునరిదానీం క్రీడోద్యానంగమిష్యతీతివ్యాకులా స్సర్వేభటాస్సంభూయప
శ్చాద్యాంతి - తతోరాజాతైర్విద్వద్భిస్సహ అశ్వమారుహ్యరాత్రౌప్రియ
త్రచారణ ప్రసంగస్సమజని తత్ప్రదేశంప్రాప్తః - తతోరాజాచరతాం
చోరాణాంపదజ్ఞానని పుణానాహూయప్రాహ అనేనవర్త్మనాసాయఃకోపి
రాత్రౌనిర్గతః తస్యపదానిఅద్యాపిదృశ్యంతేతితతోరాజాప్రతిపండితం
లక్షంప్రదత్త్వాతాన్ప్రేషయిత్వాచస్వభవన మగాత్ తేచపదజ్ఞారాజాజ్ఞ
యాసర్వతశ్చరంతోపితమన్వేషమాణావిమూఢాఇవాసన్ - తతశ్చలం
బమానేసవితరి - కాపిదాసీమేకపదత్రాణంత్రుటితమాదాయచర్మకార
వేశ్మగచ్ఛంతీందృష్ట్వాతుష్టాఇవాసన్ - తతఃతత్పదత్రాణంతయాచర్మకార
కరేన్యస్తంవీక్ష్యతైశ్చతస్యాఃకరాత్ప్రేషణాదాయకరేణుపూర్ణేపథిముక్తం
తదేవ పదంత స్యై... ప్రవేశ్య భవనంవిశంతీంవీ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్యతస్యాః మందిరంపరితోషయామాసుః - తతశ్చైతైః క్షణేనభోజశ్ర
వణపథవిషయం అభిజ్ఞానవార్తాప్రాపితా - తతోరాజాసపారస్వామా
త్యఃపద్భ్యామేవవిలాసవతీభవనమగాత్ - తతఃతచ్ఛ్రుత్వావిలాసవతీం
ప్రాహకాళిదాసఃప్రియేమత్కృతేకింకష్టం తేపశ్య-విలాసవతీ- సుకవే॥శ్లో॥
ఉపస్థితేవిప్లవఏవపుంసాంసమస్తభావఃపరిమీయతేయతః।అవాతివాయౌ
సహితూలరాశేర్గిరేశ్చకశ్చిత్ప్రతిభాతిభేదః ॥ మిత్రస్వజనబంధూనాంబు
ద్ధేర్విత్తస్యచాత్మనః । ఆపన్నికషపాషాణోజనోజానాతిపారతాం॥అప్రా
ర్థితానిదుఃఖానియథైవాయాంతిదేహినః । సుఖానిచతథామన్యేదైన్య
మత్రాతిరిచ్యతే ॥ సుకవేరాజ్ఞాత్వయిమనాఙ్నిరాకృతేవచసాపిమయా
సహేదందాసీబృందంపరిదీప్తవహ్నౌపతిష్యతి - కాళిదాసః- ప్రియేనైవం
మంతవ్యం-మాందృష్ట్వావికాసీకృతాస్యోభోజఃపాదయోః పతిష్యతీతితతో
వేశ్యాగృహంప్రవిశ్యభోజః కాళిదాసందృష్ట్వాససంభ్రమమాశ్లిష్యపాద
యోఃపతతి-సరాజాపతతిచ॥శ్లో॥గచ్ఛతస్తిష్ఠతోవాపిజాగ్రతస్స్వపతోపివా।
మాభూన్మనఃకదాచిన్మేత్వయావిరహితంకవే॥ కాళిదాసస్తచ్ఛ్రుత్వాప్రీ
డావనతాననస్తిష్ఠతిరాజాచకాళిదాసముఖమున్నమయ్యాహ- కాళిదాస
కళావాసదాసవచ్చాలితోయది। రాజమార్గేవ్రజన్నత్రపరేషాంతత్రకాత్ర
పా॥ ధన్యాంవిలాసినీంమన్యేకాళిదాసోయదేతయా। నిబద్ధస్స్వగుణైరేషః
శకుంతఇవపంజరే॥ రాజానేత్రయోర్హర్షాశ్రుమార్జయతికరాభ్యాంకాళి
దాసస్య-తతఃతత్ప్రీతిప్రసన్నోరాజాబ్రాహ్మణేభ్యః ప్రత్యేకంలక్షం
దదౌ - నిజతురగేచకాళిదాసమారోప్యసపరివారఃనిజగృహంయయౌ - కి
యత్యపికాలేతిక్రాంతేరాజాకదాచిత్సంధ్యామాలోక్యప్రాహ॥శ్లో॥ పరిపత
తిపయోనిధౌపతంగః-తతోబాణఃప్రాహ- సరసిరుహాముదరేషుమత్తభృం
గః॥ తతోమహేశ్వరఃకవిఃఉపవనతరుకోటరేవిహంగః॥ తతః॥ కాళిదాసః
ప్రాహ- యువతిజనేషుశనైశ్శనైరనంగః॥ తుష్టోరాజాలక్షంలక్షందదౌ-చ
తుర్థచరణస్యలక్షద్వయందదౌ - కదాచిద్రాజాబహిరుద్యానమధ్యేమార్గం
ప్రత్యాగచ్ఛంతంకమపివిప్రందదర్శతస్యకరేచర్మమయంకమండలుంవీక్ష్యతం
చాతిదరిద్రంజ్ఞాత్వా ముఖశ్రియావిరాజమానంచావలోక్యతురంగంతద
గ్రేనిధాయాహ - విప్రచర్మపాత్రంకిమర్థంపాణౌవహసీతి-సచవిప్రఃనా
నంముఖశోభయామృదూక్త్యాచభోజఇతివిచార్యాహ - దేవవదాన్యశిరో
మణౌభోజేపృథ్వీంశాసతిలోహతామ్రాభావస్సమజని- తేనచర్మమయంపా
త్రంవహామీతి॥రాజా॥భోజేప్రశాసతిలోహతామ్రాభావేకోహేతుఃతదా॥వి

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ప్రః పతతి॥ అస్యశ్రీభోజరాజస్యద్వయమేవసుదుర్లభం । శత్రూణాంశృం
ఖలైర్లోహంతామ్రంశాసనపత్రకైః॥ తతస్తుష్టోరాజాప్రత్యక్షరలక్షందదౌ-
కదాచిద్ద్వారపాలఃప్రాహ- ధారేంద్రకూరదేశాదాగతః కశ్చిద్విద్వాన్
ద్వారితిష్ఠతితత్పత్నీచతత్పుత్రస్సపత్నీకః- అతఃఅతిపవిత్రంవిద్వత్కుటుంబం
ద్వారితిష్ఠతీతి॥ రాజా॥ అహోగరీయసీశారదాప్రసాదపద్ధతిః- తస్మిన్న
వసరేగజేంద్రపాలఆగత్యరాజానంప్రణమ్యప్రాహ - భోజేంద్రసింహళదే
శాధీశ్వరేణసపాదశతంగజేంద్రాఃప్రేషితాఃషోడశమహామణయశ్చ-తతో
బాణఃప్రాహ ॥శ్లో॥ స్థితిఃకవీనామివకుంజరాణాంస్వమందిరంవానృపమంది
రంవా। గృహేగృహేకింభషకాఇవైతేభవన్తిభూపాలవిభూషితాంగాః॥
తతోరాజాగజావలోకనాయబహిరగాత్. తతస్తంవిద్వత్కుటుంబంవీక్ష్య
చోళపండితోరాజ్ఞః ప్రియోహమితిగర్వంధారయన్మయారాజభవనమ
ధ్యంగమ్యతే - విద్వత్కుటుంబస్తుద్వారపాలజ్ఞాపితమపిబహిరాస్తేతదా
రాజాతచ్చేతసిగర్వంవిదిత్వాచోళపండితం సౌధాంగణాన్నిస్సారితవాన్-
కాశీదేశవాసీకోపితండులదేవనామారాజ్ఞేస్వస్తీత్యుక్త్వాతిష్ఠత్ - రాజా
చతంపప్రచ్ఛ - సుమతేకుత్రనివాసః । వర్తతేయత్రసావాణీ కృపాణీరి
క్తశాఖినః - శ్రీమన్మాళవభూపాలస్తత్రదేశేవసామ్యహం - తుష్టోరాజా
తస్మైగజేంద్రసప్తకందదౌ - తతఃకోపివిద్వానాగత్యప్రాహ - తపస్సం
పదఃప్రాప్యాః తత్తపోపినవిద్యతే - యేనత్వంభోజకల్పద్రుఃదృగ్గోచరము
పైష్యసి॥ తస్మైరాజాదశగజేంద్రాన్దదౌ - తతఃకశ్చిద్బ్రాహ్మణపుత్రః
భుంభారవంకుర్వాణోభ్యేతి - తతస్సర్వేసంభ్రాంతాః - కథంభుంభార
వంకరోషీతిరాజ్ఞోస్వదృగ్గోచరమాసీతఃపృష్టఃసప్రాహ - దేవత్వద్దానపా
థోధౌ దారిద్ర్యస్యనిమజ్జతః। నకోపిహికరాలంబంధత్తేమత్తేభదాయ
కః - తతస్తుష్టోరాజాతస్మైత్రింశద్గజేంద్రాన్ప్రాదాత్. తతఃప్రవిశతిప
త్నీసహితఃకోపివిలోచనోవిద్వాన్ స్వస్తీత్యుక్త్వాహప్రాహ ॥ శ్లో ॥ ని
జానపిగజాన్ భోజందదానంప్రేక్ష్యపార్వతీ। గజేంద్రవదనంపుత్రంరక్ష
త్యద్యపునఃపునః॥ తతోరాజాసప్తగజాన్తస్మైదదౌ-తతోరాజావిద్వత్కు
టుంబంతదైవపురతఃస్థితంవీక్ష్యబ్రాహ్మణంప్రాహ ॥ శ్లో ॥ క్రియాసిద్ధిస్స
త్త్వేభవతిమహతాంనోపకరణే॥ వృద్ధద్విజఃప్రాహ ॥శ్లో॥ ఘటోజన్మస్థానం
మృగపరిజనోభూర్జవసనంవనేవాసఃకందాదికమశనమేవంవిధగుణః । అ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

గస్త్యః పాథోధిం యదకృతకరాం భోజకుహరే క్రియాసిద్ధిస్సత్త్వే భవతి మ
హతాం నోపకరణే॥ తతో రాజా బహుమూల్యాన్ షోడశమణీన్ తస్మై దదౌ॥
తతస్తత్పత్నీం ప్రాహ రాజా- అంబ త్వమపి పఠ॥ దేవీ॥ రథస్యైకం చక్రం భుజ
గనమితాస్సప్త తురగా నిరాలంబో మార్గశ్చరణవికలస్సారథిరపి॥ రవిర్యాత్యే
వాంతం ప్రతిదినమపారస్య నభసః క్రియాసిద్ధిస్సత్త్వే భవతి మహతాం నోప
కరణే॥ రాజా తుష్టస్సప్తదశ గజాన్ సప్త రథాంశ్చ తస్యై దదౌ - తతో విప్రపు
త్రం ప్రాహ రాజా- విప్రసుత త్వమపి పఠ॥ విప్రసుతః॥ శ్లో॥ విజేతవ్యా లంకా
చరణతరణీయో జలనిధిర్విపక్షః పౌలస్త్యో రణభువి సహాయాశ్చ కపయః। ప
దాతిర్మర్త్యోసౌ సకలమవధీద్రాక్షసకులం క్రియాసిద్ధిస్సత్త్వే భవతి మహ
తాం నోపకరణే॥ తుష్టో రాజా విప్రసుతాయ అష్టాదశ గజేంద్రాన్ ప్రాదా
త్॥ తతస్సుకుమారమనోజ్ఞనిఖిలాంగావయవాలంకృతాం శృంగారరసోప
జాతమూర్తిమివ చంపకలతామివ లావణ్యగాత్రయష్టిం విప్రస్నుషాం వీక్ష్య
నూనం భారత్యాః కాపి లీలాకృతిరియమితి చేతసి నమస్కృత్య రాజా ప్రా
హ - మాతస్త్వమప్యాశిషం వద - విప్రస్నుషా- దేవ శృణు॥ శ్లో॥ ధనుః
పౌష్పం మౌర్వీ మధుకరమయీ చంచలదృశాం దృశాం కోణో బాణః సుహృద
పి జడాత్మా హిమకరః। స్వయం చైకోనంగః సకలభువనం వ్యాకులయతి - క్రి
యాసిద్ధిస్సత్త్వే భవతి మహతాం నోపకరణే॥ చమత్కృతో రాజా లీలా
దేవీభూషణాని సర్వాణ్యాదాయ తస్యై దదౌ - అనర్ఘ్యాంశ్చ సువర్ణమౌ
క్తికవైడూర్యప్రవాళాంశ్చ ప్రదదౌ. తతః కదాచిత్సీమన్తనామా కవిః ప్రా
హ॥ శ్లో॥ పన్థాస్సంహర దీర్ఘతాం త్యజ నిజం తేజః కఠోరం రవే శ్రీమన్విం
ధ్యగిరే ప్రసీద సదయం సద్యస్సమీపే భవ। ఇత్థం మారపలాయనశ్రమవతీం దృ
ష్ట్వా నిజప్రేయసీం శ్రీమన్భోజ తవ ద్విషః ప్రతిదినం జల్పన్తి మూర్ఛన్తి చ॥ త
స్మిన్నేవ క్షణే కశ్చిత్సువర్ణకారః పాత్రం తేషు పద్మరాగమణిమణ్డితం సువర్ణభా
జనమాదాయ రాజ్ఞః పురో ముమోచ - తతో రాజా సీమంతకవిం ప్రాహ సు
కవే ఇదం భాజనం కామపి శ్రియం దర్శయతి తతః కవిరాహ॥ శ్లో॥ ధారేశ
త్వత్ప్రతాపేన పరాభూతస్త్విషాంపతిః। సువర్ణపాత్రవ్యాజేన దేవ త్వా
మేవ సేవతే॥ తతస్తుష్టో రాజా తద్దేవపాత్రం ముక్తాఫలైరాపూర్య ప్రాదా
త్ - కదాచిద్రాజా మృగయారసేన పురః పలాయమానం వరాహం దృష్ట్వా
స్వయమేకాకీ తదా దూరం వనాంతమాసాదితవాన్ - తత్ర కంచన ద్విజవరమ
వలోక్య ప్రాహ - ద్విజ కుత్ర గంతాసి ద్విజః - ధారానగరం - భోజః- కిమ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ర్థం - ద్విజః - భోజంద్రష్టుందరిద్రోపీణేచ్ఛయా సపండితాయదత్తెఅహమపి మూర్ఖాంనయాచె - భోజః-విప్రతర్హిత్వంవిద్వాన్ కవిర్వాద్విజః-మహాభాగకవిరహం - భోజఃతర్హికిమపిపఠ - ద్విజఃభోజంవినామత్పదసరణింనకోపిజానాతి - రాజా - మమాప్యమరవాణీపరిజ్ఞానమస్తి - రాజా చమయిస్నిహ్యతి - త్వద్గుణంచశ్రావయిష్యామికిమపికళాకౌశలందర్శయ- విప్రః - కింవర్ణయామి॥రాజా॥కలమానేతాన్వర్ణయవిప్రః ॥ శ్లో ॥ కలమాఃపాకవినమ్రాఃమూలతలాఘ్రాతసురభికల్హారాః। పవనాకమ్పితశిరసః ప్రాయఃకుర్వన్తిపరిమళశ్లాఘాం ॥ రాజాతస్మైసర్వాభరణాన్యుత్తార్యదదౌ-తతః కదాచిత్కుంభకారవధూః - రాజగృహమేత్య ద్వారపాలం ప్రాహ - ద్వారపాలరాజాద్రష్టవ్యః - సఆహ ॥ కింతేరాజ్ఞాకార్యం- సాచాహ - నతేభిధాస్యామినృపాగ్రఏవకథయామి - ససభాయామాగత్యాహ - దేవకుంభకారప్రియాకాచిద్రాజ్ఞోదర్శనాకాంక్షిణీనవక్తిమత్పురఃకార్యం త్వత్పురతః కథయిష్యతిరాజా । ప్రవేశయ । సాచాగత్యనమస్కృత్యవక్తి । దెవమృత్ఖననాద్దృష్టంనిధానంవల్లభేనమె । సపశ్యన్నేవతత్రాస్తె త్వాంజ్ఞాపయితుమభ్యాగాం । రాజాచచమత్కృతోనిధానకలశమానయామాస ॥ తద్ద్వారముద్ఘాట్యయావత్పశ్యతిరాజాతావత్తదంతర్వర్తిదివ్యంమణిప్రభామణ్డలమాలోక్యకుంభకారపత్నీంతుతోష । సాచప్రాహ ॥ శ్లో ॥ రాజన్చంద్రంసమాలోక్యత్వాంతుభూతలమాగతం।రత్నశ్రేణీమిషాన్మన్యేనక్షత్రాణ్యభ్యుపాగమన్॥రాజాకుంభకారవధూముఖాచ్ఛ్లోకంలోకోత్తరమాకర్ణ్యచమత్కృతఃతస్యైసర్వందదౌ।తతఃకదాచిద్రాజారాత్రావేకాకీసర్వతోనగరచేష్టితంపశ్యన్ పౌరగిరమాకర్ణయన్ చచార । తదాక్వచిద్వైశ్యగృహెవైశ్యఃస్వప్రియాంప్రాహప్రియెరాజాస్వల్పదానరతోపిఉజ్జయనీనగరాధిపతేర్విక్రమార్కస్యదానప్రతిష్ఠాం కాంక్షతె । సాకింభోజెనప్రాప్యతే । కైశ్చిత్ స్తోత్రపరాయణైర్మయూరాదికవిభిర్మహిమానంప్రాపితోభోజః । పరంతుభోజోభోజఎవ । ప్రియెశృణు ॥ శ్లో ॥ ఆబద్ధకృత్రిమసటాజటిలాంసభిత్తిరారోపితోయదిపదంమృగవైరిణశ్శ్వా । మత్తేభకుంభతటపాటనలంపటస్యపాదంకరిష్యతికథంహరిణాధిపస్య ॥ రాజాశ్రుత్వావిచారితవాన్ । అసౌసత్యమేవవదతి ।తతః పునఃపునసర్వపద్యంశృణోతి ॥ శ్లో ॥ ఆపన్నఎవపాత్రందెహీత్యుచ్చారణం నవైదుష్యం । ఉపపన్న[illegible]విక్రమార్క-కిమువర్ణ్యతే॥ వి

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

క్రమార్క త్వయాదత్తంశ్రీమద్గాఙ్కుశతాటకం । అర్థినేద్విజపుత్రాయ
భోజేత్వన్మహిమాకుతః । ప్రాప్నోతికుంభకారోపిమహిమానంప్రజాప
తేః ॥ యదిభోజోప్యవాప్నోతిప్రతిష్ఠాంతవవిక్రమ ॥ రాజా ॥ లోకేస
ర్వోపిజనఃస్వగృహేనిశ్శంకంసత్యంవదతి । మయావాఅన్యేనవాసర్వథా
విక్రమార్కప్రతిష్ఠానశక్యాప్రాప్తుం । తతఃకదాచిత్కవిఃరాజద్వారంస
మాగత్యాహరాజాద్రష్టవ్యఇతి । తతఃప్రవేశితోరాజానంస్వస్తీత్యుక్త్వా
తదాజ్ఞయోపవిష్టఃపఠతి ॥ శ్లో ॥ కవిషువాదిషుభోగిషుదేహిషుద్రవిణవ
త్సుసతాముపకారిషు । ధనిషుధన్విషుధర్మధనేష్వపిక్షితితలేనహిభోజ
సమోనృపః రాజాతస్మైలక్షంప్రాదాత్ ॥ తతఃకదాచిద్రాజాక్రీడోద్యానం
ప్రస్థితోమధ్యేమార్గం కామపిమలినాంశుకవసనాం తీక్ష్ణకరతపనకరవిదగ్ధ
ముఖారవిందాంసులోచనాంలోచనాభ్యాం ఆలోక్యపప్రచ్ఛ । కాత్వంపు
త్రి సాచతంశ్రీభోజభూపాలంముఖశ్రియావిదిత్వాతుష్టాప్రాహ ॥ నరేం
ద్రలుబ్ధకవధూః । హర్షసంభృతోరాజాతస్యాఃపద్యప్రబంధానుబంధేనా
హ । హస్తేకిమేతత్ । సాచాహఫలం । సచాహ । క్వామంకింసాచాహ
సహజంబ్రవీమినృపతేయద్యాదరాచ్ఛ్రూయతే । గాయంతిత్వదరిప్రియా
శ్రితటినీతీరేషుసిద్ధాంగనాం గీతంగానతృణంచరన్తిహరిణాస్తేనామిషస్త్వ
గ్లభం । రాజాతస్యైప్రత్యక్షరలక్షంప్రాదాత్ । సర్వాభరణాన్యుత్తా
ర్యతంచతురంగందదౌతతోగృహమాగత్యగవాక్షేఉపవిష్టః । తత్రచాసీనం
భోజందృష్ట్వారాజవర్త్మనిస్థిత్వాకశ్చిదాహ । దేవసకలమహీపాలఆకర్ణ
య ॥ శ్లో ॥ ఇతశ్చేతశ్చాద్భిర్విఘటితతటస్సేతురుదధేరితోదుర్లంఘ్యా
స్తంబహుళహిమవన్నోకగిరిరయం । ఇదానీంనిర్వ్యాప్తైకరితురగనీరాజన
విధౌ నజానేయాతారఃతవచరిపవఃకేనచపథా ॥ తుష్టోభోజఃవర్త్మనిస్థిత
స్యైవతస్యవంశ్యాన్పంచగజాన్దదౌ । కదాచిద్రాజామృగయారసపరా
ధీనోహయమారుహ్యప్రతస్థే ॥ శ్లో ॥ తతోనదీంసముత్తీర్ణంశిరస్యారో
పితేంధనం । వేషేణబ్రాహ్మణంజ్ఞాత్వారాజాపప్రచ్ఛసత్వరం । కియన్మా
నంజలంవిప్ర । సఆహ । జానుదఘ్నంనరాధిప ॥ సచమత్కృతోరాజా
హ । ఈదృశీకిమవస్థాతే । సఆహ । నహిసర్వేభవాదృశాః ॥ రాజా
ప్రాహ । కుతూహలాత్ । విద్వాన్యాచస్వకోశాధికారిణం । లక్షం
దాస్యతిమద్వచసాతతోవిద్వాన్కాష్ఠం భూమౌనిక్షిప్యకోశాధికారిణంగ
త్వాప్రాహ ॥ [illegible] హంలక్షంమేదీయతాం । తతస్స

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

హాసఁఆహ । విప్రభవన్మాత్రిః లక్షం నార్హతి । తతో విషాదీ స రాజా నమే
త్యాహ । స పునర్హసతి దేవ నార్పయతి । రాజా కుతూహలాదాహ । ల
క్షద్వయం ప్రార్థయ స దాస్యతి । పునరాగత్య విప్రః లక్షద్వయం దేయమితి రా
జ్ఞోక్తమిత్యాహ । పునర్హసతి । పునరపి భోజం ప్రాప్యాహ । స పాపి
ష్ఠో మాం హసతి । నార్పయతి । తతః కౌతూహలీ లీలానిధిర్మహేశాంశః
శ్రీభోజః ప్రాహ । విప్ర లక్షత్రయం యాచస్వ అవశ్యం దాస్యతి । పునరే
త్య ప్రాహ ॥ రాజా మే లక్షత్రయం దాపయతి । స పునర్హసతి తతః క్రు
ద్ధో విప్రః పునరేత్యాహ । దేవ స నార్పయత్యేవ ॥ శ్లో ॥ రాజన్ కనకధా
రాభిస్త్వయి సర్వత్ర వర్షతి । అభాగ్యచ్ఛత్రసంఛన్నే మయి నాయాంతి బిం
దవః ॥ త్వయి వర్షతి పర్జన్యే సర్వే పల్లవితా ద్రుమాః । అస్మాకమర్కవృ
క్షాణాం పూర్వపత్రేషు సంశయః ॥ ఏకమస్య పదమేకముద్యమం నిస్త్రప
త్వమపరస్య వస్తునః। నిత్యముష్ణమహసా నిరస్యతే నిత్యమంధతమసం ప్రధా
వతి । తతో రాజా ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ క్రోధం మా కురు మద్వాక్యాద్గత్వా కో
శాధికారిణం । లక్షత్రయం గజేంద్రాశ్చ దశ గ్రాహ్యాస్త్వయా ద్విజ ॥ తత
స్స్వాంగరక్షకం చ ప్రేషయతి । తతః కోశాధికారీ ధర్మపత్రే లిఖతి ॥ శ్లో ॥ ల
క్షం లక్షం పునర్లక్షం మత్తాశ్చ దశ దంతినః । దత్తా భోజేన తుష్టేన జానుద
ఘ్నప్రభాషణాత్ ॥ తతస్సింహాసనమలంకుర్వాణే శ్రీభోజనృపతౌ ద్వార
పాల ఆగత్య ప్రాహ । రాజన్ కోపి శుకదేవనామా కవిర్దారిద్ర్యవిడంబితో
ద్వారి వర్తతే । రాజా బాణం ప్రాహ । పండితవర సుకవే తత్త్వం విజానాసి।
బాణః । దేవ శుకదేవపరిజ్ఞానసామర్థ్యాభిజ్ఞః కాళిదాస ఏవ నాన్యః । రాజా
సుకవే సఖే కాళిదాస కిం విజానాసి శుకదేవకవిం । ఆహ కాళిదాసః । దేవ ॥
శ్లో ॥ సుకవిద్వితయం జానే నిఖిలేపి మహీతలే । భవభూతిశ్శుకశ్చాయం వా
ల్మీకిస్త్రితయోనయోః ॥ తతో విద్వద్బృందవందితా సీతా ప్రాహ । కా
కాః కింకిం న కుర్వంతి క్రోంకారం యత్ర యత్ర వా । శుక ఏవ పరం వక్తి నృపహ
స్తోపలాలితః ॥ తతో మయూరః ప్రాహ । అపృష్టస్తు నరః కించిద్యో బ్రూ
తే రాజసంసది। న కేవలమసన్మానం లభతే చ విడంబనాం ॥ దేవ తథాప్యుచ్య
తే ॥ శ్లో ॥ కా సభా కిం కవిజ్ఞానం రసికాః కవయశ్చ కే । భోజ కిం నామ తే
దానం శుకస్తుష్యతి యేన సః ॥ తథాపి భవనద్వారమాగతశ్శుకదేవః సభా
యామానేతవ్య ఏవ । తదా రాజా విచారయతి । శుకదేవసామర్థ్యం శ్రు
త్వా హర్షవిషాదయోః పాత్రమాసీత్ ॥ మహాకవిరవలోకిత ఇతి హర్షః అ
స్మై సత్కవికో [illegible] విషాదః । భవతు ద్వా

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

రపాలప్రవేశయ । తతః ఆయాన్తంశుకదేవందృష్ట్వా రాజాసింహాసనాదు
దతిష్ఠత్ । సర్వేపండితా స్తంశుకదేవంప్రణమ్యసవినయముపవేశయన్తి।
సచరాజాతంసింహాసనేఉపవేశ్యస్వయంతదాజ్ఞయోపవిష్టఃతతశ్శుకదేవః
పాఠిహ । దేవధారానాథశ్రీవిక్రమనరేంద్రస్త్వయాదానలక్ష్మీఃత్వామె
వసేవతే । దేవమాళవేంద్రపవధన్యో నాన్యేభూభుజః యస్యతేకాళిదా
సాదయోమహాకవయఃసూత్రబద్ధాఃపక్షిణఇవనివసన్తితతఃపఠతి ॥ శ్లో ॥ప్ర
తాపభీత్యాభోజస్యతపనోమన్త్రతామగాత్ మిఔర్వోబాడబతాంధత్తేత
టిక్ష్ణికితాంగతా॥రాజా ॥ తిష్ఠసుకవేనాపరఃశ్లోకఃపఠనీయః ॥ శ్లో ॥ సువ
ర్ణకలశంపాత్రిదాత్ దివ్యమాణిక్యసంభృతం । భోజశ్శుకాయసంతుష్టోద
త్తినశ్చచతుశ్శతం ॥ ఇతిపుణ్యపత్రేలిఖిత్వాసర్వందత్వాకోశాధికారీశుకం
ప్రస్థాపయామాసరాజాస్వదేశంప్రతిగతంశుకంజ్ఞాత్వాతుతోష। సాచ
పరిషత్ సంతుష్టా। అన్యదావర్ష్మాకాలేవాసుదేవోనామకవిఃకశ్చిదాగత్యరా
జానందృష్టవాన్ । రాజా । సుకవేపర్జన్యంపఠ-తతఃకవిరాహ ॥ శ్లో ॥నో
చిన్తామణిభిర్నకల్పతరుభిర్నో కామధేన్వాదిభిర్నోదేవైశ్చపరోపకారనిర
తైఃస్థూలైర్నసూక్ష్మైరపి । అంభోదేననిరన్తరంజలభరైఃత్వాముర్వరాం
సించతాధారేయేణధురంత్వయాద్యవహతామన్యేజగజ్జీవతి ॥ రాజాలక్షం
దదౌ ॥ కదాచిద్రాజానంనిరంతరందీయమానమాలోక్యముఖ్యామాత్యోవ
క్తుమశక్తోరాజ్ఞశ్శయనభవనభిత్తౌవ్యక్తాన్యక్షరాణిలిఖితవాన్ ॥ శ్లో ॥ఆప
దర్థంధనంరక్షేత్ ।రాజాశయనాదుత్థితోగచ్ఛన్ భిత్తౌతాన్యక్షరాణివీక్ష్యస్వ
యంద్వితీయచరణంలిలేఖ॥శ్రీమతామాపదఃకుతః। అపరేద్యుఃఅమాత్యోద్వి
తీయంలిఖితందృష్ట్వాస్వయంతృతీయంలిలేఖ।సాచెదపగతాలక్ష్మీః। పరద్యుః
రాజాచతుర్థంలిఖతి। సంచితార్థోవినశ్యతి। తతఃముఖ్యామాత్యఃరాజ్ఞఃపాద
యోఃపతతి । దేవక్షంతవ్యోయంమమాపరాధః। అన్యదాధారాధీశ్వరము
పరిసౌధభూమౌశయానంమత్వా కశ్చిద్ద్విజచోరః ఖాతపాతపూర్వంరా
జ్ఞఃకోశగృహం ప్రవిశ్యబహూనివివిధరత్నానివైడూర్యాదీనిహృత్వాతాని
తానిపరలోకఋణాని మత్వాతత్రైవవైరాగ్యమాపన్నో విచారయా
మాస॥శ్లో॥యద్వ్యంగాః కుష్ఠినశ్చాంధాః పంగవశ్చదరిద్రిణః । పూర్వో
పార్జితపాపస్యఫలమశ్నంతిదేహినః ॥ తతోరాజాని ద్రాక్షుయేదివ్యశ
యనస్థితోవివిధమణికంకణాలంకృతందయితవర్గందర్శనీ యమాలోక్యగజ
తురగరథపదా[illegible]రాజ్యసుఖసంతుష్టఃప్రమోదభరా

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

దానా ॥ శ్లో ॥ చేతోహరాయువతయఃసుహృదోనుకూలాఃసద్బాంధవాః
ప్రణయగర్భగిరశ్చభృత్యాః। వల్గంతిదంతినివహాస్తరళాస్తురంగాః । ఇతి
చరణత్రయంరాజ్ఞోక్తం।చతుర్థంచరణంరాజ్ఞోముఖాన్ననిస్సరతి । సతదా
చోరేణశ్రుత్వాపూరితం । సంమీలనేనయనయోర్నహికించిదస్తి ॥ తతః
గ్రథితోగ్రంథః । రాజాచోరంవీక్ష్యతస్మైవీరవలయమదాత్ । తతస్తస్క
రోవీరవలయమాదాయ । బ్రాహ్మణగృహంగత్వాశయానం బ్రాహ్మణ
ముత్థాప్యతస్మైదత్వాప్రాహ । విప్రపతద్రాజ్ఞఃపాణివలయం బహుమూ
ల్యంఅల్పమూల్యేననవిక్రేయం । తతోబ్రాహ్మణఃపణ్యవీథ్యాం తద్విక్రీ
యదివ్యభూషణానిపట్టదుకూలానిచజగ్రాహ। తతోరాజకీయాఃకేచనపనం
చోరంమన్యమానాఃరాజ్ఞోనివేదయంతి । తతోరాజనికటెనీతః । రాజాపృ
చ్ఛతి । విప్రధార్యంపటమపినాస్తిఅద్యప్రాతరేవదివ్యకుండలాభరణపట్టదు
కూలానికుతః విప్రఃప్రాహ॥ శ్లో॥ భేకైఃకోటరశాయిభిర్మృతమివక్ష్మాంతర్గ
తంకచ్ఛపైఃపాఠీనైః పృథుపంకపీఠలుఠనాద్యస్మిన్ ముహుర్మూర్ఛితం । త
స్మిన్ శుష్కసరస్యకాలజలదేనాగత్య తచ్చేష్టితంయత్రా[illegible]భనిమగ్నవ
న్యకరిణాంయూథైఃపయఃపీయతే । తుష్టోరాజాతస్మైవీరవలయంచోరప్రద
త్తంనిశ్చిత్యస్వయంలక్షందదౌ । అన్యదాకోపికవిశేఖరః విద్యాన్వక్ష్యఃరా
జద్వారిసమాగత్యతైః ప్రవేశితోరాజానందృష్ట్వాస్వస్తిపూర్వకంప్రా
హ ॥ శ్లో ॥ ధారాధీశధరామహేంద్రగణనాకౌతూహలీయామయంవేధా
స్త్వద్గణనాంచకారఘటికాఖండేనరేఖాందివి। సైవేయంత్రిదశాపగాసమ
భవత్త్వత్తుల్యభూమీధరాభావాత్తత్త్యజతిస్మసోయమవనీపీఠేతుషారాచ
లః॥ రాజాలోకోత్తరంశ్లోకమాకర్ణ్యకిందేయమితివ్యచింతయేత్ । తస్మిన్
క్షణేతదీయకవిత్వమప్రతిద్వంద్వమాకర్ణ్య సోమనాథాఖ్యకవేర్ముఖంవి
చ్ఛాయమభవత్ । తతస్సదాప్త్యద్రాజానంప్రాహదేవాసౌసుకవిర్భవతిపర
మనేనకదాపివీక్షితాస్తిరాజసభాయతోదారిద్ర్యవారిధిరయం- అస్యచజీ
ర్ణమపికౌపీనంనాస్తి। తతోరాజాసోమనాథంప్రాహ॥శ్లో॥నిరవద్యానిపద్యా
నియద్యనాథస్యకాక్షతిః । భిక్షుణాకక్షనిక్షిప్తఃకిమిక్షుర్నీరసోభవే
త్ ॥ తతస్సర్వేభ్యోతాంబూలందత్వారాజాసభాయాఉదతిష్ఠత్ తతస్స
ర్వైరప్యన్యోన్యమిత్యభిధాయి - అద్యవిద్వత్కవేఃకవిత్వమాకర్ణ్యసోమనాథే
నసమ్యగ్దౌష్ట్యమకారి - తత్సముత్థితావిద్వత్పరిషత్ - తతోవిద్వత్కవిరేకంప
ద్యంపత్రేలిఖిత్వా [illegible] గస్తుమారభతఅత్ర

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

సభాయాంత్వమేవచిరంననన్ద-తతోవాచయతిసోమనాథకవిః॥ శ్లో॥ ఏతేషు
హేతరుణమారుతధూయమానదావానలైః కబలితేషుమహీరుహేషు । అం
భోనచేజ్జలదముంచసిమావిముంచవజ్రంపునఃక్షిపసినిర్దయకస్యహేతోః॥ త
తఃసోమనాథకవిఃనిఖిలమపిపట్టకూలవిత్తహిరణ్యమణితురంగమాదిసంప
త్తింకళత్రవస్త్రావశేషందత్తవాన్ - తతోరాజామృగయారసప్రవృత్తోగ
చ్ఛన్తంవిష్ణుకవిమాలోక్యవ్యచింతయత్ - మయాస్మైభోజనమపినప్రదత్తం
మామనాదృత్యఅయంసంపత్తిపూర్ణః స్వదేశంప్రతియాస్యతి - పృచ్ఛా
మి-విష్ణుకవేకుతఃసంపత్తిఃప్రాప్తాకవిరాహ - సోమనాథేనరాజేంద్రదేవ
త్వద్గృహభిక్షుణా - అద్యశోచ్యతమేపూర్ణంమయికల్పద్రుమాయితం-
రాజాపూర్వంసభాయాంశ్రుతస్యశ్లోకస్యఅక్షరలక్షందదౌ - సోమనా
థేనచయావద్దత్తంతావదపిసోమనాథాయదత్తవాన్- సోమనాథఃప్రాహ
కిసలయానికుతఃకుసుమానివాక్వచఫలానితథావనవీరుధాం- అయమకార
ణకారుణికోయదానతరతీహపయాంసిపయోధరః - తతవిష్ణుకవిస్సోమనా
థదత్తేనరాజ్ఞాదత్తేనచతుష్టవాన్ తదాసీమంతకవిఃప్రాహ॥ శ్లో॥ వహతిభు
వనశ్రేణీంశేషః ఫణాఫలకస్థితాంకమఠపతినామధ్యేపృష్ఠంసదాసచధార్య
తే । తమపికురుతేక్రోడాధీనంపయోనిధిరాదరాత్ అహహమహతాంని
స్సీమానశ్చరిత్రవిభూతయః॥ కదాచిత్సౌధతలేరాజానమేత్యభృత్యఃప్రాహ-
దేవఅఖిలేష్వపికోశేషుయద్విత్తంజాతమస్తి తత్సర్వందేవేనకవిభ్యోదత్తం-
పరంతుకోశగృహేధనలేశోపినాస్తికోపికవిః ప్రత్యహంద్వారితిష్ఠతి-ఇతఃప
రంకవిర్విద్వాన్వాకోపిరాజ్ఞేనజ్ఞాప్యత ఇతిముఖ్యామాత్యేనదేవసన్నిధౌవి
జ్ఞాపనీయమిత్యుక్తం- రాజాకోశస్థంసర్వందత్తమితిజానన్నపిప్రాహ- అ
ద్యద్వారస్థంకవింప్రవేశయ - తతోవిద్వానాగత్యస్వస్తీతివదన్ప్రాహ॥
శ్లో॥ నభసినిరవలంబేసంగతాదీర్ఘకాలంత్వదభిముఖవిసృష్టోత్తానచం
చూపుటేన । జలధరజలధారాదూరతస్తావదాస్తాంధ్వనిరపి మధురస్తేనశ్రు
తశ్చాతకేన॥ రాజాతదాకర్ణ్య-ధిగ్జీవితంయద్విద్వాంసఃకవయశ్చద్వార
మాగత్యసీదంతీతి - అస్మైవిప్రాయసర్వాణ్యాభరణాన్యుత్తార్యదదౌ తతో
రాజాకోశాధికారిణమాహూయాహ-భాండారికముంజరాజస్యతథామే
పూర్వేషాంచయేకోశాస్సంతితేషాంమధ్యేరత్నపూర్ణాన్ కలశానాహ
ర-తతఃకాశ్మీరదేశాన్ముచుకుందకవిరాగత్యస్వస్తీత్యుక్త్వాప్రాహ॥ శ్లో॥

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్వద్యశో జలధౌ భోజ నిమజ్జనభయాదివ। సూర్యేందుబింబమిషతో ధత్తే కుం
భద్వయం నభః॥ రాజా తస్మై ప్రత్యక్షరం లక్షం దదౌ-పునః కవిరాహ ॥ శ్లో ॥
ఆసన్ కణానియావన్తి చాతకాభ్రిశి తెంబుద । తావన్తోపి త్వయోదార న
ముక్తాజలబిన్దవః॥ తతస్స రాజా తస్మై శతం తురగానపి దదౌ- తతః భాండారికో
లిఖతి॥ శ్లో॥ ముచుకుందాయ కవయే జాత్యానశ్వాన్ శతం దదౌ। భోజః ప్రదత్త
లక్షోపి తేనాసౌ యాచితః పునః॥ తతో రాజా సర్వానపి వేశ్మ పేషయిత్వాం
తర్గచ్ఛతి-తతో రాజ్ఞ చ్చామరగ్రాహిణీ ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ రాజన్ముంజకులప్రదీ
పసకలక్ష్మాపాలచూడామణే యుక్తం సంచరణం తవాచ్ఛతమణిచ్ఛత్రేణ
రాత్రావపి। మాభూత్త్వద్వదనావలోకనవశాద్వ్రీడాభినమ్రశ్శశీ మాభూ
చ్చైయమరున్ధతీ భగవతీ దుశ్శీలతాభాజనం॥ రాజా తస్మై ప్రత్యక్షరలక్షం దదౌ
అన్యదా కుణ్డినగరాద్గోపాలనామకవిరాగత్య స్వస్తిపూర్వకం ప్రాహ-
త్వచ్చిత్తే భోజ నిర్యాతం ద్వయం తృణకణాయతే- క్రోధే విరోధినాం సైన్యం ప్ర
సాదే కనకోచ్చయః॥ రాజా శ్రుత్వా పితుస్తోనదాస్యతి రాజపురుషైః సహచ
ర్యాంకుర్వాణస్తిష్ఠతి । తతః కవిః వ్యచిన్తయత్ -కిము రాజ్ఞా నాశ్రావితతః తు
ణేన సమున్నతమేవాలోక్య రాజానం కవిరాహ ॥ శ్లో ॥ హే పాథోదయథో
న్నతం హి భవతా దిగ్వ్యాప్తా సర్వతః- మన్యే ధీర తథా కరిష్యసి ఖలు క్షీరా
బ్ధితుల్యం సరః। కిం త్వేష తుమ తేన హి త్షణమపి గ్రీష్మోష్మణా వ్యాకులః పాఠీనా
దిగణస్త్వదేకశరణస్తద్వాక్షతావత్క్రియత్ ॥ రాజా కవిహృదయం విజ్ఞాయ
గోపాలక వేదారిద్ర్యాగ్నినా నితాంతం దగ్ధోసీతి వదన్ షోడశమణీననర్ఘ్యాన్
షోడశ దంతీదాంశ్చ దదౌ - ఏకదా రాజా ధారానగరే విచరన్ క్వచిచ్ఛివా
లయే ప్రసుప్తం పురుషద్వయమపశ్యత్ - తయోరేకో విగతనిద్రో రిన క్తిల
హ బాత్వం మమాస్తరాసన్న ఏవ - కస్త్వం ప్రసుప్తోసి - జాగర్షి నో వా
తతస్స్వపర ఆహ-విప్ర ప్రణతోస్మి-అహమపి బ్రాహ్మణపుత్రః- త్వామత్ర ప్ర
థమరాత్రౌ శయానం వీక్ష్య ప్రదీప్తే చ ప్రదీపే కమండలూపవీతాదిభిర్బ్రా
హ్మణం జ్ఞాత్వా భవదాస్తరాసన్న ఏవాహం ప్రసుప్తః ఇదానీం త్వద్గిరమాక
ర్ణ్య ప్రబుద్ధోస్మి-ప్రథమః ప్రాహ- వత్స యది త్వం ప్రణతోసి తతో దీర్ఘాయుర్భ
వ. వదకుత ఆగమ్యతే - కిన్తైనామ అత్ర చ కిం కార్యం ద్వితీయః ప్రాహ - విప్ర
ఖాస్కర ఇతి నామ- పశ్చిమసముద్రతీరే ప్రభాసతీర్థసమీపే వసతిర్మమ తత్ర
భోజస్య వితరణం [illegible] తతో యాచితుమహామాగతః త్వాం

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

షుమవృద్ధత్వాత్పితృకల్పోసిత్వమపివద ॥ సఆహవత్సశాకల్యఇతిమేనామ-
మయా ఏకశిలానగర్యాఆగమ్య తేభోజంప్రతిద్రవిణాశయావత్సత్వయాను
క్తమపిమఃఖంత్వయిజ్ఞాయ తెకీదృశ స్తద్వద - తతోభాస్కరఃప్రాహ-తా
తకింబ్రవీమిదుఃఖం॥శ్లో॥క్షుత్క్షామాశ్శిశవశ్శవాఇవభృశంమన్దాశయాబాంధ
వాలిప్తాజర్ఘరఘర్ఘరీజతులవైరోన్నమాంతథాబాధతె। గెహిన్యాత్రుటితాం
శుకంఘటయితుంకృత్వాసకాకుస్మితంకుప్యంతీ ప్రతివేశ్మలోకగృహిణీసూ
చింయధాయాచితా॥ రాజాశ్రుత్వాసర్వా భరణాన్యుత్తార్యతస్మైదత్వా
ప్రాహ-భాస్కరసీదంత్యతీవతెబాలాః ఝడితిదేశంయాహి-తతఃశాకల్యః
ప్రాహ॥శ్లో॥అత్యుగ్రధృతావసుమతీదళితోరివర్గః క్రోడీకృతాబలవతాబలిరా
జలక్ష్మీః ఏకత్రజన్మనికృతంయదనేనయూనాజన్మత్రయేతదకరోత్పురుషఃపు
రాణః॥తతోరాజాశాకల్యాయలక్షత్రయందత్తవాన్- అన్యదారాజామృగ
యారసేనవిచరన్ తత్రపురస్సమాగతహరిణ్యాంబాణేనవిద్ధాయామపివిత్రా
శయాకోపికవిరాహ॥శ్లో॥శ్రీభోజెమృగయాజ్గతేపిసహసాచాపెసమారో
పితెప్యాకర్ణాంతగతెపిముష్టిగళితెబాణేంగలగ్నేపిచ। స్థానాన్నైవపలా
యితంనచలితంనోత్కంపితంనోత్ప్లుతం-మృగ్యామద్వశగంకరోతిదయితం
కామోయమిత్యాశయా॥ రాజాతస్మైలక్షత్రయంప్రయచ్ఛతి - అన్యదాసిం
హాసనమలంకుర్వాణేశ్రీభోజనృపతౌద్వారపాలఆగత్యఆహ- దేవజాహ్నవీ
తీరవాసినీకాచనవృద్ధబ్రాహ్మణీవిదుషీద్వారితిష్ఠతి- రాజా-ప్రవేశయ-తతఆ
గచ్ఛంతీంరాజాప్రణమతి-సాతంచిరంజీవేత్యుక్త్వాహ ॥ శ్లో॥ భోజప్రతాపా
గ్నిరపూర్వఏషజాగర్తిభూభృత్కటకస్థలీషు। యస్మిన్ప్రవిష్టేరిపుపార్థివా
నాంతృణానిరోహంతిగృహాంకణేషు॥ రాజాతస్యైరత్నపూర్ణంకలశంప్రయ
చ్ఛతి-తతోలిఖతిభాణ్డారికః॥శ్లో ॥ భోజేనకలశోదత్తస్సువర్ణమణిసంభృతః।
ప్రతాపస్తుతితుష్టేనవృద్ధాయైరాజసంసది ॥ అన్యదాదూరదేశాదాగతః క
శ్చిచ్చారోరాజానంప్రాహ - దేవసింహళదేశేమయాకాచనచాముండాల
యెరాజకన్యాదృష్టా - సాచమాందృష్ట్వామాళవదేశదేవస్యమహిమానంబ
హుధాశ్రుతంత్వమపివదేతిపప్రచ్ఛ- మయాచతస్యాదేవగుణావ్యావర్ణి
తాః-సాచాత్యన్తతోషాచ్చందనతరోర్నిరుపమమర్ధ ఖణ్డందత్వాయథాస్థా
నంప్రపెదె-దేవగుణాభివర్ణనప్రాప్తంతదేతద్గృహాణ -ఏతత్ప్రసృతపరిమ
ళభరణేభృంగాభుజంగాశ్చసమాయాన్తి- రాజాతద్గృహీత్వాతుష్టస్తస్మై
CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

లక్షం ప్రాదాత్ - తతో దామోదరకవి స్తస్మిన్ క్షణే రాజానం స్తౌతి ॥ శ్లో ॥ శ్రీమ
చ్చందనవృక్షస న్తి బహవ స్తే శాఖినః కాననే యేషాం సౌరభమాత్రకం నివసతి
ప్రియేణ పుష్పశ్రియాం । ప్రత్యంగం సుకృతేన తేన శుచినా ఖ్యాతః ప్రసిద్ధా
త్మనా - యో సౌగంధగుణ స్త్వయా ప్రకటితః క్వాసావిహ ప్రేక్ష్యతే ॥ రాజా
స్వస్తుతిం బుద్ధ్వా లక్షం దదౌ - తతో ద్వారపాల ఆగత్య ప్రాహ - దేవ కాచిత్సూ
త్రధారీ స్త్రీ ద్వారి వర్తతే - రాజా ప్రవేశయ - తతస్సా ఆగత్య రాజానం ప్రణి
పత్యాహ ॥ శ్లో ॥ బలిః పాతాళనిలయో ఽధఃకృతశ్చిత్రమత్ర కిం । అధఃకృతో దివి
స్థోఽపి చిత్రం కల్పద్రుమ స్త్వయా ॥ రాజా తస్యై ప్రత్యక్షరం లక్షం దదౌ - తతః
కదాచి న్మృగయాపరిశ్రాన్తః రాజా క్వచిత్సహకారతరో రధస్తా త్తిష్ఠతి స్మ త
త్ర మల్లినాథాఖ్యకవి రాగత్య ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ శాఖాశతశతవితతా స్సంతి కి
యంతో న కాననే తరవః । పరిమళభరమిళదళికుల దళితదళా శ్శాఖినో విర
ళాః ॥ తతో రాజా తస్మై హస్తవలయం దదౌ. తత్రైవ ఆసీనే రాజ్ఞి కోఽపి విద్వా
నాగత్య స్వస్తీత్యుక్త్వా ప్రాహ - రాజన్ కాశీదేశమారభ్య తీర్థయాత్రయా
పరిభ్రమ్యతే దక్షిణదేశ వాసినా మయా - రాజా త్వాదృశాం తీర్థవాసి
నాం దర్శనాత్కృతార్థోఽస్మి స ఆహ - వయం మాంత్రికాశ్చ - రాజా విప్రే
షు సర్వం సంభావ్యతే - రాజా పునః ప్రాహ - విప్ర మంత్రవిద్యయా యథా పర
లోకే ఫలప్రాప్తిః తథా కిమిహలోకే ప్యస్తి విప్రః రాజన్ సరస్వతీచరణారాధ
నాద్విద్యావాప్తిర్విశ్వవిదితా - పరం ధనావాప్తిః భాగ్యాధీనా ॥ శ్లో ॥ గుణాః
ఖలు గుణా ఏవ న గుణా భూతిహేతవః । ధనసంచయకర్తౄణి భాగ్యాని పృథ
గేవ హి ॥ దేవ విద్యాగుణా ఏవ లోకానాం ప్రతిష్ఠాయై భవంతి ॥ నతు కేవలసంప
దః ॥ దేవ ॥ శ్లో ॥ ఆత్మాయత్తే గుణగ్రామే నైర్గుణ్యం వచనీయతా । దైవాయ
త్తేషు విత్తేషు పుంసాం కా నామ వాచ్యతా ॥ దేవ మంత్రారాధనేనాప్రతిహ
తాశక్తిస్స్యాత్ ॥ దేవ ఏకం కుతూహలం పశ్య మయా యస్య శిరసి కరో నిధీ
యతే స సరస్వతీప్రసాదేనా ఽస్ఖలితవిద్యాప్రసారస్స్యాత్ - రాజా ప్రాహ - సు
మతే మహతీ దేవతాశక్తిః - తతో రాజా కామపి దాసీ మాకార్య విప్రం ప్రాహ -
ద్విజవర అస్యా వేశ్యాయా శ్శిరసి కరం నిధేహి - విప్ర స్తస్యాశ్శిరసి కరం నిధా
య తాం ప్రాహ దేవి యదా రాజా జ్ఞాపయతి తద్వద - తతో దాసీ ప్రాహ - దే
వాహ మద్య సమస్తవాఙ్మయజాతం హస్తామలకవత్పశ్యామి - దేవాటిశక్తిం వ
ర్ణయామి - తతో రాజా పురః ఖడ్గం వీక్ష్య ప్రాహ - ఖడ్గం మే వ్యావర్ణయేతి దా
సీ ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ ధారాధర [illegible] నవర్షన్ని వైరివనితాజన

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

లోచనాని। కోశేనసంతతసంగతిరాహ వెస్యదారిద్ర్యమభ్యుదయతిప్రతిపా
ర్థివానాం ॥ రాజాతస్మైరత్నకలశాననర్ఘ్యాన్ పంచదదౌతతస్తస్మిన్ క్ష
ణేకుతశ్చిత్ పంచకవయస్సమాజగ్ముః - తానవలోక్య ఈషద్విచ్ఛాయముఖం
రాజానందృష్ట్వామహేశ్వరకవిఃవృత్తమిషేణాహ ॥ శ్లో ॥ కింజాతోసిచ
తుష్పథే ఘనతరచ్ఛాయోసికింఛాయయా । ఛన్నశ్చేత్ఫలితోసికింఫలభ
రైఃపూర్ణోసికింసన్నతః। హేసద్వృక్షసహస్వసంప్రతిచిరంశాఖాశిఖా
కర్షణ క్షోభామోటన భఞ్జనానిజనతస్స్వైరేవమశ్చేష్టితైః ॥ తతోరా
జాతస్మైలక్షందదౌ-తతస్తేద్విజవరాః-పృథక్పృథగాశీర్వచనముదీర్యయథాక్ర
మంరాజాజ్ఞయాకంబళఉపవిశ్యమఙ్గళంచక్రుః-తతఃఏకఃపఠతి ॥ శ్లో ॥ కూ
ర్మః పాతాళగంగాపయసివిహరతాంతత్తటీరూఢముస్తామాదత్తామాది
పోత్రీశిథిలయతుఫణామండలంకుండలీంద్రః । దిఙ్మాతంగామృణాళీకబళనక
లనాంకుర్వతాంపర్వతేన్ద్రాః సర్వేస్వైరంచరంతుత్వయివహతివిభోభోజ
దేవీంధరిత్రీం॥ రాజాచమత్కృతఃతస్మైశతమశ్వాన్దదౌ-తతోభాండారి
కోలిఖతి-క్రీడోద్యానేనరేంద్రేణశతమశ్వాఃమనోజవాః- ప్రదత్తాఃకామ
దేవాయసహకారతరోరధః - తతఃకదాచిద్భోజోవిచారయతిస్మ - మత్స
దృశోవదాన్యః కోపినాస్తీతితద్గర్వంవిదిత్వా ముఖ్యామాత్యోవిక్రమార్క-
స్యపుణ్యపత్రంభోజాయప్రదర్శయామాస - భోజస్తత్రపత్రేకించిత్ప్ర
స్తావమపశ్యత్ - తథాహివిక్రమార్కఃపిపాసయాప్రాహ ॥ శ్లో ॥ స్వ
చ్ఛంసజ్జనచిత్తవల్లఘుతరందీనార్తివచ్ఛీతళంపుత్రాలింగనవత్తథైవమధు
రం తద్బాల్యసంజల్పవత్ । ఏలోశీరలవంగచందనలసత్కర్పూరకస్తూరి
కాజాజీపాటలికేతకైస్సురభితంపానీయమానీయతాం ॥ తతోమాగధఃప్రా
హ ॥ శ్లో ॥ వక్త్రాంభోజంసరస్వత్యధివసతిసదాశోణఏవాధరస్తేబాహుఃకా
కుత్స్థవీర్యస్మృతికరణపటుర్దక్షిణస్తేసముద్రః ॥ వాహిన్యఃపార్శ్వమే
తాఃకథమపిభవతోనైవముంచత్యభీక్ష్ణంస్వచ్ఛేచిత్తేకుతోభూత్కథయనరప
తేతేంబుపానాభిలాషః ॥ తతోవిక్రమార్కఃప్రాహ-తథాహి॥ శ్లో ॥ అష్టౌ
హాటకకోటయస్త్రినవతిర్ముక్తాఫలానాంతులాః పంచాశన్మధుగంధమత్తమ
ధుపాఃక్రోధోద్ధతాస్సింధురాః । అశ్వానామయుతంప్రపంచచతురంవా
రాంగనానాం శతందత్తంపాండ్యనృపేణయౌతకమిదం వైతాళికాయా
ర్ప్యతాం ॥ తతోభోజఃప్రథమపత్రపఠనఅద్భుతంవిక్రమార్కచరిత్రందృష్ట్వా

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

నిజగర్వం త్యాజితః తతః కదాచిద్ధారానగరే రాత్రౌ విచరన్ రాజా కస్యచన దే
వాలయే శీతాకులం బ్రాహ్మణమిత్థం తమవలోక్య స్థితః ॥ శీతేనాభ్యుషితస్య
మాఘజలవచ్చింతార్ణవే మజ్జతశ్శాంతాగ్నేః స్ఫుటితాధరస్య ధమతః క్షుత్క్షా
మకుక్షేర్మమ । నిద్రా క్వాప్యవమానితేవ దయితా సంత్యజ్య దూరం గతా స
త్పాత్రప్రతిపాదితేవ కమలా నో హీయతే శర్వరీ ॥ ఇతి శ్రుత్వా రాజా
ప్రాతస్తమాహూయ పప్రచ్ఛ - విప్ర పూర్వేద్యుః రాత్రౌ త్వయా దారుణ
శీతభారః కథం సోఢః ॥ విప్ర ఆహ ॥ శ్లో ॥ రాత్రౌ జానుర్దివా భానుః కృశా
నుస్సంధ్యయోర్ద్వయోః ॥ ఏవం శీతం మయా నీతం జానుభానుకృశానుభిః ॥
రాజా తస్మై సువర్ణకలశత్రయం ప్రాదాత్ - తతః కవిః రాజానం స్తౌతి ॥ శ్లో ॥
ధారయిత్వా త్వయాత్మానం మహాత్యాగధనాధునా । మోచితా బలికర్ణా
ద్యాస్స్వయశోగుప్తవేశ్మనః ॥ రాజా తస్మై లక్షం దదౌ ॥ ఏకదా క్రీడోద్యా
నపాల ఆగత్య ఏకమిక్షుదండం రాజ్ఞః పురో ముమోచ - తం చ రాజా కరే గృ
హీతవాన్ - తతో మయూరకవిః నితాంతపరిచయవశాత్ ఆత్మని రాజ్ఞా కృ
తామవజ్ఞాం మనసి నిధాయ ఇక్షుమిషేణాహ ॥ శ్లో ॥ కాంతోఽసి నిత్యమధు
రోఽసి రసాకులోఽసి కించాసి పంచశరకార్ముకమద్వితీయం । ఇక్షో తవాస్తి స
కలం పరమేకమూనం యత్సేవితో భజసి నీరసతాం క్రమేణ ॥ రాజా కవిహృ
దయం జ్ఞాత్వా మయూరం సమ్మానితవాన్ - తతః కదాచిద్రాత్రౌ సౌధోపరి
క్రీడాపరో రాజా శశాంకమాలోక్య ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ యదేతచ్చంద్రాం
తర్జలదలవలీలాం వితనుతే తదాచష్టే లోకః శశక ఇతి నో మాం ప్రతి తథా ॥ త
తశ్చాధో భూమౌ సౌధాంతరం ప్రవిష్టః కశ్చిచ్చోర ఆహ ॥ శ్లో ॥ అహం త్విం
దుం మన్యే త్వదరివిరహాక్రాంతతరుణీకటాక్షోల్కాపాతవ్రణకిణకలంకాం
కితతనుం ॥ రాజా తచ్ఛ్రుత్వా ప్రాహ - అహో మహాభాగ కస్త్వమ
ర్ధరాత్రే కోశగృహమధ్యే తిష్ఠసీతి స ఆహ - దేవ అభయం నో దేహీతి - రా
జా తథేతి - తతో రాజానం స చోరః ప్రణమ్య స్వవృత్తాంతమకథయత్ - తు
ష్టో రాజా చోరాయ దశకోటిసువర్ణస్యాష్టౌ మత్తాన్ గజేంద్రాంశ్చ దదౌ - త
తః కోశాధికారీ ధర్మపత్రే లిఖతి ॥ శ్లో ॥ స తస్మై చోరాయ ప్రతినిహతమృత్యుప్ర
తిభయాత్ ప్రభుః ప్రీతః ప్రాదాదుపరితనపాదద్వయకృతే । సువర్ణానాం కోటీర్దశ
దశనకోటిక్షతగిరీన్ గజేంద్రానప్యష్టౌ మదముదితకూజన్మధులిహః ॥ తతః కదా
చిద్ద్వారపాల ఆగత్య ప్రాహ - దేవ కౌపీనావశేషో విద్వాన్ ద్వారి వర్తత ఇ
తి రాజా - ప్రవేశయేతి - తతః ప్రవిష్టః స కవిః [illegible] ఆలోక్య అద్య మే దారి

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ద్రవ్యనాశో భవిష్యతీతి మత్వా తుష్టో హస్తాభ్రణిముమోచ - రాజాతమా
లోక్య ప్రాహ-కవే కిం రోదిషీతి - తతః కవిరాహ - రాజన్ ఆకర్ణయ మద్గృ
హస్థితిం ॥ శ్లో ॥ అయే లాజానుచ్చైః పథివచనమాకర్ణ్య గృహిణీ శిశోః కర్ణౌ
యత్నాత్సుపిహితవతీ దీనవదనా । మయి క్షీణోపాయే యదకృత దృశావశ్రు
బహులే తదంతశ్శల్యం మే త్వమసి పునరుద్ధర్తుముచితః ॥ రాజా శివశివ కృష్ణ
కృష్ణేత్యుదీరయన్ ప్రత్యక్షరలక్షం దత్వా ప్రాహ- సుకవే త్వరితం గచ్ఛ గే
హం - త్వద్గృహిణీ ఖిన్నా మాభూదితి తతః కదాచిన్మృగయాపరిశ్రాంతో
రాజా కస్యచిన్మహో వృక్షస్య ఛాయామాశ్రిత్య తిష్ఠతిస్మ తత్ర శాంభవదే
వో నామ కవిః కశ్చిదాగత్య రాజానం వృక్షమిషేణాహ ॥ శ్లో ॥ ఆమోదైర్మ
రుతో మృగాః కిసలయోల్లాసైస్త్వచా తాపసాః పుష్పైః షట్చరణాః ఫలైశ్శ
కునయో ఘర్మార్దితాశ్ఛాయయా - స్కంధైర్గంధగజాస్త్వయైవ విహితాః
సర్వే కృతార్థాస్తతః। త్వం విశ్వోపకృతిక్షమోసి భవతా భగ్నాః పదోన్యే ద్రు
మాః॥ కించ॥ శ్లో॥ అవిదితగుణాపి సత్కవిఫణితిః కర్ణేషు వమతి మధుధారాం।
అనధిగత పరిమళాపి చ హరతి దృశం మాలతీమాలా ॥ తాభ్యాం శ్లోకాభ్యాం
చ మత్కృతో రాజా ప్రత్యక్షరం లక్షం దదౌ - అన్యదా శ్రీభోజః శ్రీమన్మ
హేశ్వరం నంతుం శివాలయమభ్యగాత్ - తదా కోపి బ్రాహ్మణో రాజా
నం శివసన్నిధౌ ప్రాహ దేవ॥ శ్లో॥ అర్ధం దానవవైరిణా గిరిజయాప్యర్ధం శివస్యా
హృతం దేవేత్థం జగతీతలే పురహరాభావే సమున్మీలతి । గంగా సాగరమంబ
రం శశికలా నాగాధిపః క్ష్మాతలం సర్వజ్ఞత్వమధీశ్వరత్వమగమత్త్వాం మాం
తు భిక్షాటనం రాజా అక్షరలక్షం దదౌ - తతః-కదాచిద్ద్వారపాల ఆగత్య ప్రా
హ-దేవ కోపి విద్వాన్ ద్వారి తిష్ఠతీతి రాజా- ప్రవేశయేతి-తతః ప్రవిష్టో విద్వాన్
పఠతి ॥ శ్లో ॥ క్షణమప్యనుగృహ్ణాతి యం దృష్టస్తేనురాగిణీ। ఈర్ష్యయేవ త్యజ
త్యాశు తం నరేంద్ర దరిద్రతా ॥ రాజా లక్షం దదౌ - పునరపి పఠతి కవిః- కే
చిన్మూలాకులాశాః కతిచిదపి పునః స్కంధసంబంధభాజః ఛాయాం కేచిత్ప్ర
పన్నాః ప్రపదమపి పరే పల్లవాననయంతి । అన్యే పుష్పాణి పాణౌ దధతి తదప
రే గంధమాత్రస్య పాత్రం వాగ్వల్ల్యాః కింతు మూఢాః ఫలమహహ న హి ద్ర
ష్టుమప్యుత్సహంతే ॥ ఏతదాకర్ణ్య బాణః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ పరిచ్ఛిన్నస్వాదో
మృతగుడమధుక్షౌద్రపయసాం కదాచిచ్చాభ్యాసాద్భజతి నను వైరస్యమధి
కం । ప్రియాబింబోష్ఠే వా రుచిరకవివాక్యేష్వనవధిర్నవానందః కోపి స్ఫు
రతి తు రసోసౌ నిరుపమః ॥ తతో రాజా లక్షం దత్తవాన్ - తతః కదాచిత్ సిం

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

సింహాసనమలంకుర్వాణే శ్రీభోజే ద్వారపాల ఆగత్య ప్రాహ - దేవ వారాణసీ
దేశాదాగతః కోఽపి భవభూతిర్నామ సుకవిః ద్వారి తిష్ఠతీతి - రాజా ప్రాహ ప్ర
వేశయేతి। తతః ప్రవిష్టస్సోఽపి సభామగాత్ తతస్సభ్యాస్సర్వే తదాగమనేన తు
ష్టా అభవన్ - రాజా చ భవభూతిం ప్రేక్ష్య ప్రణమతిస్మ స చ స్వస్తీత్యుక్త్వా త
దాజ్ఞయోపవిష్టః భవభూతిః ప్రాహ ॥ దేవ ॥ శ్లో ॥ నాస్మీయ స్త్రైమధుని మధు
పాః పారిజాతప్రసూనైః నాభ్యర్థ్యం తేతు హీనరుచినా చంద్రికాయాం చకో
రాః । అస్మద్వాఙ్మధురిమధురమాపద్య పూర్వావతారాః సోల్లాసాస్స్వ
స్వయమిహ విబుధాః కిం ముధాభ్యర్థనాభిః ॥ నాస్మాకం శిబికా న కాపి కట
కాద్యాలంక్రియా సత్క్రియా నోత్తుంగస్తురగో న కశ్చిదనుగో నైవాంబరం
సుందరం । కింతు క్ష్మాతలవ ర్త్యశేషవిదుషాం సాహిత్యవిద్యాజుషాం చేత
స్తోషకరీ శిరోనతికరీ విద్యానవద్యాస్తి నః ॥ ఇత్యాకర్ణ్య బాణః పండితపుత్రః
ప్రాహ - ఆః పాపధరాధీశ సభాయాం మా హంకారమాకృథాః ॥ శ్లో ॥ నిశ్వా
సోఽపి న నిర్యాతి బాణే హృదయవర్తిని । కిం పునః ప్రకటాటోపపదబద్ధా సరస్వ
తీ ॥ తతో భవభూతిః పరాభవమసహమానః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ హతాదాకృష్టానాం
కతిపయపదానాం రచయితా జనస్స్వచ్ఛందం విఘ్నాఘ్ను శ్చేదహహ కవినావశ్యవచ
సా ॥ భవేదస్యశ్వో వా కిమిహ బహునా పాపినికలౌ ఘటానాం నిర్మాతుస్త్రిభు
వనవిధాతుశ్చ కలహః ॥ పునరాహ - కాళిదాస కవే ర్వాణీ కదాచిన్మన్నిరాస
హ - కలయత్యద్య సాదృశ్యం చేద్భూతాభీతాప దే పదే - తతః కాళిదాసః ప్రాహ -
సఖే భవభూతే సుమహాకవిరసి. అత్ర కిముపక్తవ్యం ॥ శ్లో ॥ ఏషా గౌరేంద్ర పరిషు
న్మహాపండిత మండితా । అవయోరంతరం వేత్తి రాజా వా శివ సన్నిభః ॥ తచ్ఛ్రు
త్వా రాజా ప్రాహ - యువాభ్యాం రత్యంతో వర్ణనీయ ఇతి - భవభూతిః ॥ శ్లో ॥
ముక్తాభూషణమిందు బింబమజని వ్యాకీర్ణ తారం నభః స్మారం చాపమపేత
చాపలమభూదిందీవరే ముద్రితే । వ్యాలీనం కలకంఠ సుందరణితం మందాని
లైర్మందితం నిష్పంద స్తబకా చ చంపకలతా సాభూన్నజానే తతః ॥ తతః కాళి
దాసః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ స్విన్నం మండలమైందవం విలులితం స్రగ్భారనద్ధం త
మః ప్రాగేవ ప్రథమాన కైతక శిఖా లీలాయితం సుస్మితం । శాంతం కుండలతాం
డవం కువలయద్వంద్వం తిరోమీలితం పీతం విద్రుమ సిత ప్రాతం న హీత తో
జానే కిమాసీదితి ॥ రాజా కాళిదాసం ప్రాహ - సుకవే భవభూతినా సహా సా
మ్యం తవ న వక్తవ్యం - భవభూతిరాహ - దేవ కిమితి వారయసి - రాజా - స
ర్వప్రకారేణ కవిరసి - తతో బాణః ప్రాహ - రాజన్ భవభూతిః కవిశ్చేత్ కా
ళిదాసో వక్తవ్యో ... కింతు పార్వ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్యాఃకశ్చిదవనౌ పురుషావతారఏవ - తతోభవభూతిరాహ - దేవకిమత్ర
ప్రాశస్త్యంభాతి - రాజాప్రాహ-భవ భూతేకిమువక్తవ్యంపాశ్శస్త్యం-
కాళిదాసశ్లోకేయతః కైతకశిఖాలీలాయితంసుస్మితమితిపఠితం - తతోభ
వభూతిరాహ - దేవపక్షపాతేనవదసీతి-తతఃకాళిదాసఃప్రాహ - దేవఅప
ఖ్యాతిర్మాభూత్ భువనేశ్వరీదేవతాలయంగత్వా తత్సన్నిధౌతాం పుర
స్కృత్యఘటాయాం శోధనీయంత్వయాతతోభోజః సర్వకవిబృందవంది
తస్సన్ భువనేశ్వరీదేవాలయం ప్రాప్యతత్రతత్సన్నిధౌభవ భూతిహస్తేధ
టాందత్వాశ్లోకద్వయంచతుల్యపత్రిద్వయేలిఖిత్వా తులాయాంము
మోచ-తతోభవభూతిభాగేలఘుత్వోద్భూతాం ఈషదున్నతింజ్ఞాత్వాదేవీ
భక్తపరాధీనాసదసితత్పరిభవోమా భూదితిస్వావతంసకల్హారమకరందం
వామకరనఖాగ్రేణగృహీత్వాభవభూతిపత్రేచిక్షేప - తతఃకాళిదాసఃప్రా
హ॥ఆహోమేసౌభాగ్యంమమచభవ భూతేశ్చఫణితింఘటాయామారో
ప్యప్రతి ఫలతితస్యాంలఘిమని - గిరాందేవీసద్యశ్శ్రుతికలి తకల్హారక
లికా మధూళీమాధుర్యంక్షి పతిపరిపూర్త్యైభగవతీ - తతఃకాళిదా
సపాదయోః పతతిభవభూతిః - రాజానంచవిశేషజ్ఞం మనుతేస్మత
తోరాజా భవభూతికవయే శతమత్తగజాన్దదౌ - అన్యదారాజా
ధారానగరేరాత్రావేకాకీవిచరన్ కాంచనస్వైరిణీంసం కేతంగచ్ఛం
తీందృష్ట్వాపప్రచ్ఛ-దేవికాత్వమేకాకినీమధ్యరాత్రౌక్వగచ్ఛసీతి - తతశ్చ
తురాస్వైరిణీసాతంరాత్రౌవిచరంతం శ్రీభోజంనిశ్చిత్యప్రాహ ॥శ్లో॥ త్వ
త్తోపివిషమోరాజన్ విషమేషుఃక్షమాపతే। శాసనంయస్యరుద్రాద్యాశ్చా
సవనమ్మూర్ధ్ని కుర్వతే॥తతఃతుష్టోరాజాదోర్దండాదాదాయఅఙ్గదంవలయం
చతస్యైదత్తవాన్ సాచయథాస్థానంప్రాపతతోవర్త్మనిగచ్ఛన్ క్వచిద్గృ
హేఏకాకినీంరుదంతీంనారీందృష్ట్వాకిమర్థమర్ధ రాత్రౌరోదితికిందుఃఖమేత
స్యాఇతివిచారయితుమేకమంగరక్షకంప్రాహిణోత్ - తతోంగరక్షకఃపున
రాగత్యప్రాహ-దేవమయాపృష్టాయదాహతచ్ఛృణు॥శ్లో॥వృద్ధోమత్పతిరే
షమంచకగతస్థూణావశేషంగృహం కాలోయంజలదాగమఃకుశలినీవత్సస్య
వార్తాపినో। యత్నాత్సంచితతైలబిందుఘటికాభగ్నేతి పర్యాకులాదృ
ష్ట్వాగర్భభరాలసాంనిజవధూం శ్వశ్రూశ్చిరంరోదితి ॥ తతఃకృపావారి
ధిఃక్షోణీపాలః తస్యైలక్షందదౌ - అన్యదాకొంకణదేశవాసీవిప్రః రాజ్ఞే
స్వస్తీత్యుక్త్వాప్రాహ ॥ శ్లో ॥ శుక్తిద్వయపుటేభోజయశోబ్ధౌతవరోదసీ
మన్యేతదుద్భవముక్తాఫలం శీతాంశుమండలం ॥ రాజాతస్మైలక్షంపదదౌ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

అన్యదాకాశ్మీరదేశాత్కోపికాపీనావశేషారాజనికటస్థకవీఃకనకమాణిక్య
పట్టదుకూలాలంకృతాఽఽలోక్యరాజానంప్రాహ॥ శ్లో ॥ నోపాణీవరకంక
ణక్వణయుతౌనోకర్ణయోఃకుండలేతూభ్యక్త్రీరథిముగ్ధముగ్ధమఃహాసీనోవా
సనీభూషణం। దంతస్తంభవికాసికానశిబికానాశ్వోపివిశ్వోన్నతోరాజన
రాజసభాసుభాషితకలాకౌశల్యమేవాస్తినః॥ తతస్తస్మైరాజాలక్షందదౌ-

అన్యదారాజారాత్రౌచంద్రమండలందృష్ట్వాతదంతస్థసకళంకంవర్ణయతిస్మ॥
అంకంకేపిశశంకిరేజలనిధేః పంకంపరేమేనిరే సారంగంకతిచిచ్చ సంజ
గదిరేభూచ్ఛాయమైచ్ఛన్పరే॥ ఇతిరాజాపూర్వార్థంలిఖిత్వాకాళిదాస
హస్తేదదౌ - తతస్సతస్మిన్నేవక్షణేఉత్తరార్ధంలిఖతికవిః॥ ఇందౌయద్దళితేం
ద్రనీలశకలశ్యామందరీదృశ్యతేతత్సాంద్రంనిశిపీతమంధతమసంకుక్షిస్థమా
చక్ష్మహే॥ రాజాప్రత్యక్షరలక్షముత్తరార్ధస్యదత్తవాన్- తతఃరాజాకా
ళిదాసకవితాపద్ధతింవీక్ష్యచమత్కృతఃపునరాహ - సఖేఅకళంకంచంద్రమ
సంవ్యావర్ణయేతి- తతఃకవిఃపఠతి ॥ శ్లో ॥ లక్ష్మీక్రీడాతటాకవ్యతిధవళ
గృహందర్పణందిగ్వధూనాంపుష్పంశ్యామాలతాయాస్త్రిభువనజయినోమ
న్మథస్యాతపత్రం। పిండీభూతంహరస్యస్మితమమరధునీపుండరీకంమృగాం
కోజ్యోత్స్నాపీయూషవాపీంజనయతినికరస్తారకాగోళకస్య॥ రాజాపునః
ప్రత్యక్షరలక్షందదౌ - ఏకదాకశ్చిద్ద్వారదేశాదాగతఃవీణాకవిరాహ॥ శ్లో॥
తర్క-వ్యాకరణాధ్వనీనధిషణోనాహం నసాహిత్యవిన్నో జానామివిచిత్ర
వాక్యరచనాచాతుర్యమత్యద్భుతం। దేవీకాపివిరించివల్లభసుతాపాణిస్థవీ
ణాకళక్వాణాభిన్నరవంతథాపికిమపిబ్రూతేముఖస్థామమ॥ రాజాతస్మైల
క్షందదౌ- బాణఃతస్యసులలితప్రబంధంశ్రుత్వాప్రాహ--దేవ॥ శ్లో ॥ మాతం।
గీమివమాధురీంధ్వనివిదోనైవస్పృశంత్యుత్తమాంవ్యుత్పత్తింకులకన్యకామి
వరసోన్మత్తానపశ్యంత్యమీ। కస్తూరీఘనసారసౌరభసుహృద్వ్యుత్పత్తిమాధు
ర్యయోర్యోగఃకర్ణరసాయనంసుకృతినఃకస్యాపిసంపద్యతే॥ అన్యదారాజా
సీతాంప్రాతఃప్రాహ-దేవిప్రభాతంవ్యావర్ణయేతి॥ సీతాప్రాహ॥ శ్లో ॥ విర
ళవిరళాస్థూలాస్తారాఃకలావివసజ్జనామనఇవమునేస్సర్వత్రైవప్రసన్నమ
భూన్నభః। అపసరతిచధ్వాంతంచిత్తాత్సతామివదూరతఃవ్రజతిచనిశాక్షి
ప్రంలక్ష్మీర్నిరుద్యమినామివ॥ రాజాలక్షందత్వాకాళిదాసంప్రాహ- సఖే
సుకవేత్వమపిప్రభాతంవ్యావర్ణయేతి- కాళిదాసః॥ శ్లో ॥ అభూత్పింగాప్రాచీ
రసపతిరివప్రాశ్యకనకంగతచ్ఛాయశ్చంద్రోబుధజనఇవగ్రామ్యసదసి। క్షణా

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

క్షీణాసారాన్నృపతయఇవాసుద్యూషఃపరానదీపారాజం తెవినయరహితానా
మివగుణాః॥రాజాతస్మైప్రత్యక్షరలక్షందదౌ-అన్యదాద్వారపాలఆగత్యప్రా
హ-దేవకాపిమాలాకారపత్నీద్వారితిష్ఠతీతి-రాజాప్రవేశయేతి-తతఃప్రవేశితా
సాచనమస్కృత్యపఠతి ॥శ్లో॥ సమున్నతఘనస్తబకచుంబితుంబీఫలక్వణన్మ
ధురవీణయావిబుధలోకలోలభ్రువా । త్వదీయముపగీయతేహరకిరీటకోటి
స్ఫురత్తుషారకరకందలీకిరణపూరగౌరంయశః॥రాజాఅహోమహతీపదపద్ధ
తిరితితస్యాఃప్రత్యక్షరంలక్షందదౌ॥అన్యదారాత్రౌరాజాధారానగరేవిచరన్క
స్యచిద్గృహేకామపికామినీములూఖలపరాయణాన్దదర్శ రాజాతాన్తరుణీం
పూర్ణచంద్రాననాం సుకుమారాంగీంవిలోక్యతత్కరస్థముసలంప్రాహ-
హేముసలఏతస్యాఃకరపల్లవస్పర్శేనాపిత్వయికిసలయంనాసీత్-తర్హిస
సర్వథాకాష్ఠమేవత్వమితి-తతోరాజాఏకంచరణంపఠతిస్మ॥శ్లో॥ ముసలకిస
లయన్తేతత్క్షణాద్యన్నజాతం- తతోరాజాప్రాతస్సభాయాంసమాగతం
కాళిదాసంవీక్ష్యముసలకిసలయంతేతత్క్షణాద్యన్నజాతంఇతిపఠిత్వాసుక
వేత్వంచరణత్రయంపఠేత్యువాచ-తతఃకాళిదాసః ప్రాహజగతివిదితమేత
త్కాష్ఠమేవాసినూనంతదపిచకిలసత్యంకాననేవర్ధితోఽసి।నవకువలయనేత్రా
పాణిసంగోత్సవేఽస్మిన్ముసలకిసలయన్తేతత్క్షణాద్యన్నజాతం॥తతఃరాజాచర
ణత్రయస్యప్రత్యక్షరలక్షందదౌ - అన్యదారాజాదీర్ఘకాలంజలకేళింవిధా
యపరిశ్రాన్తస్తత్తీరస్థవటవిటపిచ్ఛాయాయాంనిషణ్ణః-తత్రకశ్చిత్కవిరా
గత్యప్రాహ॥ శ్లో ॥ఛన్నంసైన్యరజోభరేణభవతశ్శ్రీభోజదేవక్షమారక్షా
దక్షిణదక్షిణక్షితిపతిఃప్రేక్ష్యాన్తరిక్షంక్షణాత్।నిశ్శంకోనిరపత్రపోనిరనుగో
నిర్బాంధవోనిస్స్పృహోనిస్త్రీకోనిరపత్యకోనిరనుజో నిర్హాటకోనిర్గతః
కించ ॥ శ్లో ॥అకాండధృతమానసవ్యవసితోత్సవైఃసారసైరకాండపటుతాండ
వైరపిశిఖండినాంమండలైః। దిశస్సమవలోకితాస్సరసనిర్భరప్రోల్లసద్భవ
త్పృథువరూథినీరజనిభూరజశ్శ్యామలాః ॥తతోరాజాలక్షద్వయందదౌతదా
నీమేవతస్యశాఖాయామేకంకాకంరటంతంప్రేక్ష్యకోకిలంచాన్యశాఖాయా
మ్కూజంతంవీక్ష్యదేవజయనామాకవిరాహ॥శ్లో॥నోచారుచరణౌనచాపివతు
రాచంచూర్నవాచ్యం వచోనోలీలాచతురాగతిర్నచశుచిఃపక్షగ్రహోహ్యా
యంతవ - క్రూరక్రేంకృతినిర్భరాం గిరమిహాస్థానేవృథైవోద్గిరన్మూర్ఖ
ధ్వాంక్షనలజ్జసేప్యసదృశంపాండిత్యమున్నాటయన్ ॥తతఏనాం దేవజయ
కవినాకాకమిషేణవిరచితాం స్వగర్హణాంమన్యమానస్తత్స్పర్ధాళుఃహరి
శర్మానామకవిఃకోపేనేర్ష్యాపూర్వంప్రాహ॥ శ్లో ॥తుల్యవర్ణచ్ఛదైఃకృష్ణః

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

కోకిలైస్సహసంగతః కేనవాఖ్యాయతే కాకఃస్వయంయదినభాషతే॥ తతో
రాజాతయోఃహరిశర్మదేవజయయోఃఅన్యోన్యవైరంజ్ఞాత్వామిథఃఆలింగ
నాదివస్త్రాలంకారాదిదానేనచమిత్రత్వంవ్యధాత్ - అన్యదారాజాయాన
మారుహ్యాగచ్ఛన్వర్త్మనికంచిత్తపోనిధిందృష్ట్వాతంప్రాహ- భవాదృశానా
న్దర్శనంభాగ్యాయత్తంభవతాంక్వస్థితిః-భోజనార్థంకేవాప్రార్థ్యంతఇతి
తతస్సరాజవచనమాకర్ణ్యతపోనిధిఃఆహ॥శ్లో॥ఫలంస్వేచ్ఛాలభ్యంప్రతివన
మఖేదంక్షితిరుహాంపయఃస్థానేస్థానేశిశిరమధురంపుణ్యసరితాం - మృదు
స్పర్శాశయ్యాసులలితలతాపల్లవమయీసహంతేసంతాపంతదపిధనినాం
ద్వారికృపణాః- రాజన్వయంకమపినాభ్యర్థయామఃనగృహ్ణీమశ్చేతిరాజా
తుష్టోనమతి-తతఉత్తరదేశాదాగత్యకశ్చిద్రాజానంస్వస్తీత్యాహతంచరా
జాపృచ్ఛతి-విద్వన్కుత్రతేస్థితిరితి-విద్వానాహ ॥శ్లో॥ యత్రాంబునిందత్య
మృతంఅంత్యజాశ్చసురేశ్వరాః। చింతామణిశ్చపాషాణాస్తత్రనోవసతిః
ప్రభో॥ తదారాజాలక్షందత్వాప్రాహ - కాశీదేశేకావిశేషవార్తేతి-
సఆహ- దేవఇదానీంకాచిదద్భుతవార్తాతత్రలోకముఖేనశ్రుతా- దేవాదుః
ఖేనదీనాఇతి- రాజా- దేవానాంకుతోదుఃఖంవిద్వన్ - సచాహ-నివాసఃక్వా
ద్యమోదత్తోభోజేనక నకాచలఇతి వ్యగ్రధియోదేవాభోజ వార్తేతినూత
నా-తతోరాజాకుతూహలోక్త్యాతుష్టస్సన్తస్మైపునఃలక్షందదౌ-తతోద్వా
రపాలః ప్రాహ - దేవశ్రీశైలాదాగతః కశ్చిద్విద్వాన్బ్రహ్మచర్యనిష్ఠః-
ద్వారివర్తతఇతిరాజా-ప్రవేశయేత్యాహతత ఆగత్యబ్రహ్మచారీచిరంజీవేతి
వదతి - రాజాతంపృచ్ఛతి-బ్రహ్మన్బాల్యఏవకలికాలానురూపంకింనామవ్ర
తంతే - అన్వహముపవాసేనకృశోసి - కస్యచిత్ బ్రాహ్మణస్యకన్యాంతు
భ్యందాపయిష్యామి - త్వంచేద్గృహస్థనియమమంగీకరిష్యసీతి- బ్రహ్మచారీ
ప్రాహ-దేవత్వమీశ్వరస్త్వయాకిమసాధ్యం ॥శ్లో॥ సారంగాస్సుహృదో
గృహంగిరిగుహాశాంతిః ప్రియాగేహినీవృత్తిర్వన్యలతాఫలైర్నివసనం
శ్రేష్ఠంతరూణాంత్వచః। త్వద్ధ్యానామృతపూరమగ్నమనసాంయేషామి
యంనిర్వృతిః - తేషామిందుకళావతంసయమినాంమోక్షేపినోనస్పృహా॥
రాజా-ఉత్థాయపాదయోఃపతతిఆహచ - బ్రహ్మన్మయాకింకర్తవ్యమితి
సఆహదేవవయంకాశీంజిగమిషవఃతతఏకంవిధేహి - యత్త్వత్సదనేపండితవ
రాఃతాన్సర్వానపిసపత్నీకాన్కాశీంప్రతిప్రేషయతతోహంగోష్ఠీతృప్తః
కాశీంగమిష్యామీతిరాజాతథాచక్రేతతస్సర్వేపణ్డితవరాస్తదాజ్ఞయాప్ర

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

స్థితాః కాళిదాసఏకోనగచ్ఛతిస్మ - తదా రాజా కాళిదాసం ప్రాహ- సుకవే
త్వం కుతో న గతోఽసీతి తతః కాళిదాసో రాజానం ప్రాహ - దేవ సర్వజ్ఞోఽసి॥ తే
యాంతి తీర్థేషు బుధా యే శంభోర్దూరవర్తినః - యస్య గౌరీశ్వరశ్చిత్తే తీర్థం
భోజ పరం హి సః- తతో విద్వత్సు కాశీం గతేషు రాజా కదాచిత్సభాయాం కాళి
దాసం పృచ్ఛతిస్మ-కాళిదాస అద్య కిమపి శ్రుతం కిం త్వయేతి- స ఆహ- మేరౌ మం
దరకందరాసు హిమవత్సానౌ మహేంద్రాచలే కైలాసస్య శిలాతలేషు మల
యప్రాగ్భారభాగేష్వపి - సహ్యాద్రావపి తేషు తేషు బహుశో భోజశ్రుతం
తే మయా లోకాలోకవిచారచారణగణైరుద్గీయమానం యశః। తతశ్చమత్కృ
తో రాజా ప్రత్యక్షరలక్షం దదౌ - తతః కదాచిద్రాజా విద్వద్బృందం నిర్గతం కా
ళిదాసం చ అనవరతవేశ్యాలంపటం జ్ఞాత్వా వ్యచింతయత్ । - అహహ బాణమ
యూరప్రభృతయో మదీయామాజ్ఞాం వ్యదధుః- అయం చ వేశ్యారసలంపటత
యా మదీయాజ్ఞాం నాద్రియతే- కిం కుర్మ ఇతి తతో రాజా సావజ్ఞం కాళిదాసమ
పశ్యత్ - తత ఆత్మని రాజావజ్ఞాం జ్ఞాత్వా కాళిదాసః అల్లాళదేశం గత్వా తద్దే
శాధినాథం ప్రాప్య ప్రాహ - దేవ మాళవేంద్రస్య భోజస్యావజ్ఞయా త్వద్దే
శం ప్రాప్తోఽహం కాళిదాసనామకవిరితి - తతో రాజ్ఞా మాసనే ఉపవేశ్య ప్రా
హ సుకవే - భోజసభాయా ఇహాగతైః పండితైస్సముదితశ్శ్రుతశ్చ స్తేమహిమా-
సుకవే త్వాం సరస్వతీం వదంతి తతః కిమపి పఠేతి - తతః కాళిదాస ఆహ ॥శ్లో॥
అల్లాళక్షోణిపాల త్వదహితనగరే సంచరంతీ కిరాతీ కీర్ణాన్యాదాయ రత్నా
న్యురుతరఖదిరాంగారశంకాకులాంగీ। క్షిప్త్వా శ్రీఖండఖండం తదుపరి ముకుళీ
భూతనేత్రా ధమంతీ శ్వాసామోదానుయాతైర్మధుకరనికరైర్ధూమశంకాం
బిభర్తి॥ తతః తస్మై ప్రత్యక్షరలక్షం దదౌ తతః కదాచిదల్లాళరాజః కాళిదాసం ప
ప్రచ్ఛ-సుకవే ఏకశిలానగరీం వ్యావర్ణయేతి-తతః కవిరాహ ॥ శ్లో ॥ అపాంగ
పాతైరపదేశపూర్వై రేణీదృశామేకశిలానగర్యాం । వీథీషు వీథీషు వినాప
రాధం పదే పదే శృంఖలితా యువానః॥ పునశ్చ ప్రత్యక్షరలక్షం దదౌ-పునశ్చ ప
ఠతి కవిః - అంభోజపత్రాయతలోచనానాం అంభోధిదీర్ఘాస్విహ దీర్ఘికా
సు । సమాగతానాం కుటిలైరపాంగైరనంగబాణైః ప్రహతా యువానః॥ పు
నశ్చ అల్లాళనృపః ప్రత్యక్షరలక్షం దదౌ ఏవం తత్ర స్థితః కాళిదాసః-అత్రాం
తరే ధారానగర్యాం భోజం ప్రాప్య ద్వారపాలః ప్రాహ- దేవ ఘూర్జరదేశా
త్ మాఘ నామా పండితవర ఆగత్య నగరాద్బహిరాస్తే తేన చ స్వపత్నీ రాజ
ద్వారి ప్రేషితా - రాజా తాం ప్రవేశయేత్యాహ తతో మాఘపత్నీ ప్రవేశితా
సా రాజహస్తే పత్రం ప్రాయచ్ఛత్ రాజా తదాదాయ వాచయతి ॥ శ్లో॥ కు

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ముపవనముపశ్రీశ్రీమదంభోజమండంత్యజతిముదతులబాకః ప్రీతిమాంశ్చక్ర వాకః- ఉదయమహిమరశ్మిర్యాతిశీతాంశురస్తంహతవిధినిహతానాంహావిచిత్రో విపాకః॥ఇతిరాజాతదద్భుతంప్రభాతవర్ణనమాకర్ణ్యలక్షత్రయం దత్వామాఘపత్నీమాహమాతరిదంభోజనాయదీయతే- ప్రాతరహంమాఘ పండితమాగత్యనమస్కృత్యపూర్ణమనోరథంకరిష్యామీతి - తతస్సాతదా దాయగచ్ఛంతీయాచకానాంముఖాత్స్వభర్తుశ్శారదచంద్ర కిరణగౌరాన్ గుణాన్ శ్రుత్వా తేభ్యఏవధనమఖిలం భోజదత్తం దత్తవతీమాఘపండితంస్వ భర్తారమాసాద్యప్రాహ - నాథరాజ్ఞాభోజేనాహంబహుమానితాధనంసర్వం యాచకేభ్యస్త్వద్గుణానాకర్ణ్యదత్తవతీమాఘఃప్రాహదేవిసాధుకృతం - పరమేతేయాచకాస్సమాయాంతికీలతేభ్యఃకిందేయమితితతోమాఘ పండితంవస్త్రావశేషంజ్ఞాత్వాకోప్యర్థీప్రాహ ॥ శ్లో ॥ ఆశ్వాస్యపర్వతకులంతపనోష్ణతప్తముద్దామదావవిధురాణిచకాననాని। నానానదీనదశతానిచ పూరయిత్వారిక్తోసియజ్జలదసైవతవోత్తమశ్రీః - ఇత్యేతదాకర్ణ్యమాఘః స్వపత్నీమాహ ॥ దేవి॥ శ్లో ॥అర్థానసంతినచముంచతిమాందురాశాత్యాగేరతింవహతిమఙ్గలితస్మనోమే।యాచ్ఞాచలాఘవకరీస్వవధేచపాపంప్రాణాస్స్వయంవ్రజతకింపరిదేవనేన ॥ దారిద్ర్యానలసంతాపశ్శాంతస్సంతోషవారిణా॥యాచకాశావిఘాతాంతర్దాహఃకేనోపశామ్యతీతితతస్తదామాఘపండితస్యతామవస్థాంవిలోక్యసర్వేయాచకాఃయథాస్థానంజగ్ముః-ఏవం తేషుయాచకేషుయథాయథంగతైః- పశ్చాదపిచగంతవ్యంక్వసార్థైఃపునరీదృశైః-ఇతివిలపన్మాఘపండితఃపరలోకమగాత్తతోమాఘపత్నీస్వామినిపరలోకంగతేసతిప్రాహ ॥ శ్లో ॥ సేవంతేస్మగృహంయస్యదావద్భూభుజస్సదా- సస్వభార్యాసహాయోయంమ్రియతేమాఘపండితః- తతోరాజామాఘంవిపన్నంజ్ఞాత్వానిజనగరాద్విప్రశతావృతఃమాసీరాత్రావేవతత్రాగాత్ -తతోమాఘపత్నీరాజానంవీక్ష్యప్రాహ-రాజన్యతఃపండితవరస్త్వద్దేశంప్రాప్తఃపరలోకమగాత్ - తతోస్యకృత్యశేషంసమ్యగారాధనీయంభవతేతి- తతోరాజామాఘంవిపన్నంనర్మదాతీరంనీత్వాయథోక్తేనవిధినాసంస్కారమకరోత్ -తత్రచమాఘపత్నీవహ్నింప్రవిష్టా-తయోశ్చపుత్రవత్సర్వం చక్రేభోజః-తతోమాఘేదివంగతేరాజాశోకాకులోవిశేషేణకాళిదాసవియోగేనచపండితానాంప్రవాసేనకృశోభూద్దినేదినేబహుళపక్షశశీవ-తతోమాత్యైర్మిళిత్వాచింతితం-అస్మిన్దేశేకాళిదాసోవసతితస్మిన్నాగతేరాజాసుఖీభవిష్యతీతి - ఏవంవిచార్యామాత్యైఃపత్రకేకిమపిలిఖిత్వాతత్పత్రంసైక

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

స్యామాత్యస్యహస్తేదత్వాప్రేషితం- సకాలక్రమేణకాళిదాసమాసాద్య రాజ్ఞోమాత్యైః ప్రేషితోస్మీతినత్వాతత్ పత్రందత్తవాన్ - తతస్తత్ కాళిదాసోవాచయత్ ॥శ్లో॥ నభవతిసభవతినచిరంభవతిచిరంచేత్ఫలేవిసంవాదీ- కోపస్సత్పురుషాణాంతుల్యః స్నేహేననీచానాం - సహకారేచిరం స్థిత్వాసలీలంబాలకోకిల - తంహిత్వాద్యాన్యవృక్షేషువిచరన్నవిలజ్జసే-కలకంఠయథాశోభాసహకారేభవద్గిరః - ఖదిరేవాపలాశేవాకింతథాస్యాద్విచారయేతి - తతఃకాళిదాసః ప్రభాతేతంభూపాలమాపృచ్ఛ్యమాళవదేశమాగత్యరాజ్ఞఃక్రీడోద్యానేతస్థౌ - తతోరాజాచతత్రాగతం జ్ఞాత్వాస్వయంగత్వామహతాపరివారేణసమానీయసమ్మానితవాన్ తతఃక్రమేణవిద్వన్మండలేచసమాయాతేసాభోజపరిషత్ప్రాగివరేజే - తతస్సింహాసనమలంకుర్వాణంభోజంద్వారపాలః - ఆగత్యప్రణమ్యాహ - దేవకోపివిద్వాన్ జాలంధరదేశాదాగత్యద్వార్యాస్తఇతి - రాజాప్రవేశయేత్యాహ-సచవిద్వానాగత్యసభాయాంతథావిధంరాజానంజగన్మాన్యాన్ కాళిదాసాదీన్ కవిపుంగవాంశ్చవీక్ష్యబద్ధజిహ్వాఇవాజాయత - సభాయాంకిమపితస్యముఖాన్ననిస్సరతి - తదారాజ్ఞోక్తం-విద్వన్ కిమపిపఠేతి - సఆహ-ఆరనాళగళదాహాశంకయామన్ముఖాదపగతాసరస్వతీ - తేనవైరికమలాకచగ్రహవ్యగ్రహస్తనకవిత్వమస్తిమే - రాజాతస్మైమహిషీశతందదౌ-అన్యదా రాజాకౌతుకాన్మలస్సీతాంప్రాహ - దేవిసురతంపఠేతి - సీతాప్రాహ ॥ శ్లో ॥ సురతాయనమస్తస్మైజగదానందహేతవే-అనుషంగిఫలంయస్యభోజరాజభవాదృశాంతతస్తుష్టోరాజాతస్యైహారందదౌ - తతోరాజాచామరగ్రాహిణీంవేశ్యా మవలోక్యకాళిదాసంప్రాహ-సుకవేవేశ్యామేనాంవర్ణయేతి - తామవలోక్యకాళిదాసఃప్రాహ ॥ శ్లో ॥ కచభారాత్కుచభారఃకుచభారాద్భీతిమేతికచభారః- కచకుచభారాజ్జఘనంకోయంచంద్రాననేచమత్కారః॥ భోజస్తుష్టస్సన్స్వయమపిపఠతి॥వచనాత్పదయుగళీయంవచనాదధరశ్చదంతపంక్తిశ్చ - కచతఃకుచయుగళీయంలోచనయుగళంచమధ్యతస్త్రసతి-అన్యదాభోజోధారానగరేపికాకీవిచరన్ కస్యచిద్విప్రవరస్య గృహంగత్వాతత్రకాంచనపతివ్రతాంస్వాంకేశయానం భర్తారముద్వహంతీమపశ్యత్ తతః తస్యాశ్శిశుస్సుప్తోత్థితః జ్వాలాయాస్సమీపమగచ్ఛత్ - ఇయంచపతిధర్మపరాయణాస్వపతింనోత్థాపయామాస - తతశ్శిశుంచవహ్నౌ పతంతంనాగృహ్ణాత్ - రాజా [illegible] మవలోక్యాతిష్ఠత్ -

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

తతస్సాపతి ధర్మపరాయణా వై శ్వావరమప్రార్థయత్ - యజ్ఞేశ్వరత్వం సర్వకర్మసాక్షీ సర్వధర్మార్థజానాసిమాంపతిధర్మపరాధీనాం శిశుమ గృహాణేంచజానాసి - తతోమదీయశిశుమను గ్రహీతుందతుఃత్వంమాద హేతి - తతశ్శిశుఃయజ్ఞేశ్వరంప్రవిశ్యతంచహస్తేనగృహీత్వార్థఘటికా పర్యంతంతత్రైవాతిష్ఠత్ - తతోనారోదీత్ ప్రసన్నముఖశ్చశిశుః - సాచ ధ్యానారూఢాతిష్ఠత్ - తతోయదృచ్ఛయాసముత్థితే భర్తరిసార్ఘుడితి శిశుంజగాద - తంచపరమధర్మమాలోక్య విస్మయావిష్టోస్యపతిరాహ- అహోమమభాగ్యం కస్యాస్తియదీదృశ్యాః పుణ్యస్త్రియోపిమన్నగరమధి వసంతీతి ॥ తతఃప్రాతస్సభాయామాగత్యసింహాసనేడుపవిష్టఃరాజాకాళి దాసంప్రాహ- సుక వేమహదాశ్చర్యంమయాపూర్వేద్యూరాత్రౌదృష్టమ స్తీత్యుక్త్వారాజాపఠతి ॥ శ్లో ॥ హుతాశనశ్చందనపంకశీతలఇతి-కాళిదాస స్తతశ్చరణత్రయంఝుడితిపఠతి ॥ శ్లో ॥ సుతంపతంతంప్రసమీక్ష్యపావకేన బోధయామాసపతింపతివ్రతా - తదాభవత్తత్పతిభక్తిగౌరవాత్ హు తాశనశ్చందనపంకశీతలః - రాజాచస్వాభిప్రాయమాలోక్యవిస్మితఃతమా లింగ్యపాదయోఃపతతిస్మ - ఏకదాగ్రీష్మకాలేరాజాఅంతఃపురేవిచరన్ఘర్మ తాపతప్తఃఆలింగనాదికమకుర్వన్ తాభిస్సహసరససల్లాపాద్యుపచారమ నుభూయతత్రైవసుప్తః - తతఃప్రాతరుత్థాయరాజాసభాంప్రవిష్టఃకుతూ హలాత్పఠతి ॥ శ్లో ॥ మరుదాగమవార్తయాపిభూన్యోసమయేజాగర్తిసం ప్రవృద్ధతాపేభవభూతిరాహ ॥ శ్లో ॥ ఉరగీశిశవేబుభుక్షవేస్వా మదిశ త్స్ఫాత్కృతిమానసానిలేన - రాజాప్రాహ- భవభూతేలోకోక్తిస్సమ్యగు క్తేతి ॥ తతోపాంగేనరాజాకాళిదాసంపశ్యతి-తతస్సఆహ ॥ శ్లో॥ అబలాసు విలాసినోన్వభూవన్నయనైరేవనవోపగూహనాని। తదారాజాస్వాభిప్రా యంజ్ఞాత్వాతుష్టః కాళిదాసంవిశేషేణ సమ్మానితవాన్ - అన్యదామృగ యాపరవశోరాజాఅత్యంతమార్తః కస్యచిత్సరోవరస్య తీరేనిబిడచ్ఛాయ స్యజంబూవృక్షస్యమూలముపావిశత్ - తత్రశయానేరాజ్ఞిజంబ్వాఉపరిబ హుభిఃకపిభిఃజంబూఫలానిసర్వాణ్యపిచాలితాని - తానిసశబ్దంపతితానిప శ్యన్ఘటికామాత్రం స్థిత్వాశ్రమంపరిహృత్యోత్థాయతురంగమపరమా రుహ్యగతః - తతస్సభాయాంరాజాపూర్వానుభూతకపిచలితఫలపతనరవ మనుకుర్వన్సమస్యామాహ ॥ శ్లో ॥ గుళుగుగ్గుళుగుగ్గుళుతతఆహకాళిదా సః॥ శ్లో ॥జంబూఫలానిపక్వానిపతంతివిమలేజలే-కపికంపితశాఖాభ్యోగుళు గుగ్గుళుగుగ్గుళు - రాజాతుష్టఆహ - సుకవేదృష్టమపిపరహృదయంకథం

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

జానాసి - సాతూచ్చారదాసీతిముహుస్స్మహుః పాదయోః పతతిస్మ-ఏకదా
ధారానగరే ప్రచ్ఛన్నవేషః విచరన్ కస్యచిద్వృద్ధబ్రాహ్మణస్య గృహే రా
జా మధ్యాహ్నసమయే గచ్ఛన్ తత్రతిష్ఠతి స్మ తదా వృద్ధవిప్రో వైశ్వదేవం
కృత్వా కాకబలిం గృహీత్వా గృహాన్నిర్గత్య భూమౌ జలశుద్ధాయాం నిక్షి
ప్య కాకమాహ్వయతిస్మ తత్ర హస్తవిస్ఫాలనేన హా హా హేతి శబ్దేన చ కాకాస్స
మాయాతాః - తత్ర కశ్చిత్కాకస్తారం రారటీతిస్మ తచ్ఛ్రుత్వా తత్పత్నీ
తరుణీ భీతేవ హస్తం నిజోరసి నిధాయ అయే మాత ఇతి చక్రంద॥ తతో బ్రాహ్మ
ణః ప్రాహ - ప్రియే సాధుశీలే కిమర్థం బిభేషీతి - సా ప్రాహ - నాథమా
దృశీనాం పతివ్రతానాం స్త్రీణాం క్రూరధ్వనిశ్రవణం సహ్యం వా - సాధుశీలే
తథా భవేదేవేతి విప్ర ఆహ - తతో రాజా తచ్చరితం సర్వం దృష్ట్వా వ్యచింతయ
త్ । అహో ఇయం తరుణీ దుశ్శీలా నూనం । యతో నివ్యాజం బిభేతి।
స్వపాతివ్రత్యం స్వయమేవ కీర్తయతి చ । నూనమియం నిర్భీతా సతీ అత్యం
తం దారుణం కర్మ రాత్రౌ కరోత్యేవ । ఏవం నిశ్చిత్య రాజా తత్రైవ రాత్రా
వంతర్హితఏవాతిష్ఠత్ । అథ నిశీథే భర్తరి సుప్తే సా మాంసపేటికాం వేశ్యాక
రేణ వాహయిత్వా నర్మదాతీరమగచ్ఛత్ । రాజాప్యాత్మానం గోపయిత్వా
నుగచ్ఛతి స్మ-తతస్సా నర్మదాం ప్రాప్య తత్ర సమాగతానాం గ్రాహాణాం
మాంసం దత్వా నదీం తీర్త్వా అపరతీరస్థేన శూలాగ్రారోపితేన స్వమనో
రమేణ సహ రమతే స్మ తచ్చరిత్రం దృష్ట్వా రాజా గృహం సమాగత్య ప్రాత
స్సభాయాం కాళిదాసమాలోక్య ప్రాహ-సుకవే శృణు ॥శ్లో॥ దివా కాకరు
తాద్భీతా ॥ తతః కాళిదాస ఆహ ॥ శ్లో ॥ రాత్రౌ తరతి నర్మదాం - త
తః తుష్టో రాజా పునః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ తత్ర సంతి జలే గ్రాహాః-తతః కవిరాహ-
మర్మజ్ఞా సైవ సుందరీ- తతో రాజా కాళిదాసస్య పాదయోః పతతి॥ ఏకదా
ధారానగరే విచరన్ వేశ్యావీథ్యాం రాజా కంతుకలీలాతత్పరాం తద్భ్రమణ
వేగేన పాదపతితావతంసాం సకాంచనసుందరీం దృష్ట్వా సభాయామాహ॥ కం
తుకం వర్ణయంతు కవయ ఇతి ॥ తదా భవభూతిరాహ ॥శ్లో॥ విదితం నను కం
తుక తే హృదయం ప్రమదాధరసంగమలుబ్ధ ఇవ - వనితాకరతామరసాభిహ
తః పతితః పతితః పునరుత్పతసి-తతో వరరుచిః ప్రాహ ॥శ్లో॥ ఏకోపి త్రయ ఇవ
భాతి కంతుకోయం కాంతాయాః కరతలరాగరక్తరక్తః- భూమౌ తచ్చరణన
ఖాంశుగౌరగౌరః ఖస్థస్సన్నయనమరీచినీలనీలః॥ తతః కాళిదాస ఆహ॥శ్లో॥ప
యోధరాకారధరో హి కంతుకః కరేణ రోషాదభిహన్యతే ముహుః - ఇతీవ నే
త్రాకృతి భీతముత్పలం స్త్రియః ప్రసాదాయ పపాత పాదయోః - తదా రా

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

జానుష్టః త్రయాణామక్షరలక్షం దదౌ - విశేషేణచ కాళిదాసమనుసృత్యైవ
తం సుకుసుమపతనబోద్ధారం సమ్మానితవాన్ - తతః కదాచిచ్చిత్రకర్మావలోక
నతత్పరః రాజా చిత్రలిఖితం మహాశేషం దృష్ట్వా సమ్యగ్లిఖిత మిత్యవదత్
తదా కశ్చిచ్ఛివశర్మా నామ కవిః శేషమిషేణ రాజానం స్తౌతి॥ శ్లో॥ అనేకఫ
ణినస్సంతి భేకభక్షణతత్పరాః - ఏక ఏవ హి శేషోఽయం ధరణీధరణక్షమః - త
దానీం రాజా తదభిప్రాయం జ్ఞాత్వా తస్మై లక్షం దదౌ - కదాచిద్ధేమంతకాలే
సమాగతే జ్వలంతీం హసంతీం సంసేవయన్ రాజా కాళిదాసం ప్రాహ- సుక
వే హసంతీం వర్ణయేతి॥ తతః సుకవిరాహ - కవిమతిరివ బహులోహా సుఘటి
తచక్రా ప్రభాతవేళేవ- హారమూర్తిరివ హసంతీ భాతి విధూమానలోపేతా-
రాజా అక్షరలక్షం దదౌ - ఏకదా భోజరాజోఽంతర్గృహే భోగార్హాస్తుల్య
గుణాశ్చ తస్రో నిజాంగనా అపశ్యత్ - తాసు చ కుంతలేశ్వరపుత్ర్యాం పద్మావ
త్యాం బుద్ధిమత్తాం అంగరాజస్య పుత్ర్యాం చంద్రముఖ్యాం క్రమప్రా
ప్తిం కమలనామ్న్యాం చ ద్యూతపణజయలబ్ధపాత్రీత్వం అగ్రమహిష్యాం చ
లీలాదేవ్యాం మాతృపేషణముఖే నాహ్వానంచ ఏవంచ తురోగుణాదృ
ష్ట్వా తేషు గుణేషు న్యూనాధిక భావం రాజా వ్యచింతయత్ -తత్ర సర్వత్ర దా
క్షిణ్యనిధిః రాజరాజః శ్రీభోజః తుల్యభావేన ద్విత్రిఘటికాపర్యంతం విచింత్య
విశేషానవధారణేన నిద్రాంగతః ప్రాతశ్చోత్థాయ కృతాహ్నికస్సభామగాత్
తత్ర చ సింహాసనమలంకుర్వాణ శ్రీభోజః సకలవిద్వత్కవిమండలమండ
నం కాళిదాసమాలోక్య సుకవే ఇమాం ప్రత్యక్షరేణ తురీయచరణాం సమ
స్యాం శృణు ఇత్యుక్త్వా పఠతి॥ శ్లో॥ అప్రతిపత్తిమూఢమనసా ద్విత్రాః స్థితా నా
డికాః ఇతి పఠిత్వా రాజా కాళిదాసమాహ - సుకవే ఏతత్సమస్యాపూరణం కు
ర్వితి తతః కాళిదాసః తస్య హృదయం కరతలామలకవత్ప్రపశ్యన్ ప్రత్యక్షరా
ధిక చరణత్రయవిశిష్టాం తాం సమస్యాం పఠతి॥ దేవ॥ స్నాతా తిష్ఠతి కుంతలేశ్వ
రసుతా వారోంఽగరాజస్వసుః ద్యూతే రాత్రిరియం జితా కమలయా దేవీ ప్రసా
ద్యాద్య నా - ఇత్యంతః పురసుందరీజనగుణే న్యూనాధికం ధ్యాయతా దేవే
నాప్రతిపత్తిమూఢమనసా ద్విత్రాః స్థితా నాడికాః - తదా రాజా స్వహృద
యమేవ జ్ఞాతవతః కాళిదాసస్య పాదయోః పతతి స్మ కవిమణ్డలం చ చమత్కృ
తమజాయత - ఏకదా రాజా ధారానగరే విచరన్ క్వచిత్పూర్ణకుంభం ధృ
త్వా సమాయాంతీం పూర్ణచంద్రాననాం కాంచిద్దృష్ట్వా తత్కుంభజలే శబ్దం
చకం చ నత్రస్తు త్వా నాన మపతి న్యాః కరతగ్రహాయతః ఘటః రతి కూజితమివ.

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi

JNANA SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY
Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha
Jangamwadi Math, Varanasi
Acc. No. ....

కూజతీతిమఃన్యమానఃసభాయాం కాళిదాసంప్రాహ॥ శ్లో॥ కూజితంరతికూజిత మితికవిరాహ॥ శ్లో॥ విదగ్ధేసుముఖేరక్తే నితంబోపరిసంస్థితే- కామిన్యాశ్లిష్ట సుగళే కూజితంరతికూజితం-తదాతుష్టోరాజా పత్యక్షురలక్షందదౌ-ననాపు చ-ఏకదానర్మదానద్యాంమహాప్రవాహేజాలకైరేకఃశిలాఖండఃఈషద్భగ్నశి తాక్షరఃకశ్చిద్దృష్టఃకింతైశ్చపరిచింతితం-ఇదమత్రలిఖితమివకిన్చిద్భాతినూ నమిదంరాజనికటం నేయమితిబుధ్వాభోజసదసిసమానీతంతదాకర్ణ్యభోజః ప్రాహ- పూర్వంభగవతాహనుమతా శ్రీమద్రామాయణంకృతం-తదత్ర హ్రదేనూతనైఃప్రక్షేపితమితిశ్రుతమస్తితతః - కిమిదంలిఖితమిత్యవశ్యంవి చార్యమితిలిపిజ్ఞానాకార్యజకుపరీక్షయాతు రాణీపరిజ్ఞాయపఠతి - తత్రచర ణద్వయమానుపూర్వ్యాలబ్ధం॥ శ్లో॥ అయిఖలువిషమఃపురాకృతానాంభవ తిహిజంతుషుకర్మణాంవిపాకః- తతోభోజఃప్రాహ-ఏతస్యపూర్వార్థం కథ్యతామితితదాభవభూతిరాహ॥ శ్లో॥ క్వనుకులమకళంకమాయతాక్ష్యాః క్వనురజనీచరసంగమాపవాదః। తతోభోజస్తత్రత్యనిదోషంమన్వానస్తదేవ పూర్వార్థమన్యథాపఠతిస్మ॥ శ్లో॥ క్వజనకతనయాక్వరామజాయాక్వచద శకంధరమందిరేనివాసః-అయిఖలు-విపాకః॥ తతఃభోజఃకాళిదాసంప్రాహ- సుకవేత్వమపికవిహృదయంపఠేతిసఆహ ॥ శివశిరసిశిరాంసియాని రేజుఃశివ శివతానిలుఠంతిగృధ్రపాదైః ॥ అయిఖలు విపాకః-తతస్తస్యశిలాఖండస్య పూర్వపుటజతుశోధనేనకాళిదాసపఠితమేవదృష్ట్వా రాజాభృశంతుతోష- కదాచిద్భోజేనవిలాసార్థం నూతనగృహాంతరం నిర్మితం తత్రగృహాంత రేగృహప్రవేశాత్పూర్వమే వకశ్చిద్బ్రహ్మరాక్షసః ప్రవిష్టఃసచరాత్రౌత త్రయేవసంతిరాత్రౌ భక్షయతితతోమాంత్రికాః సమాహూయతదుచ్చా టనాయరాజాయతతేస్మ-సచఆగచ్ఛన్నేవమాంత్రికానేవభక్షయతి-కించ స్వయంకవిత్వాదికంపూర్వాభ్యస్తమేవపఠతితిష్ఠతి-ఏవంస్థితేతత్రైవరక్ష సిరాజాకథమస్యనివృత్తిరితివ్యచింతయత్ - తదాకాళిదాసఃప్రాహ-దేవ నూనమయంరాక్షసః సకలశాస్త్రప్రవీణస్సుకవిశ్చభాతి- అతస్తమేవతో షయిత్వాకార్యం సాధయామిమాంత్రికాస్తిష్ఠంతు మహమంత్రంపశ్యేత్యు క్త్వాస్వయంతత్రరాత్రౌగత్వా శేతేస్మతతఃప్రథమయామేబ్రహ్మరాక్షసఃస మాగతఃసచాపూర్వంపురుషం దృష్ట్వాప్రతియామమేకైకాంసమస్యాంపా ణినిసూత్రమేవపఠతి-యోనోత్తరంతద్హృదయజ్ఞతంనోక్తమయంనబ్రాహ్మణో తోహంతవ్యంఇతి-నిశ్చిత్యహంతి - తదానీమపిపూర్వపదయమపూర్వఃపురు షఃఅతఃమయాసమస్యా ... ... స్త్రిస్య ... త్తరంతస్యాఃతదా

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

హంతవ్యఇతిబుధ్వాపఠతిసర్వస్యద్వేఇతి - తదాకాళిదాసఃప్రాహ॥సుమతి
కుమతీసంపదాపత్తిహేతూ - ఇతితతస్సగతః-పునరపిద్వితీయయామేసమా
గత్యపఠతి॥వృద్ధోయూనాఇతి - తదాకవిరాహ - సహపరిచయాత్త్యాజ్యతే
కామినీభిః-ఇతితృతీయేయామేసరాతుసః పునస్సమాగత్యపఠతిఏకోగోత్రే
ఇతి - తతఃకవిరాహ - ప్రభవతిపుమాన్యఃకుటుంబంబిభర్తి-తతశ్చతుర్థ
యామేఆగత్యసరాతుసఃపఠతిస్త్రీపుంవచ్చఇతి॥ తతఃకవిరాహ-ప్రభవతి
యదాతద్ధిగేహంవినష్టంఇతి-తతస్సరాతుసోయామచతుష్టయేపిస్వాభిప్రా
యమేవజ్ఞాత్వాతుష్టః ప్రభాతసమయేసమాగత్యతమాశ్లిష్యప్రాహ - సు
మతేతుష్టోస్మికింతవాభీష్టమితి॥ కాళిదాసఃప్రాహ-భగవన్నేతద్గృహంవి
హాయాన్యత్రగన్తవ్యమితి-సోపితథేతిగతః-అనంతరంతుష్టోభోజఃకవింబహు
మానితవాన్ - ఏకదాసింహాసనమలంకుర్వాణే శ్రీభోజేసకలభూపాల
శిరోమణౌద్వారపాలఆగత్యప్రాహ - దేవదక్షిణదేశాత్కోపిమల్లినాథనా
మాకవిఃకోపీనావశేషోద్వారివర్తతే - రాజాప్రవేశయేత్యాహతతఃకవి
రాగత్యస్వస్తీత్యుక్త్వాతదాజ్ఞయాచోపవిష్టః-పఠతి॥ శ్లో॥ నాగోభాతిమదేన
ఖంజలధరైఃపూర్ణేందునాశర్వరీశీలేనప్రమదాజవేనతురగోనిత్యోత్సవైర్మ
న్దిరం-వాణీవ్యాకరణేనహంసమిథునైర్నద్యస్సభాపండితైః-సత్పుత్రేణకు
లంత్వయావసుమతీలోకత్రయంభానునా॥ తతోరాజాప్రాహ - విద్వన్తత
వోద్దేశ్యంకిమితి. తతఃకవిరాహ॥శ్లో॥ అంబాకుప్యతినమయాస్నుషయాసాపి
చనాంబయానమయా-అహమపినతయానతయావదరాజన్కస్యదోషోయం
ఇతిరాజాచదారిద్ర్యదోషంజ్ఞాత్వాకవింపూర్ణమనోరథంచక్రే-ఏకదా
ద్వారపాలఃఆగత్యరాజానంప్రాహ - దేవకవిశేఖరోనామమహాకవిర్ద్వారి
వర్తతే-రాజాప్రవేశయేత్యాహతతఃకవిరాగత్యస్వస్తీత్యుక్త్వాపఠతి॥ శ్లో॥
రాజన్దౌవారికాదేవప్రాప్తవానస్మివారణం॥మదవారణమిచ్ఛామిత్వత్తో
హంజగతీపతే॥తదాప్రాఙ్ముఖఃతిష్ఠన్రాజాతిసన్తుష్టఃతంప్రాగ్దేశంసర్వంకవ
యేదత్తంమత్వాదక్షిణాభిముఖోభూత్ తతఃకవిశ్చింతయతికిమిదం రాజా
ముఖంపరావృత్యమాంనపశ్యతీతితతోదక్షిణదేశం సమాగత్యాభిముఖఃకవిః
పఠతి॥శ్లో॥అపూర్వేయంధనుర్విద్యాభవతాశిక్షితాకథం - మార్గణౌఘస్స
మాయాతిగుణోయాతిదిగంతరం-తతోరాజాదక్షిణదేశమపిమనసాకవయే
దత్వాస్వయంప్రత్యఙ్ముఖోభూత్ -కవిస్తత్రాగత్యప్రాహ॥ శ్లో॥సర్వజ్ఞఇతి
లోకోయంభవంతంభాషతేమృషా - పదమేకంనజానీషేవక్తుంనాస్తీతియా
చకే-తతోరాజాతమపిదేశంకవయేదత్వాఉదఙ్ముఖోభూత్ - కవిస్త

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

త్రాపిఆగత్యప్రాహ॥శ్లో॥సర్వదాసర్వదోసీతిమిథ్యాత్వంకథ్యసేబుధైః।నా
రయో లేభిరేపృష్ఠంనవక్షఃపరయోషితః॥ తతోరాజాసర్వాంభూమింకవె
ద్దత్వాంమత్వాఉత్తిష్ఠతిస్మకవిశ్చతదభిప్రాయమజ్ఞాత్వాపునరాహ॥శ్లో॥
రాజన్కనకధారాభిఃత్వయిసర్వత్రవర్షతి - అభాగ్యచ్ఛత్రసంచ్ఛన్నేమయి
నాయాంతిబిందవఃతదారాజాచాంతఃపురంగత్వాదేవీంప్రాహ-దేవిసర్వం
రాజ్యంకవయెదత్తం తతస్తపోవనంమయాస హాగచ్ఛేతి - అస్మిన్నవసరే
విద్వాన్ద్వారినిర్గతఃబుద్ధిసాగరేణముఖ్యామాత్యేనపృష్టఃవిద్వన్రాజ్ఞాకిన్ద
త్తమితిసఆహ-నకిమపీతి॥ తదాఅమాత్యఃప్రాహ-తత్రోక్తంశ్లోకంపఠ-తత
కవిశ్లోకచతుష్టయంపఠతి -అమాత్యస్తతఃప్రాహ-సుకవేతవకోటిద్రవ్యందీ
యతేపరంరాజ్ఞాయత్తవదత్తంభవతితత్పునర్విక్రీయతామితి - కవిస్తథా
కరోతితతఃకోటిద్రవ్యందత్వాకవింప్రేషయిత్వా అమాత్యోరాజనికటమా
గత్యతిష్ఠతిస్మ॥తదారాజాచతమాహ - బుద్ధిసాగరరాజ్యమిదంసర్వందత్తం
కవయెపత్నీభిస్సహతపోవనంగచ్ఛామి - తత్రతపోవనేతవాపేక్షాయది
మయాసహాగచ్ఛేతితతో-అమాత్యఃప్రాహదేవతేనకవినాకోటిద్రవ్యమూ
ల్యేనరాజ్యమిదంవిక్రీతం - కోటిద్రవ్యంచవిదుషేదత్తం.అతోరాజ్యంభవ
దీయమేవభుంక్ష్వేతి॥తదారాజాచబుద్ధిసాగరంవిశేషేణసన్మానితవాన్॥అ
న్యదారాజామృగయారసేనాటవీమటన్లలాటంతపేవనేద్యానదేహఃపి
పాసాపర్యాకులస్తురగమారుహ్యఉదకార్థీనికటతటభువమటన్తదలబ్ధ్వాప
రిశ్రాంతఃకస్యచిన్మహాతరోః అధస్తాదుపవిష్టః తత్రకాచిద్గోపకన్యాసుకుమా
రమనోజ్ఞసర్వాంగాయదృచ్ఛయాధారానగరంప్రతితక్రంవిక్రేతుకామా
తక్రభాండంచోద్వహంతీసమాగచ్ఛత్ తామాగచ్ఛంతీందృష్ట్వారాజాపి
పాసావశాదేవతద్భాండస్థంపేయంచేత్। పిబామీతిబుధ్యాపృచ్ఛత్ ।తరుణి
కిమావహసీతి॥సాచతస్మఖిశ్రియా భోజంమత్వాతత్పిపాసాంచజ్ఞాత్వాత
స్మైఖ్యావలోకనవశాచ్ఛందోరూపేణాహ॥శ్లో॥హిమకుందశశిప్రభశంఖనిభం
పరిపక్వకపిత్థసుగంధరసం ।యువతీకరనిర్మథితం పిబహేనృపస్వరుజాప
హారంఇతిరాజాతచ్చతక్రంతుష్టఃపీత్వాతాంప్రాహ । సుభ్రుకింతవవాభీష్ట
మితి । సాచకించిదావిష్కృతయౌవనామదనపరవశా మోహాకులనయనా
ప్రాహ । దేవమాంకన్యామెవావైహి।సాపునరాహఇందుంకైరవిణీవకో
కపటలీవాంభోజినీవల్లభంమేఘం చాతకమండలీవమధుపశ్రేణీవ పుష్పవ్ర
జం। మాకందంపికసుందరీవరమణీవాత్మేశ్వరంప్రోషితం చేతోవృత్తిరియం
సదానృపవరత్వాంప్ర[illegible]తఃప్రాహ-సుకు

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

నారిత్వాం లీలాదేవ్యా అనుమత్యాస్వీకుర్మః ఇతి ధారా నగరం నీత్వా
రాంతఃపురే వస్వీకృతవాన్ -కదాచిత్ రాజాభిషేకే మదనశరపీడితాయాః సు
దిరాక్ష్యాః కరతలగళితో హేమకలశః సోపానపంక్తిషు రటన్నేవపపాత - త
తో రాజాసభాయామాగత్య కాళిదాసం ప్రాహ - సుకవే పదాం సమస్యాం
పూరయ ॥ టంటంటటంటంటటటంటం - తదా కాళిదాసః ప్రాహ - రా
జాభిషేకే మదవిహ్వలాయాః హస్తాచ్చ్యుతో హేమఘటో యువత్యాః।
సోపానమార్గేషు కరోతి శబ్దం టంటంటటంటంటటటంటటంటం - తదా రా
జా స్వాభిప్రాయం జ్ఞాత్వా తస్మై అక్షరలక్షం గదౌ - అన్యదా సింహాసనమలంకు
ర్వాణే శ్రీభోజే కశ్చన చోరః ఆరక్షకై రాజనికటం నీతః - రాజా తం దృష్ట్వా కో
యమిత్యపృచ్ఛత్ తదా ఆరక్షకాః ప్రాహుః - దేవ అనేన కుమిల్లకేన కస్మింశ్చి
ద్వైశ్యాగృహే ఘాతపాతమార్గేణ ద్రవ్యాణి అపహృతానీతి ॥ తదా రాజా
ప్రాహ - అయం దండనీయ ఇతి ॥ తతః భుశుండో నామ చోరః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥
భట్టిర్నష్టో భారవీయోఽపి నష్టః భిక్షుర్నష్టో భీమసేనోఽపి నష్టః। భుశుండో
హం భూపతిస్త్వం హి రాజన్ భవ్యావళ్యామంతకస్సన్నివిష్టః ॥ తదా రాజా
ప్రాహ - భో భుశుండ గచ్ఛ గచ్ఛ యథేచ్ఛం విహర - కదాచిద్భోజో మృగ
యాపర్యాకులః వనే విచరన్ విశ్రమావిష్టహృదయః కంచిత్తటాకమాసాద్య
స్థితవాన్ - శ్రమాత్ప్రసుప్తః - తతో పరపయోనిధికుహారంగతే భాస్కరే ॥
శ్లో ॥ తత్రైవ రాత్రౌ చతనిశాతస్య రాజ్ఞః సుఖప్రదా-చంచచ్చంద్రకరానంద
సందోహపరికందళా। తతః ప్రత్యూషసమయేన గరం ప్రతిప్రస్థితో రాజా చర
మగిరినితంబలంబమాన శశాంక బింబమవలోక్య సకుతూహలస్సభామాసా
ద్య తదా సమీపస్థాన్ కవీంద్రాన్నిరీక్ష్య సమస్యామేకామవదత్ ॥ శ్లో ॥ చ
రమగిరినితంబే చంద్రబింబం లలంబే। తదా ప్రాహ భవభూతిః ॥ శ్లో ॥ అరుణకిర
ణజాలైరంతరిక్షే గతర్క్షే। తతో దండిః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ చలతి శిశిరవాతే
మందమందం ప్రభాతే-తతః కాళిదాసః ప్రాహ ॥ శ్లో ॥ యువతిజనకదంబే నాథ
ముక్తోష్ఠబింబే ॥ చరమగిరినితంబే చంద్రబింబం లలంబే- తతో రాజా సర్వానపి
సమ్మానితవాన్ - తత్ర కాళిదాసం విశేషతః పూజితవాన్- అథ కదాచిద్భో
జః నగరాద్బహిర్నిర్గతః నూతనేన తటాకాంభస్సా బాల్య సాధితక పాలశో
ధనాదిచకార - తన్మూలేన కశ్చన శఫరశాబః కపాలం ప్రవిష్టో వికటక రోటి
కాసకటనుటితో న నిర్గతః - తతః రాజా స్వపురీమవాప - తదారభ్య రాజ్ఞః క
పాలవేదనా జాతా - తతస్తత్ర తైర్వైద్యైర్భిషగ్వరైః సమ్యక్చికిత్సితాపి న శాంతా ॥
ఏవమహర్నిశం సంతరామస్స్వస్థ రాజ్ఞ అమానుషవ్యాధినా మహారోగేణ ॥ శ్లో ॥
CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

ఘోషంఘోషమభూద్వపుర్గతసుఖం హేమంతకాలేఽబ్జవద్వక్త్రంనిర్గత
కాంతిరాహువదనాక్రాంతాబ్జబింబోపమం - చేతఃకార్యపదేమతస్యపిము
ఖంకిల్బిషస్యనారీష్వివ - వ్యాధిఃపూర్ణతరోబభూవవిపినేశుష్కశిఖావాని
వ॥ఏవమతీతేసంవత్సరేఽపికాలే - నకేనాపినివారితఃతద్గదః॥ తతశ్శ్రీభోజో
నానావిధసమయా పథ్యగ్రసనపరోరోగదః ఖిన్నమనాస్సమీపస్థంశోకసా
గరనిమగ్నంబుద్ధిసాగరంకథమపిసంయతాతురామువాచవాచం - బుద్ధిసా
గరఇతఃపరమస్మద్విషయేనకోఽపిభిషగ్వరోఽవపతినూతనోఽతు బాహటాదిభేష
జకోశాన్నిఖిలాన్ స్రోతసినిరస్యాగచ్ఛమమదేవసమాగమసమయఃసమా
గతఇతితచ్ఛ్రుత్వాసర్వేఽపిపౌరజనాఃకవయశ్చఅవరోధసమాజాశ్చవిగళద
స్రాసారనయనాబభూవుఃతతః కదాచిద్దేవసభాయాంపురందరఃసకలము
నిబృందమధ్యస్థంవీణామునిమాహ - మునేఇదానీంభూలోకేకానామవార్తే
తితతఃనారదఃప్రాహ - సురనాథనకిమప్యాశ్చర్యంకింతుధారా నగరవా
సీశ్రీభోజభూపాలఃరోగపీడితోనితరామస్వస్థఃవర్తతే- సతస్యరోగఃకేనా
పిననివారితః - తదనేనభోజనృపాలేనభిషగ్వరా అపిస్వదేశాన్నిష్కాసి
తాః - వైద్యశాస్త్రమపిఅనృతమితినిరస్తమితి - ఏతదాకర్ణ్యపురుహూత
స్సమీపస్థౌనా సత్యావిదమాహ - భోస్స్వర్వైద్యౌకథ మనృతంధన్వంత
రీయంశాస్త్రంతదాతానాహతురమరేశం - దేవనవ్యాలీకమిదంశాస్త్రం
కింత్వమరవిదితేనరోగేణ బాధ్యతేసౌభోజఇతిఇంద్రః - కోసావవార్యరో
గః - కింభవతోర్విదితః తతస్తావూచతుః - దేవకాపాలశోధనేకృతేభో
జేనతదాప్రవిష్టః పాఠీనఃతన్మూలోఽయంరోగ ఇతి తదా ఇంద్రస్స్మయమా
నముఖఃప్రాహ - తదిదానీమేవయువాభ్యాంగంతవ్యంనచేదితః పరంభూ
లోకేభిషక్ఛాస్త్రస్యాసిద్ధిర్భవేత్ - నఖలు సరస్వతీవిలాసస్యనికేత
నం-శాస్త్రాణాముద్ధర్తా- చేతితతఃసురేంద్రాదేశేన తావుభావపిధృతద్వి
జన్మవేషౌధారానగరంప్రాప్యద్వారస్థంప్రాహతుః- ద్వారస్థఆవాంభిషజౌ
కాశీదేశాదాగతౌశ్రీభోజాయవిజ్ఞాపయతేనానృత మిత్యంగీకృతంవైద్యశా
స్త్రమితిశ్రుత్వాతత్ప్రతిష్ఠాపనాయతద్రోగనివారణాయచేతి - తతో
ద్వారస్థఃప్రాహ-భోవిప్రౌనకోఽపిభిషక్ప్రవేష్టవ్య ఇతిరాజ్ఞోక్తం-రా
జాతుకేవలమస్వస్థః - నాయమవసరోవిజ్ఞాపనస్యేతి - తస్మిన్క్షణేకార్య
వశాద్బహిర్నిర్గతో బుద్ధిసాగరస్తౌదృష్ట్వాకౌభవంతావిత్యపృచ్ఛత్ - త
తః తౌయథాగతమూచతుః తతో బుద్ధిసాగరేణతౌరాజ్ఞస్సమీపంనీతౌ-
తతో రాజాతావవలోక్యముఖశ్రియాఽమానుషావితిబుద్ధ్యా ఆభ్యాంశ

CC-0. Jangamwadi Math Collection. Varanasi

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

క్ష్యతేయంరోగోనివారితుమితినిశ్చిత్యతౌ బహుమానితవాన్ - తతస్తావూచ
తుః - రాజన్నథైతస్యాయంరోగోనిర్గతః - కింతుకుత్రచిదేకాంతేత్వయా
భవితవ్యమితి॥ తతఃరాజ్ఞాపితథాకృతం - తతస్తావపిరాజానంమోహచూ
ర్ణేనమోహయిత్వాశిరః కపాలమాదాయతత్కరోటికాపుటస్థితంశఫ
రకులంగృహీత్వా కస్మింశ్చిద్భాజనేనిక్షిప్య సంధానకరణ్యా కపాలయ
థావదారచయ్య సంజీవిన్యా చతంజీవయిత్వా తస్మైతదర్శయితాం- తదా
తచ్ఛఫరందృష్ట్వా రాజావిస్మితః కిమేతదితితౌపృష్టవాన్ తదాతావూచతుఃరాజన్
త్వయాబాల్యాదారభ్యపరిచితకపాలశోధనతస్సంప్రాప్తమిదమితితతో
రాజాతావశ్వినౌమత్వా తచ్ఛోధనార్థమపృచ్ఛత్ - కిమస్మాకంపథ్య
మితి-తతః తావూచతుః ॥ శ్లో ॥ అశీతేనాంభసాస్నానంపయఃపానంవయ
స్స్త్రియః - ఏతద్వోమానుషాఃపథ్యమిత్యుక్త్వాంతరేరాజా ॥ మధ్యేమాను
షాఇతి సంబోధనంశ్రుత్వావయంచేన్మానుషాః కౌయువామితితయోః
హస్తౌఝడితిస్వహస్తాభ్యామగ్రహీత్ - తతస్తత్క్షణమేవతావంతర్ధ
త్తాం - బుద్ధివంతావేవకాళిదాసేనపూరణీయంతురీయచరణమితి - తతో
రాజావిస్మితః సర్వానాహూయతద్వృత్తమబ్రవీత్ - తచ్ఛ్రుత్వాసర్వే
పిచమత్కృతాః విస్మితాశ్చబభూవుః - తత్కాళిదాసేనతురీయచరణం
పూరితం- స్నిగ్ధముష్ణంచభోజనంఇతి - తతోభోజోపికాళిదాసంలీలామా
నుషంమత్వా పరంసమ్మానితవాన్ - అథభోజనృపాలః ప్రతిదినంసంజా
తకందళత్కాంతిర్వర్ధమానధారాధీశఃకృష్ణేతరపక్షచంద్రఇవ - తతఃక
దాచిత్సింహాసనమలంకుర్వాణే శ్రీభోజే కాళిదాసభవభూతిదండిబాణ
మయూరవరరుచిప్రభృతికవితిలకకులాలంకృతాయాంసభాయాంద్వా
రపాలఃపత్యాహ - దేవకశ్చిత్కవిఃద్వారితిష్ఠతి - తేనేయంప్రేషితాగా
థాసనాథాచీటికాదేవసభాయాంనిక్షిప్య తామితితాందర్శయతి - రా
జాగృహీత్వాతాంవాచయతి ॥ శ్లో ॥ కాచిద్బాలారమణవసతింప్రేష
యంతీకరండందాసీహస్తాత్సభయమలిఖద్వ్యాళమస్యోపరిస్థం - గౌరీకాం
తంపవనతనయంచంపకం చాత్రభావంపృచ్ఛత్యార్యోనిపుణతిలకోమల్లినా
థఃకవీంద్రః- తచ్ఛ్రుత్వా సర్వాపివిద్వత్పరిషచ్చమత్కృతా - తతఃకా
ళిదాసఃప్రాహ - రాజన్మల్లినాథశ్శ్రుమాకారితవ్యఇతి తతోరాజా
దేశాద్ద్వారపాలేనసప్రవేశితఃకవిఃరాజానంస్వస్తీత్యుక్త్వాతదాజ్ఞయోప
విష్టః - తతోరాజాప్రాహతంకవీంద్రం - విద్వన్మల్లినాథకవేసాధురచి

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

తాగాథా తదా కాళిదాసః ప్రాహ - కిముచ్యతే సాధ్వితి - దేశాంతరగతం
కాంతాయాశ్చారిత్రవర్ణనేన శ్లాఘనీయోప్యసి విశిష్య తత్తద్భావప్రతిభటవ
ర్ణనేత దా భవభూతిః ప్రాహ - విశిష్యతే ఇయం గాథా పంక్తికంఠోద్యానవై
రిణో వాలాత్మజస్య వర్ణనాదితి - తతః ప్రీతేన రాజ్ఞా తస్మై దత్తం సువర్ణానాం
లక్షం పంచగజాశ్చ దశతురగాశ్చ దత్తాః - తతః ప్రీతో విద్వాన్ స్తౌతి రాజానం॥
శ్లో॥ దేవ భోజ తవ దానజలౌఘైః సోయమబ్ధిరజనీతి విశంకే - అన్యథా తదుదితే
షు శిలాగోభూరుహేషు కథమీదృశ దానం - తతో లోకోత్తరం శ్లోకం శ్రు
త్వా రాజా పునరపి తస్మై లక్షత్రయం దదౌ - తతో లిఖతి స్మ భాండాగారికో ధ
ర్మపత్రే ॥ శ్లో॥ ప్రీతశ్శ్రీభోజభూపస్సదసి విరహిణీగూఢనర్మోక్తిపద్యం
శ్రుత్వా హేమ్నాం చ లక్షం దశ చ సతురగాన్ పంచ నాగానయచ్ఛత్ - పశ్చా
త్తత్రైవ సోయం వితరణగుణ స్తద్వర్ణనాత్ ప్రీతచేతాః లక్షం లక్షం చ లక్షం
పునరపి చ దదౌ మల్లినాథాయ తస్మై తతః కదాచిద్భోజరాజః కాళిదాసం ప్రతి
ప్రాహ - సుకవే త్వమస్మాకం చరమగ్రంథం పఠ - తతః క్రుద్ధో రాజానం వినిం
ద్యకాళిదాసః తత్క్షణే వ తం దేశం త్యక్త్వా విలాసవత్యా సహ ఏకశిలానగరం ప్రా
ప - తతః కాళిదాసవియోగేన శోకాకులస్తం కాళిదాసం మృగయితుం రాజా
కాపాలికవేషం ధృత్వా క్రమేణ ఏకశిలానగరం ప్రాప - తతః కాళిదాసో యో
గినం దృష్ట్వా తం సామపూర్వం పప్రచ్ఛ - యోగిన్ కుత్ర తే స్థితిరితి - యోగీ వద
తి॥ సుకవే అస్మాకం ధారానగరే వసతిరితి - తతః కవిరాహ - తత్ర భోజః కుశలీ
కిం - తతో యోగీ ప్రాహ - కిం మయా చ వక్తవ్యమితి - తతః కవిరాహ - తత్రాతి
శయవార్తాస్తి చేత్సత్యం కథయేతి ॥ తదా యోగీ ప్రాహ - భోజో దివంగత ఇ
తి - తతః కవిః భూమౌ నిపత్య ప్రలపతి - దేవ త్వాం వినాస్మాకం క్షణమపి భూమౌ
న స్థితిః - అతస్త్వత్సమీపమహమాగచ్ఛామి ఇతి కాళిదాసః బహుశో విలప్య
చరమశ్లోకం కృతవాన్॥ అద్య ధారా నిరాధారా నిరాలంబా సరస్వతీ - పం
డితాః ఖండితాస్సర్వే భోజరాజే దివంగతే॥ ఏవం యదా కవినా చరమశ్లోక ఉ

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

క్తస్తదైవసరయోగీ భూతలేవిసంజ్ఞః పపాత - తతః కాళిదాసస్తథావిధంత మవలోక్యఅయంభోజ ఏవేతినిశ్చిత్యఅహ మహారాజతత్రభావ తాహం వంచితోస్మీత్యభిధాయరుఘుడితితంశ్లోకం ప్రకారాంతరేణపపాఠ॥ ...... *

——*——

శ్లో॥ అద్యధారాసదాధారాసదాలంబాసరస్వతీ - పండితామండితాస్సర్వేభోజరాజేభువంగతె- తతోభోజస్తమాలింగ్యప్రణమ్యధారానగరంప్రతియయౌ - శైలంశైలవినిశ్చలంచహృదయంముంజస్య తస్మిన్‌క్షణె భోజేజీవతిహర్ష సంచయసుధాధారాంబుధౌమజ్జతి । స్త్రీభిశ్శీలవతీభిరేవసహసాకర్తుంతపస్తత్వ రేముంజేముంచతి రాజ్యభారమభజత్త్యాగైశ్చభోగైర్నృపః॥ ....*

——*——

భోజచరిత్రం.

సంపూర్ణం.

JAGADGURU VISHWARADHYA
SIMHASAN JNANAMANDIR
LIBRARY
Jangamawadi Math, Varanasi
Acc. No. 8112

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.

Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

CC-0. Jangamwadi Math Collection, Varanasi.